

HOGE RAAD VAN FINANCIËN

AFDELING « FINANCIËRINGSBEHOEFTE VAN DE OVERHEID »

Advies

**BEGROTINGSTRAJECT TER VOORBEREIDING VAN HET
STABILITEITSPROGRAMMA 2017-2020**

MAART 2017

De Leden van de Afdeling:

de Heer J. SMETS, Voorzitter

de Heer N. DE BATSELIER
de Heer E. DE BOECK
Mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER
de Heer D. DE SMEDT
de Heer M. DEWATRIPONT
de Heer S. DURIEUX
de Heer J. HILGERS
de Heer A-M. PONCELET
de Heer C. SOIL
de Heer N. WAEYAERT
de Heer P. WUNSCH

Waarnemer:

de Heer G. SERVAIS

Secretariaat:

de Heer L. BUFFEL
Mevrouw D. DIDDEREN
de Heer R. SAVAGE
Mevrouw C. SPINNOY
Mevrouw E. VANALME
de Heer B. YDIERS

INHOUD

Inhoud.....	5
Lijst van de afkortingen.....	9
Synthese en aanbevelingen	11
De Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB	11
Globaal aanbevolen traject	13
Overkoepelende overwegingen bij de trajecten.....	15
Aanbevolen traject MTO (structureel evenwicht) in 2018.....	17
Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019	18
Verdeling van het traject.....	20
Overkoepelende overwegingen bij de trajecten.....	20
Aanbevolen traject MTO (structureel evenwicht) in 2018.....	22
Entiteit I	22
Entiteit II	23
Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten	24
Lokale Overheden	25
Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019	26
Entiteit I	26
Entiteit II	27
Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten	28
Lokale Overheden	29
1 Evaluatie van de begrotingsresultaten 2016.....	31
1.1 Evaluatie op basis van de Europese criteria.....	31
1.1.1 De vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact	31
1.1.2 De nationale doelstellingen.....	32
1.1.3 Evaluatie op basis van de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie	33
1.1.3.1 Evaluatie op basis van de nationale doelstellingen.....	33

1.1.3.2	Evaluatie op basis van de vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact	34
1.1.3.2.1	Evaluatie ten opzichte van het preventieve luik	34
1.1.3.2.2	Evaluatie ten opzichte van het correctieve luik.....	38
1.2	Evolutie van de schuldgraad.....	41
1.2.1	Algemene en endogene schuldevolutie	41
1.2.2	Exogene schulddeterminanten.....	43
2	Budgettaire scenario 2016-2021 bij ongewijzigd beleid van het Federaal Planbureau	47
2.1	Macro-economische context en conjunctuurevolutie.....	48
2.1.1	Reële groei	48
2.1.2	Potentiële groei, output gap en cyclische budgettaire gevolgen.....	49
2.1.3	Inflatie, relatieve prijzen en budgettaire gevolgen.....	51
2.2	Globale evolutie van de overheidsfinanciën.....	53
2.2.1	Geraamde verwezenlijkingen (2016) en vooruitzichten op korte termijn (2017-2018)	53
2.2.2	Vooruitzichten na 2018 (2019-2021) en synthese van de middellange termijn.....	61
2.2.2.1	Vooruitzichten 2019-2021.....	61
2.2.2.2	Synthese van de vooruitzichten op korte-middellange termijn 2018-2020 (3 jaar).....	62
2.3	Het traject inzake rentelasten en schuldgraad.....	62
2.4	Projectie bij ongewijzigd beleid per grote Entiteit en per groot overheidsniveau	67
2.5	De hypothesen inzake reële groei van de primaire uitgaven van de grote entiteiten.....	69
2.6	Conclusies	70
3	Normatief traject voor de Gezamenlijke Overheid.....	73
3.1	Context.....	73
3.2	Onderzoek van het traject.....	74
3.2.1	Overkoepelende overwegingen bij de trajecten.....	75
3.2.2	Aanbevolen traject: MTO (structureel evenwicht) in 2018.....	79
3.2.3	Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019	81
4	Verdeling van de trajecten van de Gezamenlijke Overheid	83

4.1	Context.....	83
4.1.1	Overkoepelende overwegingen bij de verdeling.....	84
4.1.1.1	Algemeen principe van de Afdeling voor de verdeling: een interne vertaling van de MTO	84
4.1.1.2	Traject van de Lokale Overheden.....	84
4.1.1.3	Traject van de Gemeenschappen en Gewesten	85
4.1.1.4	Entiteit I en Entiteit II	85
4.1.2	Impact van de gewestelijke personenbelasting op het traject.....	86
4.1.2.1	De ontvangsten van de gewestelijke personenbelasting.....	86
4.1.2.2	Toelichting van de one offs.	88
4.1.2.2.1	One off inzake de raming van de definitieve autonomiefactor (<i>neutraal op niveau van de gezamenlijke overheid</i>)	89
4.1.2.2.2	One off inzake de inwerkingtreding van de definitieve autonomiefactor en het inkohieringsritme (<i>neutraal op het niveau van de gezamenlijke overheid</i>).....	91
4.1.2.2.3	One off inzake de afrekeningssaldi van de krachtens de Bijzondere Financieringswet en gelijkaardige bijzondere wetten toegewezen gedeelten van de opbrengst van de federale personenbelasting en de btw, de dotaties toegekend omwille van de overheveling van nieuwe bevoegdheden in uitvoering van de zesde Staatshervorming en de diverse dotaties die aan gemeenschappen en gewesten worden overgedragen (<i>neutraal op het niveau van de Gezamenlijke Overheid</i>)	92
4.1.2.2.4	One off inzake de afrekeningssaldi van de gewestelijke personenbelasting (<i>neutraal op het niveau van de Gezamenlijke Overheid</i>)	93
4.2	Verdeling van het traject waarin de MTO bereikt wordt in 2018.....	95
4.2.1	Entiteit I.....	95
4.2.2	Entiteit II	96
4.2.2.1	Gemeenschappen en Gewesten	97
4.2.2.1.1	Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten	97
4.2.2.1.2	Individuele Gemeenschappen en Gewesten.....	98
4.2.2.2	Lokale Overheden.....	102
4.3	Verdeling van het minimale traject waarin de MTO bereikt wordt in 2019.....	103
4.3.1	Entiteit I.....	103

4.3.2	Entiteit II	104
4.3.2.1	Gemeenschappen en Gewesten	105
4.3.2.1.1	Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten	105
4.3.2.1.2	Individuele Gemeenschappen en Gewesten	106
4.3.2.2	Lokale Overheden	110
5	Bijlagen	111
5.1	Wijzigingen in de toepassing van het Stabiliteits- en Groeipact (december 2016)	111
5.1.1	Aanpassing van de toepassing van het correctieve luik van het SGP	111
5.1.2	Aanpassing van de toepassing van het preventieve luik van het SGP	113
5.2	De hervorming van de financiering van de Sociale Zekerheid	115

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

AF	Autonomiefactor
AJ	Aanslagjaar
AMECO	Annual macroeconomic database (DG ECFIN van de Europese Commissie)
Bbp	Bruto binnenlands product
BFW	Bijzondere Financieringswet
Btw	Belasting op de toegevoegde waarde
COMM	(Europese) Commissie
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
EDP	Excessive deficit procedure (procedure bij buitensporige tekorten)
EFC	Economic and Financial Committee (Economisch en Financieel Comité)
EFSF	European Financial Stability Facility
EPRS	Effectief primair saldo
ESM	European Stability Mechanism
ESR	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
EUR	Euro
FO	Federale Overheid
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
FSO	Fonds voor Sluiting van Ondernemingen
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
HRF	Hoge Raad van Financiën
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
IZW	Instelling zonder winstogmerk
LO	Lokale Overheden
MLSA	Minimum Linear Structurel Adjustment/ Minimale Lineaire Structurele Aanpassing
MON	Monitoringcomité
MTO	Medium-term (budgetary) objective (middellangetermijndoelstelling)
NBB	Nationale Bank van België
NFB	Netto financieringsbehoeften
NFS	Netto te financieren saldo
OGWG	Output gap Working Group
OLO	Obligation linéaire / lineaire obligatie

OS	One shots (eenmalige verrichtingen)
PB	Personenbelasting
PRU	Primaire uitgaven
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSVZ	Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVDW	Rest van de wereld
SB	Structural balance (structureel saldo)
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SZ	Sociale Zekerheid
VenB	Vennootschapsbelasting
VPRS	Vereist primair saldo

SYNTHESE EN AANBEVELINGEN

Dit Advies van de Afdeling “Financieringsbehoeften van de overheid” kadert in de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020 dat eind april 2017 moet worden overgemaakt aan de Europese Commissie. Onderhavig Advies is tevens in overeenstemming met de bepalingen van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 door enerzijds aanbevelingen te formuleren over de begrotingsdoelstellingen voor de Gezamenlijke Overheid voor de periode 2017-2020 en anderzijds over de verdeling van deze doelstellingen, in nominale en structurele termen, over de verschillende overheidsniveaus.

De Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB

Het begrotingstraject 2017-2020 dat de Afdeling aanbeveelt, is evenwel gebaseerd op de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het Federaal Planbureau (FPB), opgesteld op basis van de beschikbare gegevens op 16 maart 2017. In het scenario bij ongewijzigd beleid, dat deel uit maakt van de Economische vooruitzichten en fungeert als referentiepunt voor de bepaling van de noodzakelijke (primaire) inspanning in de door de Afdeling aanbevolen begrotingstrajecten, werd geen rekening gehouden met de begrotingscontroles die werden doorgevoerd na de afsluitdatum van de projectie. Zowel het budgettaire als het macro-economische luik van de Economische vooruitzichten 2017-2020 worden samengevat in Tabel 1 hieronder en uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 2 van dit Advies.

Deze projectie gaat voor het jaar 2016 uit van een **begrotingstekort** van -2,6% bbp (primair overschot van 0,3% bbp) op het niveau van de Gezamenlijke Overheid ¹. Na het in rekening brengen van de impact van de conjunctuur en *one shots* correspondeert dit met een structureel saldo van -2,0% bbp. Ten opzichte van 2015 stemt dit op basis van de FPB-projectie overeen met een verbetering van het structurele saldo van 0,2% bbp in 2016. Bij ongewijzigd beleid wordt voor het lopende begrotingsjaar 2017 uitgegaan van een begrotingstekort van -1,9% bbp (primair overschot van 0,7% bbp). Op basis van het geraamde structurele tekort van -1,3% bbp in 2017, kan bij ongewijzigd beleid een structurele verbetering van 0,6% bbp berekend worden.

---

¹ De voor 2016 bekendgemaakte resultaten inzake overheidsrekeningen zijn nog voorlopige ramingen die door het INR tegen halverwege april kunnen worden gewijzigd voor de publicatie van de eerste officiële resultaten.

Wanneer 2016 en 2017 samen beschouwd worden, kan bij ongewijzigd beleid een gecumuleerde verbetering van het structurele saldo van 0,8% bbp verwacht worden ².

Over de resterende periode van de hierna voorliggende begrotingstrajecten (2018-2020) is de verwachting van het FPB dat bij ongewijzigd beleid het structurele tekort opnieuw stijgt. De achterliggende redenen worden in detail toegelicht in deel 2.2 van voorliggend Advies. De gecumuleerde stijging van het structurele tekort tussen 2018 en 2020 ten belope van 0,8% bbp toont het samenspel van een gecumuleerde verslechtering van het primair structureel saldo (1,2% bbp) ³ en een daling van de rentelasten (0,4% bbp).

Tabel 1
Scenario bij ongewijzigd beleid van het FPB van maart 2017

Groeivoeten (1 tot 7, behalve 4)		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Reële bbp-groei	(1)	1,3%	1,2%	1,4%	1,5%	1,5%	1,6%
Potentiële bbp-groei	(2)	1,1%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%	1,3%
Verschil = verandering van de output gap	(3)=(1)-(2)	0,2%	-0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%
Output gap (niveau)	(4)	-1,2%	-0,9%	-0,9%	-0,6%	-0,4%	-0,1%
Nominale bbp-groei	(5)	2,3%	2,8%	3,2%	3,2%	3,0%	2,9%
Bbp-deflator	(6)	1,0%	1,6%	1,7%	1,6%	1,5%	1,3%
Index van de consumptieprijzen	(7)	0,3%	2,0%	2,2%	1,6%	1,6%	1,6%
Begrotingsevolutie - in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Effectieve NFB, waaronder:	(8)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Primair saldo	(9)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%
Cyclische weerslagen (Niveau)	(10)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%
Cyclisch gecorrigeerde NFB	(11)=(8-10)	-2,0%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,8%	-2,1%
One shots (OS)	(12)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele NFB	(13)=(11-12)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%
Jaarlijkse structurele evolutie, waaronder	(14)=d.13	0,2%	0,2%	0,6%	-0,2%	-0,3%	-0,3%
* Structureel primair saldo	(15)	-0,1%	0,1%	0,3%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
* Rentelasten (+) = Vermindering	(16)	0,3%	0,1%	0,3%	0,2%	0,1%	0,0%
Schuldgraad - Niveau	(17)	105,8%	106,6%	106,2%	105,5%	105,2%	105,0%
Evolutie, waaronder	(18)=d.17	-0,7%	0,9%	-0,5%	-0,7%	-0,3%	-0,2%
* Endogene (NFB)	(19)	0,0%	-0,3%	-1,4%	-1,4%	-1,0%	-0,7%
* Buiten NFB	(20)	-0,7%	1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%

(°) Berekeningen HRF op basis van: Federaal Planbureau, Economische Vooruitzichten 2017-2022, versie van maart 2017.

² De projectie bij ongewijzigd beleid door het FPB verschilt hier van deze die gemaakt werd door het Monitoringcomité binnen het kader van zijn rapport van 10 maart 2017, waarin tussen 2015 en 2017 een structurele verbetering van 1% bbp geraamd werd. Dit verschil wordt toegelicht in Kader 2 van hoofdstuk 2.

³ Deze is toe te schrijven aan een nieuwe daling van de structurele ratio van de overheidsontvangsten (1% bbp), terwijl de nominale structurele ratio van de primaire uitgaven opnieuw, maar gematigd (+0,2% bbp), stijgt. De daling van de globale ontvangstenratio in 2018-2020 is grotendeels gelokaliseerd bij de heffingen op de socio-professionele inkomens (-0,7% bbp, hoofdzakelijk bij de personenbelasting), grotendeels als gevolg van de *taxshift*.

Tabel 1 toont ook de evolutie van de **schuldgraad bij ongewijzigd beleid**. Dit traject vloeit op zijn beurt niet alleen voort uit de reeds beschreven evolutie inzake overheidstekort, maar ook uit de weerhouden hypothesen enerzijds op het vlak van reële groei, inflatie en rentevoeten (welke bepalend zijn voor de ‘endogene’ evolutie van de schuldgraad) en anderzijds op het vlak van de verrichtingen “buiten netto financieringsbehoeften (NFB)” (de exogene verrichtingen die de schuldgraad beïnvloeden zonder weerslag op de ESR-begrotingssaldi).

De Afdeling merkte in haar analyse het belang van de exogene verrichtingen buiten het NFB in de FPB-projectie op. Over de gehele periode van de projectie hebben deze factoren een niet geringe positieve (verhogende) impact op de evolutie van de schuldgraad. Dit element neutraliseert in belangrijke mate de daling die voortvloeit uit de endogene daling van de schuldgraad (te observeren over de volledige periode 2016-2020)⁴. De impact van deze exogene factoren is uitgesproken vanuit een historisch perspectief en kan verklaard worden vanuit twee elementen:

- een belangrijke toename van de schuld buiten NFB op gewestelijk niveau (0,4% bbp over de gehele projectieperiode);
- het verschil tussen de gelopen en de vervallen intresten wat vooral op federaal niveau speelt⁵ (0,4% bbp in 2017, geleidelijk uitdovend over de rest van de projectieperiode).

Globaal aanbevolen traject

Door de Afdeling werden verschillende trajecten onderzocht als aanbeveling aan de regeringen binnen het kader van de jaarlijkse actualisering van het Stabiliteitsprogramma (2017-2020). De aanbevolen jaarlijkse begrotingsdoelstellingen zijn bepaald in structurele termen, overeenkomstig de methode van de Europese Commissie. Ter illustratie worden het corresponderende structurele en nominale vorderingensaldo ook steeds vermeld. De correcties voor de impact van de conjunctuur en eenmalige maatregelen (*one shots*) gebeurden aan de hand van de ramingen van het Federaal Planbureau (FPB) binnen het kader van de Economische vooruitzichten 2017-2022 (maart 2017) die hierboven werden toegelicht.

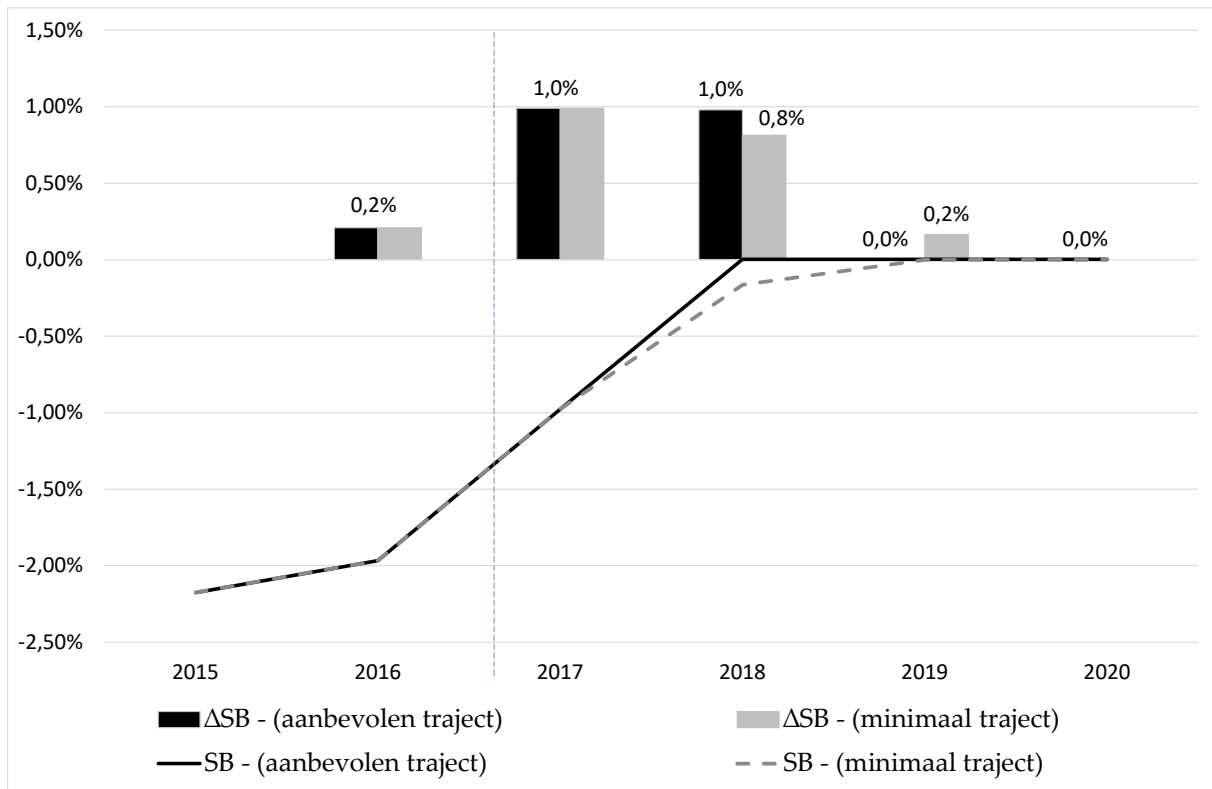
---

⁴ De endogene daling van de schuldgraad vat het verschil tussen het ‘geobserveerde’ primaire saldo en de impact van het sneeuwbaaleffect. (i.e. de impact van de intrestuitgaven op de gecumuleerde schuld en de impact van de nominale bbp-groei op de schuldgraad (noemereffect)).

⁵ Dit effect wordt in detail toegelicht in deel 2.3 van dit Advies.

Uiteindelijk werden binnen het kader van dit Advies door de Afdeling twee trajecten weerhouden. In een aanbevolen traject wordt de MTO (structureel evenwicht) bereikt in 2018, in een alternatief minimaal vereist traject pas in 2019. Een aantal overwegingen van de Afdeling zijn echter gemeenschappelijk aan beide trajecten en worden vooraf toegelicht.

Grafiek 1
Illustratie van de trajecten

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische Vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Overkoepelende overwegingen bij de trajecten

Een eerste overkoepelende overweging van de Afdeling is de bepaling van de **aanbevolen verbetering van het structurele saldo in het lopende begrotingsjaar 2017**. De Afdeling opteerde ervoor om deze aanbeveling te baseren op een norm voor de gecumuleerde verbetering van het structurele saldo in 2016 en 2017 (i.e. het verschil tussen het structurele saldo in 2015 en 2017). Op basis van de voorlopige beoordeling van de begrotingsresultaten van 2016 door de Afdeling, bleek immers dat de geraamde realisatie *prima facie* afwijkt van zowel de nationale doelstellingen als de Europese criteria van het SGP ⁶. Dit element wordt uitgebreid toegelicht in deel 1 van dit Advies.

Als norm voor de aanbevolen structurele verbetering in 2016 en 2017 werd door de Afdeling voor 1,2% bbp geopteerd. Dit correspondeert met de optelsom van de minimale vereisten van het preventieve luik van het SGP (een jaarlijkse verbetering van 0,6% bbp). Vanuit de hierboven gedane vaststelling dat het FPB een structurele verbetering van 0,2% bbp raamt in 2016, rest nog een te realiseren verbetering van 1,0% bbp in 2017 om op het niveau van de Gezamenlijke Overheid deze norm te bereiken. Dit werd dan ook weerhouden als aanbevolen verbetering in 2017 in beide trajecten hierna.

De aanbevolen structurele verbetering in 2017 betreft de vermindering van het structurele tekort, inclusief de bijkomende uitgaven binnen het kader van het asiel- en migratiebeleid en de extra veiligheidsuitgaven binnen het kader van de strijd tegen terrorisme, waarvoor door de regeringen de toepassing van de flexibiliteitsclausule werd aangevraagd bij de EC ⁷.

Een tweede overkoepelende overweging met betrekking tot de hieronder aanbevolen trajecten **betreft de naleving van het schuld criterium** uit het correctieve luik van het SGP. De Afdeling stelt hier vast dat een *prima facie* (numerieke) naleving van het schuld criterium, op basis van de onderliggende hypothesen uit de projectie van het FPB van maart 2017, in beide trajecten pas plaatsvindt vanaf 2018, ofwel twee jaar na het einde van de transitieperiode voor de toepassing van het schuld criterium.

---

⁶ De definitieve evaluatie van de begrotingsrealisaties in 2016 zal door de Afdeling gebeuren op basis van de vaststellingen zoals gepubliceerd in de door het INR gevalideerde nationale rekeningen (april 2017) en door de EC op basis van het *Spring Forecast* van 2017.

⁷ De Afdeling hanteert namelijk, in lijn met de benadering van de EC, een ex-post toepassing van de flexibiliteitsclausule (zie deel 3.2.1. van dit Advies voor een bijkomende toelichting).

De moeilijke naleving van de schuldregel in het eerste jaar na de transitieperiode (2017) kan door verschillende elementen verklaard worden. Deze worden uitgebreid toegelicht in deel 3.2.1 van dit Advies, maar binnen dit kader kan onder andere de link gelegd worden met de aanwezigheid van een aanzienlijke exogene schuldtoename (i.e. buiten de impact van de NFB) in de onderliggende hypothesen van het FPB. Deze exogene schuldtoename compenseert in een niet geringe mate de endogene schuldafname, die voortvloeit uit de verbetering van het (primaire) vorderingensaldo in de door de Afdeling weerhouden trajecten.

In het verleden werd door de EC reeds opgemerkt dat de naleving van de criteria van het preventieve luik als een belangrijke relevante factor beschouwd kan worden om, ondanks een *prima facie* (numerieke) afwijking, de schuldregel toch als nageleefd te beschouwen⁸. In het verlengde hiervan wenst de Afdeling op te merken dat de minimale criteria uit het preventieve luik van het SGP in beide van de meegegeven trajecten nageleefd worden en deze trajecten zelfs in twee opzichten ambitieuzer zijn dan wat zou corresponderen met een strikte toepassing van dit Europese minimum.

- de door de Afdeling aanbevolen MTO is deze van een structureel evenwicht, wat hoger is dan de huidige minimale MTO voor België⁹. Dit is consistent met de MTO die door de regering werd vastgelegd in het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016);
- In beide trajecten hierna werd door de Afdeling een jaarlijkse verbetering van 1,0% bbp in 2017 en minstens 0,8% bbp in 2018 aanbevolen, wat hoger is dan de 0,6% bbp die minimaal vereist is op basis van de Europese criteria.

Door de Afdeling wordt een begrotingstraject dat ambitieuzer is dan het preventieve luik van het SGP noodzakelijk geacht om een zo spoedig mogelijke naleving van het schuld criterium te realiseren; ze acht een verder uitstel ten opzichte van haar aanbeveling om dit uiterlijk in 2018 te bewerkstelligen, niet wenselijk.

---

⁸ Concreet gaat het hier over de communicatie van de EC binnen het kader van de zogenaamde Art 126(3) rapporten. Zie deel 1 van dit Advies voor meer detail hierover.

⁹ I.e. een structureel tekort van -0,5% bbp voor de periode 2017-2019 zoals berekend door de EC in 2016.

Aanbevolen traject MTO (structureel evenwicht) in 2018

In het verlengde van enerzijds de doelstelling uit het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016) en anderzijds het belang dat door de Afdeling gehecht wordt aan een zo spoedig mogelijke naleving van het schuld criterium, wordt in het voorgestelde traject de MTO bereikt in 2018. Binnen dit traject wordt het schuld criterium in een *forward looking* berekening nageleefd vanaf 2018 met een beperkte marge van 0,1% bbp.

Om de MTO (structureel evenwicht) in 2018 te bereiken, is naast de eerder bepaalde aanbevolen structurele verbetering in 2017 (1,0% bbp), in 2018 nog een identieke vereiste structurele verbetering van 1,0% bbp noodzakelijk. Eenmaal de MTO bereikt, wordt deze structurele doelstelling aangehouden over de looptijd van het traject en is geen structurele verbetering meer noodzakelijk.

Wanneer het aanbevolen begrotingstraject vergeleken wordt met het eerder toegelichte scenario bij ongewijzigd beleid van het FPB (afgesloten op 16 maart 2017, vóór de begrotingscontrole van de Federale regering), blijkt nog dat een aanzienlijke inspanning noodzakelijk is. Deze beperkt zich niet tot 2017-2018, maar is ook noodzakelijk om na 2018 de MTO (structureel evenwicht) aan te houden.

Tabel 2
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Gezamenlijke Overheid

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Rentelasten	(2)	3,0%	2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,2%
Cyclische component	(3)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(4)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(5)=(1)+(2)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)-(3)-(4)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%
<hr/>							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(7)$			1,0%	1,0%	0,0%	0,0%
Genormeerde structureel saldo	(7)		-2,0%	-1,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerde vorderingensaldo	(8)= (7)+(3)+(4)		-2,6%	-1,5%	-0,3%	-0,2%	-0,1%
Genormeerde rentelasten	(9)		2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(9)$			-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Genormeerde primair structureel saldo	(10)= (7) + (9)		0,9%	1,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(10)$			0,7%	0,7%	-0,1%	-0,1%
Genormeerde primair saldo	(11)=(8)+(9)		0,3%	1,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(11)$			0,8%	0,9%	0,0%	0,0%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12)=(11)-(5)		0,0%	0,4%	1,5%	1,8%	2,0%
<i>Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)</i>	$\Delta(12)$			0,4%	1,2%	0,3%	0,2%
<hr/>							
Genormeerde schuldgraad	(12)		106,6%	105,8%	103,6%	101,5%	99,3%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(13) = $\Delta(12)$		0,9%	-0,8%	-2,2%	-2,1%	-2,2%
Endogene evolutie	(13.a)		-0,3%	-1,8%	-2,9%	-2,8%	-2,8%
Exogene evolutie	(13.b)		1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%
Schuld criterium							
Backward looking berekening (norm)	(14)			101,8%	101,6%	100,9%	99,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(14) - (12)			-4,0%	-2,0%	-0,6%	0,1%
Forward looking berekening (norm)	(15)			100,9%	99,4%	97,4%	95,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(15) - (12)t+2			-0,6%	0,1%	0,4%	0,8%
Cyclically adjusted berekening (norm)	(16)			104,6%	102,5%	101,0%	99,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(16)-(14)			-2,8%	-0,8%	-0,1%	0,0%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019

Na onderzoek is de Afdeling tot de vaststelling gekomen dat de naleving van het schuld criterium vanaf 2018 ook mogelijk is met een alternatief traject waarin de MTO (structureel evenwicht) pas wordt bereikt in 2019. Aangezien de nipte marge voor de naleving van het schuld criterium in 2019, die er nog was in het hierboven aanbevolen traject (0,1% bbp) in dit traject evenwel afwezig is, wordt het traject hierna door de Afdeling als een minimaal vereist traject beschouwd.

Tabel 3
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Gezamenlijke Overheid

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Rentelasten	(2)	3,0%	2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,2%
Cyclische component	(3)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(4)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(5)=(1)+(2)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)-(3)-(4)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%
<hr/>							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(7)$			1,0%	0,8%	0,2%	0,0%
Genormeerde structureel saldo	(7)		-2,0%	-1,0%	-0,2%	0,0%	0,0%
Genormeerde vorderingensaldo	(8)=(7)+(3)+(4)		-2,6%	-1,5%	-0,5%	-0,2%	-0,1%
Genormeerde rentelasten	(9)		2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(9)$			-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Genormeerde primair structureel saldo	(10)=(7)+(9)		0,9%	1,6%	2,2%	2,2%	2,1%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(10)$			0,7%	0,6%	0,0%	-0,1%
Genormeerde primair saldo	(11)=(8)+(9)		0,3%	1,0%	1,8%	2,0%	2,0%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(11)$			0,8%	0,8%	0,2%	0,0%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12)=(11)-(5)		0,0%	0,4%	1,4%	1,8%	2,0%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(12)$			0,4%	1,0%	0,5%	0,2%
<hr/>							
Genormeerde schuldgraad	(12)		106,6%	105,8%	103,8%	101,7%	99,5%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(13) = $\Delta(12)$		0,9%	-0,8%	-2,0%	-2,1%	-2,2%
Endogene evolutie	(13.a)		-0,3%	-1,8%	-2,8%	-2,8%	-2,8%
Exogene evolutie	(13.b)		1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%
Schuld criterium							
Backward looking berekening (norm)	(14)			101,8%	101,6%	101,0%	99,5%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(14) - (12)			-4,0%	-2,2%	-0,7%	0,0%
Forward looking berekening (norm)	(15)			101,0%	99,5%	97,6%	95,6%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(15) - (12)t+2			-0,7%	0,0%	0,4%	0,8%
Cyclically adjusted berekening (norm)	(16)			104,6%	102,6%	101,2%	99,6%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(16)-(14)			-2,8%	-1,0%	-0,2%	-0,1%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Op basis van de eerder toegelichte aanbevolen structurele verbetering in 2017 (1% bbp), bleek dat in 2018 een verbetering van minstens 0,8% bbp noodzakelijk is om vanaf 2018 het schuld criterium te respecteren op basis van een *forward looking* berekening. Hierna rest nog een inspanning van 0,2% bbp om de MTO in 2019 te bereiken.

Door het structurele begrotingsevenwicht te bereiken in 2019 is dit traject consistent met het minimaal vereist traject dat de Afdeling weerhield in het advies van april 2016 en waarin de MTO bereikt werd in 2019. Tegelijk stemt de aanbevolen structurele verbetering in 2018 (0,8% bbp) overeen met de doelstelling die door de regering weerhouden werd in het traject van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016).

Verdeling van het traject

Zoals voorzien in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 dient de Afdeling een advies op te stellen over de begrotingsdoelstelling, in nominale en structurele termen, voor de verschillende overheidsniveaus en per gemeenschap en gewest. Teneinde dit te kunnen realiseren heeft het HRF-Secretariaat een methodologie ontwikkeld die moet toelaten om per overheidsniveau een structureel saldo te berekenen, dat eveneens coherent is met de Europese methodologie. Deze methodologie werd uitvoerig besproken in bijlage 5.2 *“Ramingen van de structurele saldi per overheidsniveau overeenkomstig het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013”*, terug te vinden het HRF-Advies van maart 2015.

Overkoepelende overwegingen bij de trajecten

Teneinde de MTO op het niveau van de Gezamenlijke Overheid te realiseren, **beveelt de Afdeling aan dat elke subentiteit, inclusief elke gemeenschap en gewest, dit structureel evenwicht dient te realiseren en vervolgens aan te houden over de verdere looptijd van het traject.** Met betrekking tot de duur van het aanpassingstraject naar de MTO werden, volledig in lijn met de aanbevolen begrotingstrajecten op het niveau van de Gezamenlijke Overheid, twee opties weerhouden. Enerzijds is er de verdeling van het aanbevolen traject waarin de MTO (structureel evenwicht) door elke overheid bereikt dient te worden in 2018 (deel 4.2). Anderzijds werd ook het minimaal vereiste traject verdeeld, waarin de MTO pas wordt bereikt in 2019 (deel 4.3.).

Het door de Afdeling **voorgestelde traject voor de Lokale Overheden is evenwel identiek in beide benaderingen.** Bij de bepaling van dit traject werd conform met de bepalingen van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013¹⁰ rekening gehouden met de stijging van de investeringsuitgaven in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Hiertoe wordt in de aanbeveling van de Afdeling een verslechtering van het structurele saldo toegelaten in 2017 en 2018. Deze stemt overeen met de projectie bij ongewijzigd beleid van het FPB, waarin de lokale investeringscyclus reeds is verwerkt, en correspondeert met een geleidelijke afbouw van een structureel overschot in de richting van een evenwicht. Eenmaal dit evenwicht bereikt in 2018, dient het te worden aangehouden over de verdere periode van dit traject.

---

¹⁰ Artikel 2, § 4, van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013.

De Afdeling koos ervoor om de aanbevolen spreiding van de **door de Gemeenschappen en Gewesten te realiseren** structurele verbetering (om de MTO te bereiken) te baseren op deze die aanbevolen werd op het niveau van de Gezamenlijke Overheid. Hieruit vloeit voort dat een gedifferentieerd traject gepresenteerd wordt voor de gemeenschappen en gewesten, dat verschilt afhankelijk van het beschouwde traject op het niveau van de Gezamenlijke Overheid:

- Binnen het kader van het traject waarin op het niveau van de Gezamenlijke Overheid de MTO (structureel evenwicht) bereikt wordt in 2018, werd een lineaire verdeling van de noodzakelijke structurele verbetering door de Afdeling weerhouden. In lijn hiermee werd ervoor geopteerd om ook op het niveau van de individuele gemeenschappen en gewesten de noodzakelijke structurele verbetering om het structurele evenwicht te bereiken gelijk te verdelen over de periode 2017-2018.
- Binnen het kader van het minimale traject, waarin de MTO (structureel evenwicht) past bereikt wordt in 2019, bleek na onderzoek een niet-lineaire spreiding van de inspanning over de periode 2017-2019 noodzakelijk om het schuld criterium na te leven vanaf 2018 op het niveau van de Gezamenlijke Overheid. Hiertoe situeert zich in 2017 de grootste aanbevolen structurele verbetering en wordt deze geleidelijk afgebouwd in 2018 en 2019. Bij de bepaling van de aanbevolen structurele verbetering op het niveau van de gemeenschappen en gewesten werd hetzelfde principe gehanteerd.

Het aanbevolen traject van **Entiteit II** volgt integraal uit de toepassing van de hierboven door de Afdeling weerhouden principes voor de bepaling van de aanbevolen inspanning op het niveau van de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden.

De vereiste structurele verbetering voor **Entiteit I** werd vervolgens bepaald als het saldo tussen de vereiste verbetering voor de Gezamenlijke Overheid en de vereiste structurele verbetering die volgt uit het traject van Entiteit II.

Aanbevolen traject MTO (structureel evenwicht) in 2018

Entiteit I

Tabel 4
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor Entiteit I

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,29%	-2,53%	-1,78%	-1,47%	-1,99%	-2,15%
Rentelasten	(2)	2,62%	2,44%	2,18%	1,99%	1,90%	1,86%
Cyclische component	(3)	-0,37%	-0,39%	-0,36%	-0,26%	-0,16%	-0,05%
Correctie overdrachten	(4)	-0,08%	-0,02%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	0,00%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,20%	-0,24%	-0,11%	0,33%	0,03%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	-0,15%	-0,12%	-0,12%	0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	0,35%	-0,12%	0,00%	-0,03%	0,03%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,33%	-0,08%	0,40%	0,52%	-0,10%	-0,29%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-2,05%	-1,88%	-1,27%	-1,52%	-1,86%	-2,10%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-2,14%	-2,41%	-1,66%	-1,83%	-1,99%	-2,15%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,48%	0,03%	0,52%	0,16%	-0,10%	-0,29%
<hr/>							
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,95%	0,92%	0,00%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-1,88%	-0,92%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-2,41%	-1,31%	-0,31%	-0,14%	-0,05%
<hr/>							
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		2,44%	2,18%	1,98%	1,86%	1,78%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,27%	-0,19%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,57%	1,25%	1,98%	1,86%	1,78%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,69%	0,73%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,03%	0,87%	1,67%	1,72%	1,73%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			0,83%	0,80%	0,05%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,35%	1,51%	1,82%	2,02%
<i>Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)</i>	$\Delta(15)$			0,35%	1,16%	0,31%	0,20%
<hr/>							
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-2,53%	-1,43%	0,05%	-0,14%	-0,05%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Tabel 5
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor Entiteit II

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,23%	-0,04%	-0,09%	-0,42%	-0,06%	-0,04%
Rentelasten	(2)	0,38%	0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
Cyclische component	(3)	-0,18%	-0,19%	-0,17%	-0,13%	-0,08%	-0,02%
Correctie overdrachten	(4)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,00%	0,21%	0,11%	-0,29%	0,00%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	-0,16%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,16%	0,38%	0,30%	-0,06%	0,28%	0,28%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-0,13%	-0,09%	-0,06%	-0,02%	0,01%	-0,02%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-0,38%	-0,16%	-0,20%	-0,05%	-0,06%	-0,04%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,00%	0,27%	0,19%	0,30%	0,28%	0,28%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,04%	0,05%	0,00%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-0,09%	-0,05%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-0,16%	-0,20%	-0,03%	-0,06%	-0,02%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,04%	-0,03%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,34%	0,33%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,00%	0,02%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,27%	0,19%	0,32%	0,27%	0,31%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			-0,08%	0,13%	-0,05%	0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,00%	0,02%	-0,01%	0,02%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(15)$			0,00%	0,02%	-0,03%	0,03%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-0,04%	-0,08%	-0,40%	-0,06%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten ¹¹

Tabel 6

Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Gemeenschappen en Gewesten

Gemeenschappen en Gewesten in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,40%	-0,15%	-0,14%
Rentelasten	(2)	0,27%	0,33%	0,30%	0,28%	0,26%	0,26%
Primair saldo	(3)	-0,02%	0,19%	0,20%	-0,12%	0,11%	0,12%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,02%	-0,10%	-0,12%
One shot raming definitieve autonomiefactor	(5)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(6) = (1)-(5)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,04%	-0,15%	-0,14%
Baseline scenario (excl. oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ7)			0,09%	0,09%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(7)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,15%	-0,16%	-0,15%	-0,11%	-0,07%	-0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(9)	-0,14%	0,06%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Genormeerde NFB	(11) = (7)+(8)+(9)+(10)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,02%	-0,05%	-0,02%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
One shot raming definitieve autonomiefactor	(12)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(13) = (11) + (12)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,38%	-0,05%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

De aanbevolen trajecten voor de individuele gemeenschappen en gewesten zijn terug te vinden in deel 4.2.2.1.2.

¹¹ De methodologische toelichting is terug te vinden in deel 4.1 van dit Advies.

Lokale Overheden

Tabel 7
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Lokale Overheden

Lokale Overheden in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	0,09%	0,10%
Rentelasten	(2)	0,11%	0,10%	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%
Primair saldo	(3)	0,17%	0,20%	0,10%	0,06%	0,17%	0,16%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,11%	0,10%
Structurele verbetering	(d.5)			-0,05%	-0,04%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(5)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,00%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(7)	-0,02%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB	(8)= (5)+(6)+(7)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	-0,01%	0,00%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019

Entiteit I

Tabel 8
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor Entiteit I

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,29%	-2,53%	-1,78%	-1,47%	-1,99%	-2,15%
Rentelasten	(2)	2,62%	2,44%	2,18%	1,99%	1,90%	1,86%
Cyclische component	(3)	-0,37%	-0,39%	-0,36%	-0,26%	-0,16%	-0,05%
Correctie overdrachten	(4)	-0,08%	-0,02%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	0,00%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,20%	-0,24%	-0,11%	0,33%	0,03%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	-0,15%	-0,12%	-0,12%	0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	0,35%	-0,12%	0,00%	-0,03%	0,03%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,33%	-0,08%	0,40%	0,52%	-0,10%	-0,29%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-2,05%	-1,88%	-1,27%	-1,52%	-1,86%	-2,10%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-2,14%	-2,41%	-1,66%	-1,83%	-1,99%	-2,15%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,48%	0,03%	0,52%	0,16%	-0,10%	-0,29%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,95%	0,79%	0,13%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-1,88%	-0,92%	-0,13%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-2,41%	-1,31%	-0,45%	-0,14%	-0,05%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		2,44%	2,18%	1,98%	1,86%	1,79%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,27%	-0,19%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,57%	1,25%	1,85%	1,86%	1,79%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,69%	0,59%	0,01%	-0,07%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,03%	0,87%	1,53%	1,73%	1,73%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			0,83%	0,67%	0,19%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,35%	1,37%	1,82%	2,02%
<i>Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)</i>	$\Delta(15)$			0,35%	1,03%	0,45%	0,20%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-2,53%	-1,43%	-0,09%	-0,14%	-0,05%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Tabel 9
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor Entiteit II

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,23%	-0,04%	-0,09%	-0,42%	-0,06%	-0,04%
Rentelasten	(2)	0,38%	0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
Cyclische component	(3)	-0,18%	-0,19%	-0,17%	-0,13%	-0,08%	-0,02%
Correctie overdrachten	(4)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,00%	0,21%	0,11%	-0,29%	0,00%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	-0,16%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,16%	0,38%	0,30%	-0,06%	0,28%	0,28%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-0,13%	-0,09%	-0,06%	-0,02%	0,01%	-0,02%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-0,38%	-0,16%	-0,20%	-0,05%	-0,06%	-0,04%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,00%	0,27%	0,19%	0,30%	0,28%	0,28%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,04%	0,02%	0,03%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-0,09%	-0,05%	-0,03%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5a)		-0,16%	-0,20%	-0,06%	-0,06%	-0,02%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,04%	-0,03%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,34%	0,33%	0,32%	0,34%	0,33%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,00%	-0,01%	0,01%	-0,01%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,27%	0,19%	0,29%	0,27%	0,31%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			-0,08%	0,10%	-0,02%	0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	0,02%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(15)$			0,00%	-0,01%	0,00%	0,03%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-0,04%	-0,08%	-0,42%	-0,06%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten ¹²

Tabel 10

Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Gemeenschappen en Gewesten

Gemeenschappen en Gewesten in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,40%	-0,15%	-0,14%
Rentelasten	(2)	0,27%	0,33%	0,30%	0,28%	0,26%	0,26%
Primair saldo	(3)	-0,02%	0,19%	0,20%	-0,12%	0,11%	0,12%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,02%	-0,10%	-0,12%
One shot raming definitieve autonomiefactor	(5)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(6) = (1)-(5)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,04%	-0,15%	-0,14%
Baseline scenario (excl. oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ7)			0,09%	0,06%	0,03%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(7)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,03%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,15%	-0,16%	-0,15%	-0,11%	-0,07%	-0,02%
Eénmalige verrichtingen (one shots)	(9)	-0,14%	0,06%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Genormeerde NFB	(11) = (7)+(8)+(9)+(10)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,05%	-0,05%	-0,02%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
One shot raming definitieve autonomiefactor	(12)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(13) = (11) + (12)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,41%	-0,05%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

De minimaal vereiste trajecten voor de individuele gemeenschappen en gewesten zijn terug te vinden in deel 4.3.2.1.2.

¹² De methodologische toelichting is terug te vinden in deel 4.1 van dit Advies.

Lokale Overheden

Tabel 11
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Lokale Overheden

Lokale Overheden in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	0,09%	0,10%
Rentelasten	(2)	0,11%	0,10%	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%
Primair saldo	(3)	0,17%	0,20%	0,10%	0,06%	0,17%	0,16%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,11%	0,10%
Structurele verbetering	(d.5)			-0,05%	-0,04%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(5)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,00%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(7)	-0,02%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB	(8)= (5)+(6)+(7)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	-0,01%	0,00%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Opm.: Voor de Lokale Overheden is het minimaal vereiste traject (MTO in 2019) gelijk aan het aanbevolen traject (MTO in 2018).

---

1 EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN 2016

1.1 Evaluatie op basis van de Europese criteria

1.1.1 De vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact

Sinds de afsluiting van de procedure bij buitensporige tekorten in juni 2014 is België onderworpen aan de bepalingen van het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact inzake de budgettaire verplichtingen en de begrotingsopvolging. Overeenkomstig die regels moet België een passend aanpassingstraject naar zijn *Medium Term Objective* (MTO) ¹³ naleven.

De Europese Commissie evalueert in het kader van een globale beoordeling jaarlijks de gemaakte vooruitgang naar de MTO op basis van twee criteria: de evolutie van het structureel begrotingssaldo en het criterium van de reële overheidsuitgaven.

In 2016 moest België zijn structureel saldo met 0,6% bbp ¹⁴ verbeteren. De groei van de reële primaire uitgaven ¹⁵, exclusief de discretionaire maatregelen aan de ontvangstenkant, moest beperkt worden tot 0%. Dit uitgavencriterium wordt gedefinieerd op basis van de vereiste minimale structurele verbetering van het saldo.

---

¹³ Tot aan de driejaarlijkse herziening van de minimale MTO in 2016 was voor België een MTO vastgelegd van 0,75% bbp. Hoofdzakelijk als gevolg van de structurele hervormingen bij de pensioenen heeft de Europese Commissie een minimale MTO van -0,5% bbp berekend. De Belgische regering heeft echter een ambitieuzere MTO van 0% bbp vastgelegd, zoals de Afdeling had aanbevolen in zijn Advies van april 2016 om alle vereisten van het Pact na te leven. De nieuwe MTO is van toepassing vanaf 2017.

¹⁴ Overeenkomstig de aanbeveling van de Raad van 12 juli 2016. Deze voorwaarde houdt, volgens de matrix van de vereisten die een modulering van de vereiste jaarlijkse inspanning mogelijk maken, rekening met de economische cyclus en met de schuldgraad van meer dan 60% bbp.

¹⁵ De beschouwde uitgaven houden geen rekening met de intrestlasten, de volledig door Europese fondsen gefinancierde uitgaven en de cyclische werkloosheidsuitgaven. De investeringsuitgaven zijn afgevlakt over 4 jaar.

Terzelfdertijd zijn de vereisten van het correctieve luik nog altijd van toepassing als referentie-indicatoren die het mogelijk maken het bestaan van een buitensporig tekort te identificeren. Enerzijds mag het vorderingensaldo niet hoger zijn dan het plafond van 3% bbp. Anderzijds mag de schuldgraad niet hoger zijn dan de drempel van 60% bbp of moet die deze referentiewaarde tegen een voldoende hoog tempo benaderen ¹⁶.

België was evenwel onderworpen aan tijdelijke bepalingen inzake het schuld criterium. België moest gedurende een periode van drie jaar vanaf het einde van de procedure bij buitensporige tekorten, dus in 2014-2016, voldoende vooruitgang boeken om het schuld criterium op het einde van de periode na te leven. Die vooruitgang wordt geëvalueerd op basis van een minimaal lineair structureel aanpassingstraject (*Minimum Linear Structural Adjustment* – MLSA). Dit traject was aangepast in functie van de actualisatie van de macro-economische parameters en de naleving van de MLSA gedurende de overgangperiode. De naleving van het traject verzekert ook de naleving van het schuld criterium op het einde van de periode.

Op basis van de voor 2016 ¹⁷ berekende MLSA, zou België zijn structureel saldo met 2,6% bbp moeten verbeteren opdat eind 2016 aan het schuld criterium zou kunnen worden voldaan.

1.1.2 De nationale doelstellingen

In het in april 2016 bij de Europese Commissie ingediende Stabiliteitsprogramma 2016-2019 stelde de federale regering een structurele verbetering van 0,6% bbp voorop voor de Gezamenlijke Overheid. Dat kwam neer op een doelstelling voor het structureel saldo van -1,7% bbp, wat op basis van de toen beschikbare macro-economische parameters overeenstemde met een doelstelling voor het nominaal saldo van -2,5% bbp. Er dient vermeld dat het Overlegcomité tussen de federale regering en de regeringen van de Gemeenschappen en Gewesten enkel akte heeft genomen van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019.

---

¹⁶ Dit begrip werd geoperationaliseerd door het Six pack. De afwijking tussen het schuld niveau en de referentiewaarde van 60% bbp moet gemiddeld over drie jaar elk jaar met 1/20ste verlaagd worden, hetzij volgens een retrospectieve, hetzij volgens een prospectieve benadering, daarbij rekening houdend met de economische cyclus. Het schuld criterium is toegelicht in het Advies van de Afdeling van april 2016 (deel 1.1.1 en bijlage).

¹⁷ Berekening in de evaluatie van de Europese Commissie van het ontwerp begrotingsplan 2017, cf. Commission Staff Working Document, *Analysis of the draft budgetary plans of Belgium*, 16 November 2016.

De structurele verbetering was gebaseerd op de aanbevelingen van het advies van de HRF van begin april 2016 en was aangepast aan de daarna door het INR halverwege april 2016 gepubliceerde verwezenlijkingen van 2015, aan de recentere ramingen van de correctie in verband met de autonomiefactor, alsmede aan de resultaten van de federale begrotingscontrole.

De doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 waren in overeenstemming met de regels van het preventieve luik en met het tekortcriterium. Die doelstellingen moesten het mogelijk maken om het schuld criterium vanaf 2017¹⁸ na te leven.

1.1.3 Evaluatie op basis van de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie

1.1.3.1 Evaluatie op basis van de nationale doelstellingen

Volgens de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie van februari 2017 zou het tekort in 2016 uitkomen op -2,9% bbp, juist onder de drempel van 3% bbp. Het tekort zou met 0,4% bbp verslechterd zijn ten opzichte van het in 2015 waargenomen tekort van -2,5% bbp. Een duidelijke achteruitgang zou zich aftekenen op het niveau van het primair saldo (-0,8% bbp ten opzichte van 2015) dat opnieuw negatief zou worden, namelijk -0,3% bbp¹⁹. De rentelasten zouden hun daling verder zetten van 3% bbp in 2015 tot 2,6% bbp in 2016, wat de verslechtering van het primair saldo gedeeltelijk zou compenseren.

Volgens de ramingen van de Europese Commissie inzake output gap en eenmalige verrichtingen, verbeterde het structureel saldo met 0,1% bbp in 2016. Het bedroeg toen -2,5% bbp, in vergelijking met -2,6% bbp in 2015²⁰.

Op basis van die ramingen, zou België de doelstelling van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 van een structurele verbetering van 0,6% bbp niet vervullen. De doelstelling van een structureel saldo van -1,7% bbp en bijgevolg van een nominaal saldo van -2,5% bbp zou niet gehaald zijn.

---

¹⁸ Een schuldgraad van 99,7% bbp eind 2019 op basis van de prospectieve benadering.

¹⁹ Die raming wijkt af van die van het Federaal Planbureau. Volgens de Economische vooruitzichten 2017-2022 (voorlopige versie van maart 2017), zou het primair saldo in 2016 positief zijn en uitkomen op 0,3% bbp.

²⁰ Het Stabiliteitsprogramma stelt een structureel saldo voorop van -2,3% bbp voor 2015, wat moest leiden tot een structureel saldo van -1,7% bbp in 2016, rekening gehouden met een verwachte structurele verbetering van 0,6% bbp.

1.1.3.2 Evaluatie op basis van de vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact
Zonder de kwalitatieve evaluatie van de Europese Commissie te voorspellen, kan op basis van de ramingen van de Wintervooruitzichten voorlopig worden nagegaan of België voldeed aan de door het Stabiliteits- en Groeipact voor 2016 opgelegde voorwaarden.

De uiteindelijke beoordeling door de Europese Commissie van de begrotingsresultaten zal plaats hebben in mei 2017, op basis van de door België genotificeerde gegevens van de verwezenlijkingen en van de Lentevooruitzichten. De Europese Commissie zal dan beslissen of een procedure inzake een significante afwijking (preventief luik) of een procedure bij buitensporig tekorten (correctief luik) moet worden opgestart.

1.1.3.2.1 Evaluatie ten opzichte van het preventieve luik

1.1.3.2.1.1 Evaluatieprincipes

De Europese Commissie onderzoekt of de Lidstaat het aanpassingstraject naar de MTO naleeft, of dat die er niet te veel van afwijkt.

Een procedure inzake een significante afwijking kan ex post opgestart worden indien een significante afwijking voor het criterium van het structureel saldo of voor het uitgavencriterium wordt waargenomen over een periode van een jaar of van twee gezamenlijk beschouwde jaren. Het is dus mogelijk dat een lidstaat geen significante afwijking heeft voor één enkel jaar, maar toch een significante afwijking heeft voor twee opeenvolgende jaren.

Een afwijking wordt als significant beschouwd indien die ten minste 0,5% bbp bedraagt over één jaar of ten minste gemiddeld 0,25% bbp over twee jaar. Inzake het uitgavencriterium berekent de Europese Commissie de globale impact van de afwijking op het saldo. De afwijking inzake de uitgaven moet dus vooraf uitgedrukt worden in procent bbp om te kunnen vaststellen of die al dan niet significant is.

Alvorens te besluiten dat er een significante afwijking is, maakt de Europese Commissie een globale beoordeling. Die grondige analyse van de twee criteria dient om de uiteindelijke conclusie te onderbouwen. Indien de criteria in de tegengestelde richting wijzen, onderzoekt de Commissie de meest relevante indicator van de geleverde budgettaire inspanningen op basis van een geheel van factoren. Indien de drempel van de significante afwijking wordt overschreden voor de twee criteria, oordeelt de Europese Commissie dat er een *sterk vermoeden* is dat er een significante afwijking bestaat. Een globale beoordeling is altijd vereist omdat men niet automatisch kan besluiten dat er een significante afwijking bestaat ten opzichte van het aanpassingstraject naar de MTO ²¹.

1.1.3.2.1.2 De flexibiliteitsclausule

Het Stabiliteits- en Groeipact staat een tijdelijke afwijking toe ten opzichte van het aanpassingstraject naar de MTO in geval van uitzonderlijke ²² gebeurtenissen.

In het preventieve luik wordt de vereiste structurele verbetering verminderd met het aandeel van de uitzonderlijke uitgaven in het bbp. De toegestane groeivoet van de uitgaven wordt eveneens aangepast in functie van die vermindering van de vereiste verbetering ²³. De Europese Commissie evalueert ex post het bedrag van de uitgaven die in aanmerking komen voor de flexibiliteitscontrole op basis van de door de overheden overgemaakte waargenomen gegevens.

De Belgische regering heeft de toepassing van de flexibiliteitsclausule in 2016 gevraagd voor de bijkomende uitgaven inzake de asielcrisis en de veiligheid. In het ontwerpbegrotingsplan 2017 werd het bedrag van die uitgaven, dat nog zal moeten worden bevestigd door de Commissie, geraamd op 0,2% bbp.

1.1.3.2.1.3 Analyse van de begrotingsresultaten 2016

In het kader van de hierboven voorgestelde benadering worden de begrotingsresultaten eerst zonder correcties onderzocht. Daarna worden de factoren beschouwd die van belang zouden kunnen zijn in de globale beoordeling, alsook de uitzonderlijke uitgaven in verband met de asielcrisis en de veiligheid.

---

²¹ Cf. Vade Mecum on the Stability and Growth Pact, edition 2016, p. 55.

²² Artikel 5(1) en artikel 6(3) van Verordening N° 1466/97. Die gebeurtenissen moeten buiten de wil om zijn van de regering en moeten een gevoelige weerslag hebben op de overheidsfinanciën. De tijdelijke afwijking mag eveneens de budgettaire houdbaarheid op middellange termijn niet in gevaar brengen. Die uitzonderlijke gebeurtenissen kunnen bovendien worden ingeroepen als een verzachtende factor bij het onderzoek van de noodzaak om een procedure bij buitensporige tekorten op te starten.

²³ Voor een gedetailleerde toelichting van de toepassing van de flexibiliteitsclausule in het preventieve luik, zie het Advies van de Afdeling van juli 2016 (bijlage 7.9).

Tabel 12 geeft die resultaten weer en vergelijkt ze met de vereisten van het preventieve luik.

Tabel 12
Evaluatie van de naleving van het preventieve luik (% bbp)

	2015	2016	
	Spring Forecast 2016*	Excl. flex	Incl. flex
PREVENTIEF LUIK			
p.m. MTO	0,75%	0,75%	0,75%
(1) Indicator 1: verloop van het structureel begrotingsaldo			
Vereiste structurele verbetering		0,60%	0,42%
Flexibiliteitsclausule (hypothese)		0,00%	0,18%
Aanbeveling van de Raad		0,60%	0,60%
Evolutie structurele saldo		0,1%	0,1%
1-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,50% bbp)</i>	-0,37%	-0,52%	-0,34%
Gemiddelde 2-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,25% bbp)</i>		-0,45%	-0,36%
(2) Indicator 2: verloop van de reële overheidsuitgaven			
Referentiewaarde (variatie t.o.v. t-1)		-0,03%	0,33%
BENADERING ZONDER CORRECTIE ONE SHOTS			
Reële uitgavengroei (EC methodologie, variatie t.o.v. t-1)		2,55%	2,55%
1- jarige afwijking referentiewaarde - uitgavengroei (in miljard EUR)		-5,34	-4,60
1-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,50% bbp)</i>	0,09%	-1,27%	-1,09%
gemiddelde 2-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,25% bbp)</i>		-0,59%	-0,50%
BENADERING MET CORRECTIE ONE SHOTS			
Reële uitgavengroei (EC methodologie, variatie t.o.v. t-1)		1,72%	1,72%
1- jarige afwijking referentiewaarde - uitgavengroei (in miljard EUR)		-3,62	-2,88
1-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,50% bbp)</i>	-0,01%	-0,86%	-0,68%
Gemiddelde 2-jarige afwijking uitgedrukt in % bbp <i>p.m. drempelwaarde (-0,25% bbp)</i>		-0,43%	-0,34%

p.m. Nominaal bbp van 421,7 miljoen euro.

Bron: AMECO, eigen berekeningen. Voor de evaluatie van het preventieve luik werd ervoor gekozen om twee decimalen na de komma weer te geven om beter de omvang van de afwijkingen te meten.

* Op basis van de "freezing" benadering worden de vereisten met het oog op de voorspelbaarheid vastgelegd op basis van de Lentevooruitzichten voorafgaand aan het begrotingsjaar.

De verbetering van het structureel saldo wordt in de Wintervooruitzichten geraamd op 0,08% bbp in 2016. Dit is 0,52% bbp minder dan de vereiste verbetering van 0,6% bbp (zonder flexibiliteitsclausule). De drempelwaarde voor de significante afwijking (0,5% bbp) zou dus bereikt zijn voor het criterium van het structureel saldo.

Op basis van de cijfers van de Europese Commissie zou de reële groei van de uitgaven 2,55% bedragen in 2016, terwijl het uitgavencriterium de groei ervan beperkte tot -0,03% bbp. Uitgedrukt in % bbp bedroeg de afwijking -1,27% bbp en moet die dus beschouwd worden als een significante afwijking.

Aangezien de twee indicatoren in dezelfde richting gaan, is er vóór de globale beoordeling een sterk vermoeden dat er een significante afwijking bestaat. Die vaststelling is geldig toen het jaar 2016 afzonderlijk werd onderzocht en werd bevestigd toen 2015 en 2016 samen werden geëvalueerd. De omvang van de afwijking voor het uitgavencriterium in 2016 werd niet gecompenseerd door de in 2015 vastgestelde naleving (gemiddelde afwijking van -0,59% bbp over 2015-2016, ten opzichte van de drempelwaarde van 0,25% bbp). In 2015 wees het saldocriterium op een zekere afwijking, die significant werd over de periode 2015-2016 (gemiddelde afwijking van -0,45% bbp).

Het uitgavencriterium wordt negatief beïnvloed door de eenmalige verrichtingen. De conclusie in verband met het risico op een significante afwijking zou evenwel niet anders zijn indien een correctie was uitgevoerd bij de globale beoordeling om rekening te houden met die negatieve impact op de uitgaven. Op basis van die hypothese zouden de uitgaven gestegen zijn met 1,72% bbp in 2016. De afwijking ten opzichte van de norm van -0,03% bbp zou, uitgedrukt in % bbp, -0,86% bbp bedragen en dus significant blijven voor 2016. De afwijking zou ook significant zijn over 2015-2016 met een gemiddelde afwijking van -0,43% bbp.

De globale beoordeling op basis van de beschikbare cijfers en bij gebrek aan andere verklarende factoren in de analyse zou dus het bestaan van een significante afwijking bevestigen.

Thans is het wenselijk om de **flexibiliteitsclausule** in beschouwing te nemen. De analyse betreft de raming erbij van een bedrag van uitzonderlijke uitgaven van 0,2% bbp in 2016, zoals dat voorkomt in het ontwerpbegrotingsplan 2017. Rekening gehouden met die uitgaven, wordt de vereiste verbetering van het saldo verlaagd tot 0,42% bbp en wordt de toegestane groeivoet van de uitgaven op 0,33% gebracht.

Wanneer de flexibiliteitsclausule zou worden toegekend, zou er in 2016 op basis van de indicator van het structureel saldo een afwijking van -0,34% bbp overblijven, maar de afwijking zou niet meer als significant beschouwd worden.

Op basis van het uitgavencriterium zou de afwijking beperkt worden tot -1,09% bbp in 2016 wanneer rekening zou worden gehouden met de uitzonderlijke uitgaven voor asiel en veiligheid. Bijgevolg zou de afwijking nog altijd de drempelwaarde voor de significante afwijking overtreffen. De conclusie zou ook identiek zijn indien een correctie voor de one shots zou zijn uitgevoerd (afwijking van -0,68% bbp).

Bij toepassing van de flexibiliteitsclausule zouden de twee indicatoren over de periode 2015-2016 ²⁴ wijzen op het bestaan van een significante afwijking. Met een gemiddelde afwijking bij het structureel saldo van -0,46% bbp per jaar zou de afwijking significant worden. Voor het uitgavencriterium zou de gemiddelde afwijking -0,34% bbp bedragen met inachtneming van de one shots en -0,5% bbp zonder die correctie. In alle belangrijke gevallen zou er dus een significante afwijking blijven.

De Europese Commissie zal in mei dit jaar een globale beoordeling uitvoeren op basis van geactualiseerde cijfers en van het geheel van verklarende factoren. Ze zal onderzoeken of België voldoende vooruitgang heeft verwezenlijkt om zijn MTO in 2016 te halen en zij zal beslissen of het al dan niet noodzakelijk is een procedure inzake significante afwijking op te starten.

1.1.3.2.2 Evaluatie ten opzichte van het correctieve luik

De naleving van het correctieve luik wordt samengevat in Tabel 13.

Tabel 13
Evaluatie van de naleving van het correctieve luik (% bbp)

	2016
CORRIGEREND LUIK	
(1) Indicator 1: tekortcriterium	
Vorderingensaldo <i>p.m. drempelwaarde (-3% bbp)</i>	-2,9%
(2) Indicator 2: schuld criterium	
Schuldgraad, p.m. drempelwaarde (-60% bbp)	106,80%
Overgangperiode	
Structurele evolutie	0,1%
Vereiste structurele verbetering (MLSA)	2,6%
Afwijking	-2,5%
p.m. drempelwaarde	-0,25%

Bron: AMECO, eigen berekeningen.

België ligt met een geraamd tekort van -2,9% bbp onder de kritische drempelwaarde van 3% bbp en leeft aldus het **tekortcriterium** na.

²⁴ Voor 2015 komt het bedrag dat in aanmerking komt voor de flexibiliteitsclausule van de uitzonderlijke uitgaven in verband met de asielcrisis uit op 0,03% bbp.

Inzake het **schuld criterium** is het jaar 2016 het laatste jaar waarbij de overgangsfase van toepassing is. De voor dit jaar berekende MLSA bedraagt 2,6% bbp. De ontoereikendheid van de verbeteringen bij het structureel saldo tijdens de eerste 2 jaren van de overgangsfase verklaart gedeeltelijk de optrekking van de vereiste MLSA gedurende die periode ²⁵.

De geraamde structurele verbetering van 0,1% bbp in 2016 ligt dus duidelijk onder de vereiste MLSA voor 2016. Voorwaarden zijn vastgelegd voor de evaluatie van de gemaakte vooruitgang met het oog op de naleving van het schuld criterium tijdens de overgangsfase. De inspanningen worden beschouwd als ontoereikend wanneer de jaarlijkse afwijking ten opzichte van de MLSA groter is dan 0,25% bbp ²⁶. Aangezien de afwijking 2,5% bbp bedraagt, schijnt België de noodzakelijke inspanningen niet te hebben geleverd om het schuld criterium op het einde van de overgangsperiode na te leven.

De Europese Commissie heeft bovendien reeds aangekondigd dat ze in mei 2017 een rapport zou opstellen op basis van artikel 126(3) van het Verdrag over de werking van de Europese Unie. Dat rapport vormt de 1^e fase in de procedure bij buitensporige tekorten. Het rapport onderzoekt de relevante factoren bij de evaluatie van de naleving van het schuld criterium in 2016 en bij de vaststelling of het noodzakelijk is om een procedure bij buitensporige tekorten op te starten.

Reeds in 2015 en 2016 werden op basis van artikel 126(3) rapporten opgesteld, omdat België *prima facie* niet voldeed aan het schuld criterium voor 2014 en 2015. De Europese Commissie besloot na onderzoek van de relevante factoren dat het schuld criterium moest beschouwd worden als nageleefd. Die factoren zijn met name de volgende:

- De uitzonderlijke economische omstandigheden (geringe groei en heel lage inflatie), die de naleving van het schuld criterium veeleisender maakten. De door de MLSA vereiste inspanning werd beschouwd als noch doenbaar, noch wenselijk.
- De globale naleving van het aanpassingstraject naar de MTO (rekening houdend met de flexibiliteitsclausule in het rapport van 2016).

---

²⁵ Oorspronkelijk was de MLSA vastgesteld op 0,3% bbp (1^e jaar van de overgangsfase op basis van de Lentevooruitzichten 2014). De neerwaartse herziening van de nominale groei verklaart eveneens de optrekking van de vereisten van de MLSA.

²⁶ Er bestaat een 2de criterium voor de evaluatie van de inspanningen, maar het wordt niet toegepast voor België. De jaarlijkse aanpassing die nog moet verwezenlijkt worden gedurende de overgangsperiode mag niet groter zijn dan 0,75% bbp, behalve indien de door de MLSA vereiste inspanning hoger is.

- De invoering van structurele hervormingen die bedoeld zijn om de groei te bevorderen en bij te dragen tot de verlaging van de schuld op middellange en lange termijn.

Die drie elementen zullen eveneens geanalyseerd worden in het rapport van de Europese Commissie in mei 2017 om de naleving van het schuld criterium te evalueren. Indien de Europese Commissie na onderzoek van het geheel van de relevante factoren zou oordelen dat België het schuld criterium niet naleeft, zou zij op basis van dat criterium kunnen voorstellen aan de Raad om een procedure bij buitensporige tekorten op te starten.

De Eurogroep van 5 december 2016 heeft bovendien bij de bespreking van het ontwerp begrotingsplan haar bezorgdheid geuit over de hoge Belgische schuldgraad.

In elk geval maakt de onvoldoende vooruitgang bij de verlaging van de schuldgraad gedurende de overgangperiode de naleving van het schuld criterium, dat volledig van toepassing zal zijn in België in 2017, des te meer veeleisend. De afwijking tussen de schuldgraad en de referentiewaarde is voortaan belangrijker dan in een situatie waarbij de MLSA zou nageleefd geweest zijn. De vereiste verlaging van de schuldgraad om te voldoen aan de schuldregel zal bijgevolg des te groter zijn.

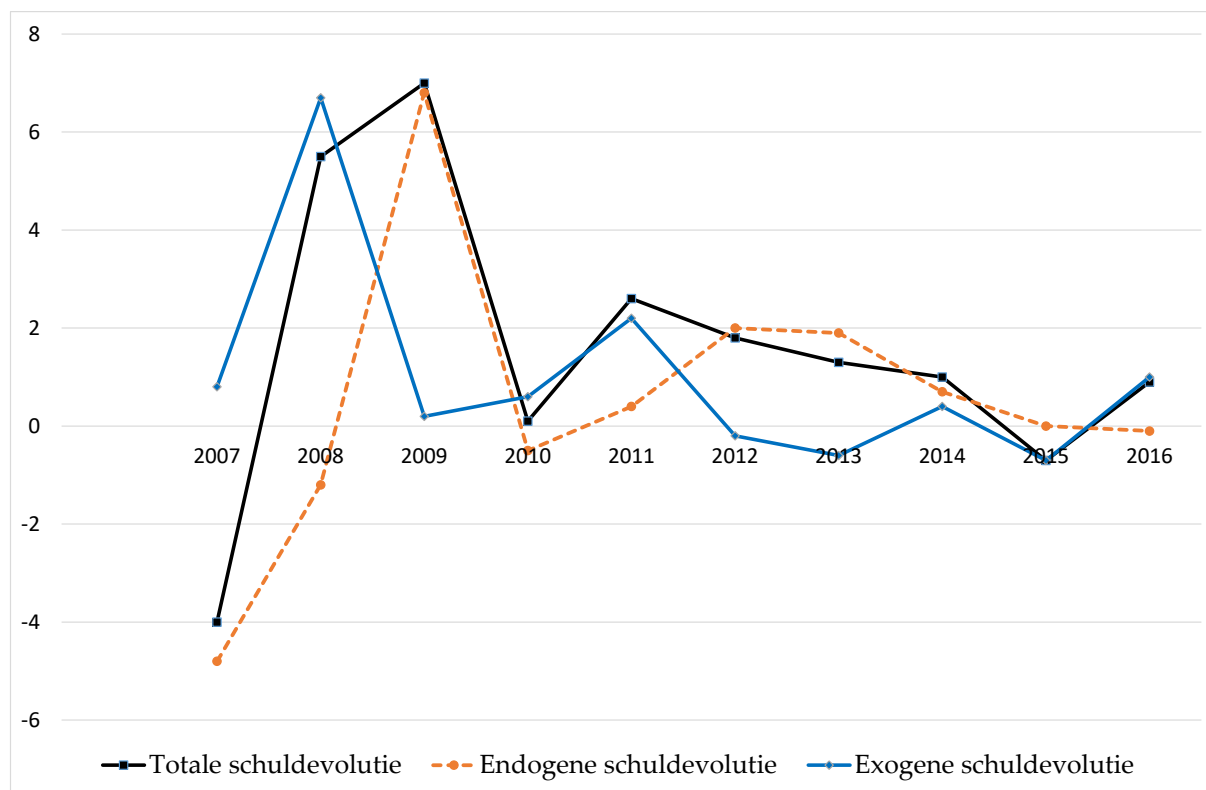
1.2 Evolutie van de schuldgraad

1.2.1 Algemene en endogene schuldevolutie

De schuldgraad is na de kortstondige daling in 2015 met 0,7% bbp, volgens de ramingen van de NBB in het kader van haar Jaarverslag (februari 2017), opnieuw gestegen met 0,9% bbp tot 106,6% bbp eind 2016. De evolutie van de schuld bestaat uit het vorderingensaldo plus de zogenaamde exogene factoren, die bestaan uit de verschillen tussen kas- en incrementele boeking (verschil tussen vervallen en gelopen intresten), de wijziging in de financiële activa voornamelijk als gevolg van kredietverleningen en deelnemingen en tenslotte waarderings- en residuele effecten. De totale schuldgraadvariatie (in % bbp) kan opgesplitst worden in een endogene variatie en een exogene variatie. De endogene schuldgraadvariatie vloeit voort uit de wisselwerking tussen de economische groei, het primair saldo en de impliciete rente. De schuldstijging in 2016 is volledig toe te schrijven aan specifieke exogene factoren (tekort-schuldaanpassingen, zie 1.2.2). De endogene schuldevolutie, die de impact op de schuld meet van het primair saldo en het sneeuwbaaleffect, deed de schuldgraad immers afnemen met 0,1% bbp. Het sneeuwbaaleffect meet de impact van de intrestuitgaven op de gecumuleerde schuld en de impact van de nominale bbp-groei op de schuldgraad (noemereffect).

Onderstaande Grafiek 2 splitst de totale schuldevolutie op in de endogene schuldevolutie en de exogene schuldevolutie

Grafiek 2
Exogene en endogene schuldevolutie (% bbp)

Bron: NBB.

Zoals in onderstaande Tabel 14 is aangegeven, komt de **endogene schuldvariatie** (-0,1%) overeen met het verschil tussen het voor het neutraliseren van het sneeuwbaaleffect vereiste primair saldo (-0,3% bbp) en het effectief primair saldo (-0,1% bbp). Dat beperkte gunstig verschil is toe te schrijven aan het feit dat de nominale groeivoet van het bbp (2,9%) in 2016 hoger was dan de impliciete rente op de schuld (2,6%), in combinatie met het primair saldo van -0,1% in 2016, wat een duidelijke achteruitgang betekent ten opzichte van het primair saldo van +0,5% bbp in 2015. De impliciete rente is in 2016 met 0,3 procentpunt gedaald, wat te danken is aan de gevoelige daling van de marktrentevoeten op korte en op lange termijn.

1.2.2 Exogene schulddeterminanten

De **exogene schulddeterminanten** (verrichtingen buiten het vorderingensaldo) oefenden in 2016 per saldo een ongunstige weerslag uit op de overheidsschuldgraad (1,0% bbp), terwijl in 2015 de exogene factoren nog bijdroegen tot een schuldverlaging met 0,7% bbp als gevolg van de terugbetaling door KBC van het resterende deel van de door de Vlaamse Gemeenschap in 2009 toegekende achtergestelde lening (laatste schijf van 2 miljard euro plus een premie ten belope van 1 miljard euro) (opgenomen in (1) in onderstaande Tabel 15). Onderstaande Tabel 15 geeft de netto weerslag weer van grote rubrieken van exogene factoren. De cijfers van sommige rubrieken in de tabel komen niet overeen met de cijfers in de tekst omdat andere factoren in Tabel 15 ook meespelen.

Tabel 14
Schuldgraad en determinanten (% bbp)

	2012	2013	2014	2015	2016
Verwezenlijkte schuldgraad	104,1%	105,4%	106,5%	105,8%	106,6%
<i>Jaarlijks verschil (% bbp)</i>	1,8%	1,3%	1,0%	-0,7%	0,9%
Vereist primair saldo (VPRS) (°)	1,4%	2,2%	0,9%	0,5%	-0,3%
Effectief primair saldo (EPRS)	-0,6%	0,3%	0,2%	0,5%	-0,1%
(1) Endogene wijziging van de schuld (VPRS) - (EPRS)	2,0%	1,9%	0,7%	0,0%	-0,1%
(2) Verrichtingen buiten vorderingensaldo	-0,2%	-0,6%	0,4%	-0,7%	1,0%
Technische parameters					
Impliciete rentevoet "i"	3,6%	3,2%	3,2%	2,9%	2,6%
Nominale groeivoet van het bbp "n"	2,2%	1,1%	2,3%	2,4%	2,9%
Reële groei van het bbp	0,1%	-0,1%	1,7%	1,5%	1,2%

Bron: Eigen berekeningen op basis van INR (tot 2015), NBB (voor 2016).

Noot: Omwille van afrondingen kunnen de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

(°) $VPRS = (Schuld/bbp)_{t-1} * [(i-n)/(1+n)]_t$. Het voor de neutralisatie van het sneeuwbaaleffect vereist primair saldo komt overeen met het product van de schuldgraad van het jaar voordien en het verschil tussen de impliciete rente en de nominale groeivoet van het bbp, dat gedeeld wordt door de som van één en de nominale groeivoet van het bbp.

Tabel 15
Weerslag van de exogene factoren op de overheidsschuld (% bbp)

	2015	2016
Deelnemingen (1)	-0,8	0,0
Leningen (2)	0,1	0,3
Verschil intresten vastgestelde rechten - op kasbasis (3)	0,3	0,3
Overige waarderingseffecten (4)	-0,8	-0,7
Financiële derivaten (5)	0,2	0,4
Pensioenuitgaven (6)	0,1	0,1
Verschil belastingontvangsten in ESR2010 en op kasbasis (7)	0,2	0,5
Varia (8)	0,0	0,1
TOTAAL	-0,7	1,0

Bron: NBB.

Bij de exogene schulddeterminanten die de schuld verhogen, worden hierna de belangrijkste factoren vermeld. Verschillen tussen de intresten op transactiebasis en de intresten op kasbasis (+1,3 miljard euro) (opgenomen in (3)), die voor de boven pari uitgegeven effecten van de afgelopen jaren hoger zijn dan die op transactiebasis, alsmede de kosten van de annulatiepremies verbonden aan renteswaps en swaptions (1,6 miljard euro) (opgenomen in (5)) deden samen de overheidsschuld met 0,7% bbp (tegenover +0,5% bbp in 2015) toenemen. De pensioenuitgaven verbonden aan in het verleden overgenomen pensioenverplichtingen van pensioenfondsen van ondernemingen (opgenomen in (6)) vermeerderden, net zoals in 2015, de schuld met ongeveer 0,1% bbp. Daarnaast dreven de reeds ingekohierde belastingen (in ESR 2010) maar nog niet geïnde belastingen (kasbasis) (opgenomen in (7)) – iets meer dan de helft gelokaliseerd bij de vennootschapsbelasting - de overheidsschuld in 2016 ²⁷ op met 0,5% bbp (tegenover een schuldbijdrage van slechts 0,2% bbp in 2015). Tenslotte verhoogde de financiering van de toename van de leningen (opgenomen in (2)) die door de Vlaamse overheid worden verstrekt (1,25 miljard euro) de overheidsschuld met 0,3% bbp, ongeveer evenveel als in 2015.

²⁷ Van een totaal verschil tussen belastingontvangsten in kas en in ESR 2010 van 2,2 miljard euro is zo'n 1,3 miljard euro afkomstig van de inkohierungen bij de vennootschapsbelasting, 0,5 miljard euro van de inkohierungen personenbelasting, 0,1 miljard euro van de bedrijfsvoorheffing en 0,2 miljard euro van de btw.

Aan de andere kant leidden omvangrijke uitgiftepremies tot een daling van de schuld (-2,97 miljard euro of -0,7% bbp) (opgenomen in (4)), omdat de marktrente voor een groot deel als gevolg van het sterk accomoderend monetair beleid van de ECB gevoelig onder de couponrente lag van de effecten van de overheidsschuld. Dit gunstige effect was evenwel geringer dan in 2015 (-4,24 miljard euro of -1,0%). In tegenstelling tot de vorige jaren had de steun aan de eurozonelidstaten in financiële moeilijkheden geen impact op de overheidsschuld, omdat geen leningen van het EFSF werden terugbetaald en er geen nieuwe kapitaalbreng was in het ESM. De door de Federale Staat gewaarborgde schuld nam in 2016 toe van 35,5 miljard euro tot 40,7 miljard euro, in hoofdzaak wegens de tijdelijke verhoging van de gewaarborgde schuld van Dexia van 31,5 tot 36,7 miljard euro.

---

2 BUDGETTAIR SCENARIO 2016-2021 BIJ ONGEWIJZIGD BELEID VAN HET FEDERAAL PLANBUREAU

In dit deel wordt het budgettair basisscenario bij ongewijzigd beleid onderzocht, dat als referentie zal dienen voor de beoordeling van de gevolgen van het normatieve begrotingstraject dat aanbevolen wordt door de Afdeling. Dat scenario werd gefinaliseerd vóór het afsluiten van de begrotingscontrole van maart 2017 van de Federale regering en houdt bijgevolg geen rekening met de in het kader van die controle genomen maatregelen. Dat scenario berust op de geheractualiseerde macrobudgettaire middellange termijn vooruitzichten van het Federaal Planbureau, die eind maart 2017 aan de Federale regering werden overgemaakt met het oog op de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020, dat de Federale regering bij de Europese autoriteiten tegen eind april 2017 zal moeten indienen. De belangrijkste macro-economische hypothesen van die vooruitzichten, alsmede die betreffende de overheidsfinanciën, worden in detail weergegeven in het voorlopige Rapport van 17 maart betreffende de “Economische vooruitzichten 2017-2022” van het FPB. De volgende elementen kunnen worden onthouden:

De hier voorgestelde vooruitzichten zijn gebaseerd op de op 16 maart 2017 beschikbare gegevens. De voor 2016 bekendgemaakte resultaten inzake overheidsrekeningen, die dienen als uitgangspunt voor de vooruitzichten 2017-2022, zijn nog voorlopige ramingen die door het INR tegen halverwege april kunnen worden gewijzigd voor de publicatie van de eerste officiële resultaten. De projectie wordt voorgesteld volgens de boekings- en aanrekeningsregels die vastgelegd zijn door het INR ²⁸.

---

²⁸ Zie het “INR-Advies inzake elementen uit de zesde staatshervorming” van 9 september 2013, alsook dat van 10 februari 2015, genaamd “Aanrekeningen in het kader van de uitvoering van de hervorming van de bijzondere financieringswet”.

Zoals de vorige jaren werd de projectie opgesteld “bij ongewijzigd beleid”, dus door rekening te houden met de geldende wetgevende bepalingen en de beslissingen die gekend zijn op 16 maart 2017, alsmede met de endogene dynamiek van de ontvangsten- en uitgavenposten die niet geleid worden door wettelijke bepalingen en, desgevallend, met de verlenging van de tendensen voor de zuiver discretionaire uitgaven. De in aanmerking genomen hypothesen inzake discretionaire maatregelen betreffende de sociale bijdragen, sociale en fiscale bepalingen en, meer uitgebreid, inzake overheidsfinanciën, zijn in detail weergegeven in het aan de overheden overgemaakte vermelde rapport (zie bladzijden 5 tot 19).

2.1 Macro-economische context en conjunctuurevolutie

2.1.1 Reële groei

In de macro-economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau (FPB), zou de economische groei, die in 2015 1,5% bedroeg en terugliep tot 1,2% in 2016, opnieuw stijgen tot 1,4% in 2017 en 1,5% in 2018 en ongeveer op dit niveau blijven in de 3-4 daaropvolgende jaren (gemiddeld 1,5% in 2018-2022). Over het geheel van de vijfjarige periode 2017-2021, zou de reële groei aldus aanzienlijk boven de groei (slechts 0,9%) liggen die waargenomen werd tijdens de laatste 5 jaar (2012-2016). Voor 2017 blijft de raming van de reële groei van die nieuwe Vooruitzichten van maart bovendien in grote mate overeenstemmen met die recente raming van de Economische begroting van februari 2017. De verwachte versnelling van de reële groei in 2017 ten opzichte van 2016 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de verwachte versnelling van de groei van de finale binnenlandse vraag, waarvan de bijdrage zou stijgen van +0,4% in 2016 ²⁹ tot +1,4% in 2017; dat zou evenwel in zeer grote mate gecompenseerd worden door een sterke verlaging van de bijdrage van de netto uitvoer in volume tot de groei, die zou afnemen van een zeer positief percentage van 0,8% in 2017 tot een bijdrage van ongeveer 0% in 2017.

---

²⁹ En 0,9% zonder de voorraadwijzigingen.

2.1.2 Potentiële groei, output gap en cyclische budgettaire gevolgen

In de projectie van het FPB zou de potentiële groei behouden blijven op 1,3% tot in 2018-2020, alvorens daarna opnieuw een zekere achteruitgang te vertonen en af te nemen tot 1,2% op het einde van de projectieperiode (2021-2022). De door het FPB geraamde potentiële groei bedraagt gemiddeld over de periode 2016-2020 1,3%, hetzij 0,2% minder dan de verwachte effectieve groei. In 5 jaar zou de output gap dus cumulatief met 1,0% bbp verkleinen en uitgaande van -1,0% in 2015 volledig gedicht worden in 2021.

Kader 1: Output gap, potentiële groei en cyclische budgettaire gevolgen

Het profiel van de potentiële groei in de vooruitzichten van het FPB, die nochtans gebaseerd is op dezelfde methodologie ³⁰ als die van de diensten van de Commissie, verschilt ietwat van dat van de Commissie ³¹. Dat heeft een weerslag op de ramingen van de output gap, zowel in niveau als in evolutie, en bijgevolg ook op de ramingen van de cyclische budgettaire gevolgen en dus van het profiel van de structurele begrotingsaldi en de evolutie ervan.

---

³⁰ Maar met verschillen in de basisgegevens betreffende de respectieve bijdragen van de factor arbeid (potentieel actieve bevolking), de factor kapitaal en de globale factorproductiviteit. Het FPB gebruikt immers inzake prospectieve gegevens zijn eigen economische middellange termijn vooruitzichten. Op deze wijze blijven de vooruitzichten inzake potentiële groei coherent met zijn macrobudgettaire projectie op middellange termijn.

³¹ In haar wintervooruitzichten 2016-2018 (februari 2017).

Tabel 16
Vergelijking van de potentiële groei en de output gap

Vergelijking van de hypothesen van het FPB en de Commissie inzake potentiële groei en output gap		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
% verandering (A, B, C) of % bbp (D, E)									
Effectieve groei									
* FPB	A1	1,7%	1,5%	1,2%	1,4%	1,5%	1,5%	1,6%	1,4%
* COMM & OGWG	A2	1,7%	1,5%	1,2%	1,4%	1,6%	1,5%	1,5%	1,5%
Vershil	eA	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%
Potentiële groei									
* FPB	B1	1,0%	1,2%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%	1,3%	1,2%
* COMM & OGWG	B2	0,9%	1,1%	1,3%	1,4%	1,3%	1,5%	1,5%	1,4%
Vershil	eB	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
Vershil tussen effectieve en potentiële groei		C=A-B = d.DN = Jaarlijks verschil van de output gap							
* FPB	C1	0,6%	0,3%	-0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%
* COMM & OGWG	C2	0,7%	0,4%	-0,1%	0,0%	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%
Vershil	eC	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,2%	0,2%	0,1%
Output gap (Niveau)									
* FPB	D1N	-1,2%	-0,9%	-0,9%	-0,9%	-0,6%	-0,4%	-0,1%	0,0%
* COMM & OGWG	D2N	-0,8%	-0,4%	-0,5%	-0,5%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Vershil	eDN	-0,4%	-0,5%	-0,5%	-0,4%	-0,5%	-0,3%	-0,1%	0,0%
Cyclische begrotingsweerslag (Niveau)									
* FPB	E1	-0,7%	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%	0,0%
* COMM & OGWG	E2	-0,5%	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%
Vershil	eE	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,0%
Id. Jaarlijks verschil	d.(eE)	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%

Bron: Eigen berekeningen op basis van FPB, COMM, OGWG.

Het verschil inzake potentiële groei tussen de twee ramingen is het grootst in 2019-2021, wanneer het 0,2% zou bedragen (Zie regel eB van Tabel 16). Dat is toe te schrijven aan de volgens de diensten van de Commissie veronderstelde versnelling van die potentiële groei tot 1,4%-1,5% na 2018, terwijl het FPB daarentegen een vertraging tot 1,2% gedurende diezelfde periode verwacht. In de projectie van het FPB ligt de negatieve output gap (regel D1N) over het geheel van de periode die gedekt is in de ramingen van de Commissie, ook beduidend hoger (in absolute waarde) dan in de ramingen van de Commissie (regel D2N) – namelijk een gemiddeld verschil van 0,4% bbp in 2014-2018. Dit verschil verkleint daarna (jaren 2019-2021) geleidelijk.

In het scenario van het FPB is het cyclische bestanddeel van het begrotingsaldo (NFB), dat berekend wordt als het product van een vaste cyclische gevoeligheidscoëfficiënt (60,5%) en van de jaarlijkse geraamde output gap, nog duidelijk negatief in 2016 (-0,6% bbp)³², hetzij het dubbele van de raming ervan door de diensten van de Commissie. Dit cyclische bestanddeel begint jaarlijks slechts geleidelijk te dalen in 2017 en dit wanneer het positieve verschil groter wordt tussen een reële groei van het bbp die verondersteld wordt stevig (1,5%) te blijven tot het einde van de periode en een potentiële groei die omgekeerd nog ietwat vertraagt tot een laag niveau na 2017-2018.

³² Zie regel E1 van Tabel 16.

Bijgevolg blijft het cyclische budgettaire bestanddeel in de Projectie van het FPB nagenoeg tot op het einde van de periode (hetzij een gemiddeld verschil van bijna 0,3% bbp in 2015-2018 – regel e.E) en verdwijnt dan geleidelijk na 2018. Op symmetrische wijze is *ceteris paribus* het door het FPB geraamde structureel (of cyclisch gecorrigeerd) tekort in dezelfde mate verlaagd. Dit betekent ook dat de structurele aanpassingsinspanning om tot het structureel evenwicht (of tot de MTO) te komen, minder groot is in de ramingen van het FPB dan in die van de Commissie.

2.1.3 Inflatie, relatieve prijzen en budgettaire gevolgen

Inzake inflatie rekt de projectie van het FPB op een veel beperktere versnelling in 2017 dan in 2016. De bbp-deflator zou aldus stijgen van gemiddeld 0,8% in 2014-2015 tot 1,6% in 2016 en 1,7% in 2017 en daalt opnieuw tot gemiddeld 1,5% in de 5 daaropvolgende jaren (2018-2022). De nationale consumptieprijnsindex evolueerde van een gemiddelde stijging van bijna 0,5% in 2014-2015 tot 2,0% in 2016 (een verviervoudiging), zou stijgen tot 2,2% in 2017 en zou opnieuw dalen tot gemiddeld 1,6% in de 5 daaropvolgende jaren.

Indien men bovendien rekening houdt met de specificiteiten van de indexeringsmechanismen (uitgevlakte en vertraagde indexering op basis van de gezondheidsindex), zowel van de overheidsbezoldigingen als van de sociale uitkeringen³³, kan men een impliciete (gewogen) deflator berekenen van de finale primaire overheidsuitgaven. Op basis van de in de projectie van het FPB in aanmerking genomen inflatiehypothesen inzake de nationale consumptieprijnsindex en de gezondheidsindex, zou de stijging van die gewogen deflator, na een verhoging van 1,6% in 2016, met 1,6% stijgen in 2017, maar in 2018 dalen tot slechtst 1,1% en daarna opnieuw gevoelig stijgen en uitkomen op gemiddeld 1,7% in 2019-2022 (hetzij een jaarlijks groeitempo dat iets hoger ligt dan de bbp-deflator).

Het verschil in respectief inflatietempo van de consumptieprijzen, van de (primaire) overheidsuitgaven en van het bbp heeft een indirecte weerslag op de overheidsfinanciën, voornamelijk op de evolutie van de effectieve en structurele nominale ratio van de primaire uitgaven in % van het (effectieve of potentiële) bbp.

De evolutie van de (structurele) nominale ratio van de primaire uitgaven kan immers opgesplitst worden in twee verklarende factoren:

---

³³ Die in totaal bijna twee derden van de primaire uitgaven vormen, zonder bovendien rekening te houden met de loonsubsidies en de inkomensoverdrachten aan de Gezinnen en de IZW's, exclusief de sociale uitkeringen (in natura of in geld).

- 1) een bestanddeel in volume, gebonden aan het groeiverschil tussen de primaire uitgaven in volume (of tegen constante prijzen), in de teller van de ratio, en de reële groei van het (potentiële) bbp in volume, in de noemer van de ratio;
- 2) een bestanddeel in (relatieve) prijzen, gebonden aan het groeiverschil tussen de prijzen van de primaire uitgaven, in de teller van de ratio, en de bbp-deflator of het prijsverloop van het bbp, in de noemer van diezelfde ratio.

Het volume-effect houdt in dat de nominale ratio van de primaire uitgaven aldus gunstig (neerwaarts) zal beïnvloed worden, wanneer de reële groei van de primaire uitgaven lager is dan die van het (potentiële) bbp, en omgekeerd, dus opwaarts, wanneer die reële groei van de primaire uitgaven hoger is dan die van het (potentiële) reële bbp.

Op analoge wijze wordt de nominale ratio van de primaire uitgaven gunstig (neerwaarts) beïnvloed wanneer de gemiddelde prijzen van de primaire uitgaven, in de teller, minder snel stijgen dan de bbp-deflator of het prijsverloop van het bbp, in de noemer, en omgekeerd (opwaartse ongunstige druk op de ratio) in het tegengestelde geval.

Tabel 17
Macro-economische hypothesen

Macro-economische hypothesen uit de projectie van het FPB Groeivoeten (1 en 2) en (5 tot 8) en % bbp (4 en 9)		Jaarlijkse gegevens						Jaarlijks gemiddelde	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2017-2020	2018-2021
Reële bbp-groei	(1)	1,2%	1,4%	1,5%	1,5%	1,6%	1,4%	1,5%	1,5%
Potentiële bbp-groei	(2)	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%	1,3%	1,2%	1,3%	1,3%
Verschil = verandering in de output gap	(3)=(1)-(2)	-0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%
Output gap (Niveau) in % potentieel bbp	(4)	-0,9%	-0,9%	-0,6%	-0,4%	-0,1%	0,0%	-0,5%	-0,3%
Bbp-deflator	(5)	1,6%	1,7%	1,6%	1,5%	1,3%	1,5%	1,5%	1,5%
Consumptieprijsindex	(6)	2,0%	2,2%	1,6%	1,6%	1,6%	1,7%	1,7%	1,6%
Impliciete deflator van de primaire uitgaven	(7)	1,6%	2,1%	1,1%	1,8%	1,7%	1,8%	1,7%	1,6%
Relatieve prijzen van de primaire uitgaven	(8)=(7 - 5)	0,1%	0,3%	-0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%	0,1%
Invloed op de jaarlijkse evolutie van de PRU-ratio	(9)=0.49* (8)	0,0%	0,2%	-0,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (maart 2017): Economische vooruitzichten 2017-2022.

Het negatieve inflatieverschil tussen de prijzen van de overheidsuitgaven en de prijzen van het bbp zou, nadat dit verschil meer dan 0,5% bedroeg gedurende 2 opeenvolgende jaren (2014-2015), in 2016 omkeren en met een percentage van +0,1% opnieuw licht positief (ongunstig) geworden zijn. Als gevolg van de verwachte inflatiestijging van de consumptieprijzen in 2017 zou dit ongunstig verschil in 2017 toenemen (+0,3%) (zie regel 8 van de tabel hierboven) en in 2018 opnieuw omkeren in een duidelijk gunstige richting (-0,5%). Dat zou in 2017 leiden tot een ongunstige stijgende weerslag van bijna 0,2% bbp op de nominale ratio van de primaire uitgaven, en dus indirect op het overheidstekort. In 2018 zou dat budgettair gevolg op de ratio van de primaire uitgaven daarentegen opnieuw gunstig (dalend) worden ten belope van meer dan 0,2% bbp en opnieuw trendmatig ongunstig (stijgend) worden ten belope van gemiddeld iets meer dan 0,1% bbp gedurende de daaropvolgende 3-4 jaren (2019-2022). Dat zou voorkomen in een context van externe ruilvoeten en dus symmetrisch daarmee van de interne relatieve prijzen, die verondersteld worden trendmatig, hoewel beperkt, te verslechteren als gevolg van een snelle stijging van de prijzen van de ingevoerde energieproducten.

2.2 Globale evolutie van de overheidsfinanciën

2.2.1 Geraamde verwezenlijkingen (2016) en vooruitzichten op korte termijn (2017-2018)

In de projectie van het FPB wordt het globaal overheidstekort voor 2016 geraamd op 2,6% bbp, met rentelasten van 2,9% bbp en een overeenkomstig primair overschot van 0,3% bbp. Dit begrotingstekort zou bij ongewijzigd beleid en vóór het in aanmerking nemen van de weerslag van de begrotingscontrole van de Federale regering van maart 2017 zeer duidelijk dalen in 2017-2018 en uitkomen op 1,9% bbp in elk van die twee jaren. Na 2018 zou het opnieuw ietwat stijgen tot 2,1% bbp of zelfs 2,2% bbp.

Tabel 18
Macro-economische en budgettaire hypothesen van de projectie 2017-2022
van het FPB

		Niveaus in % bbp (behalve regels (11,13, 14))							Evolutie (**)	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-20	2017-21
Effectieve NFB	(1)=(2-3)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-2,1%	0,4%	-0,3%
Primair saldo	(2)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%	0,1%	-0,3%	-0,6%
Rentelasten	(3)	3,0%	2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,2%	2,2%	-0,7%	-0,4%
Output gap (Niveau)	(4)	-1,2%	-0,9%	-0,9%	-0,6%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,8%	0,9%
Cyclische weerslagen (Niveau)	(5) = 0.605 * (4)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,5%	0,6%
Cyclisch gecorrigeerde NFB	(6)=(1)-(5)	-2,0%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,8%	-2,1%	-2,2%	-0,1%	-0,8%
Enmalige verrichtingen (One shots (OS))	(7)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
* Bij de ontvangsten	(8)	0,2%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,1%
* Bij de (primaire) uitgaven	(9)	0,0%	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%
pm. Cyclische correcties & OS (Niveaus)	(10)=(5+7)	-0,3%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,5%	0,5%
Idem, jaarlijks verschil	(11)=d.(10)	0,1%	-0,3%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%		
Structurele NFB	(12)=(6-7)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-0,2%	-0,8%
Jaarlijkse structurele evolutie	(13)=d.(12)	0,2%	0,2%	0,6%	-0,2%	-0,3%	-0,3%	0,0%		
idem, primaire	(14)	-0,1%	0,1%	0,3%	-0,4%	-0,4%	-0,3%	0,0%		

(°) Wegens afrondingen kunnen de totalen tot op 0,1% (bbp) verschillen van de som van de bestanddelen.

(°°) Gecumuleerde evolutie over 4 jaar.

In 2016 zou het Belgische overheidstekort op basis van beschikbare voorlopige bedragen uitkomen op 2,6% bbp, wat een zeer lichte verslechtering is (minder dan 0,1% bbp) ten opzichte van 2015. Het primair saldo zou met bijna 0,2% bbp verslechteren, terwijl de rentelasten zouden afnemen met 0,1% bbp. Het structureel begrotingssaldo zou daarentegen verbeterd zijn met 0,2% bbp. Die verbetering is duidelijk geringer dan de in het Stabiliteitsprogramma van België (2016-2019) van april 2016 beoogde verbetering van 0,6% bbp.

Tabel 19
Structurele budgettaire vooruitzichten op basis van de hypothesen van het FPB

Niveaus of gecumuleerde evolutie	% bbp	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Structurele NFB	(1)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Structureel primair saldo	(2)	0,8%	0,9%	1,2%	0,8%	0,4%	0,1%	0,0%
* Structurele ontvangsten	(3)	48,9%	48,4%	48,4%	47,8%	47,5%	47,4%	47,6%
+ Op de socio-professionele inkomens	(3.a)	25,8%	25,0%	24,9%	24,5%	24,3%	24,2%	24,4%
: Fiscale (PB + bijzondere bijdrage)		11,5%	11,3%	11,3%	10,9%	10,7%	10,8%	10,9%
: Effectieve bijdragen		14,3%	13,7%	13,6%	13,6%	13,5%	13,4%	13,5%
+ Overige fiscale	(3.b)	18,6%	18,8%	18,8%	18,9%	18,8%	18,8%	18,8%
: VenB, roerende voorheffing, op kapitaal		5,1%	5,0%	5,1%	5,0%	5,0%	5,1%	5,1%
: Btw, Accijnzen & Overige		13,5%	13,8%	13,8%	13,8%	13,8%	13,7%	13,7%
+ Niet-fiscale ontvangsten	(3.c)	4,5%	4,6%	4,7%	4,5%	4,5%	4,4%	4,4%
* Nominale structurele primaire uitgaven	(4)	48,1%	47,5%	47,2%	47,0%	47,1%	47,4%	47,6%
+ Tegen constante prijzen van 2015 (volume)	(4.a)	48,1%	47,5%	47,0%	47,1%	47,0%	47,1%	47,2%
: Cyclisch gecorr. sociale uitkeringen, w.o.:	(4.a.1)	25,0%	24,9%	24,8%	25,0%	25,2%	25,3%	25,5%
* Pensioenen		10,4%	10,7%	10,8%	11,0%	11,1%	11,2%	11,3%
* Gezondheidszorg		8,1%	7,9%	7,8%	7,9%	8,0%	8,0%	8,1%
* RIZIV, beroepsziekten, arbeidsongevallen		1,9%	2,0%	2,0%	2,1%	2,1%	2,1%	2,2%
* Werkloosh., FSO, brugpensioen, loopbaanonderbr.		2,0%	1,9%	1,8%	1,7%	1,7%	1,6%	1,6%
* Gezinsbijslagen & Andere div.		2,5%	2,4%	2,4%	2,3%	2,4%	2,4%	2,4%
: Exclusief sociale uitkeringen	(4.a.2)	23,1%	22,6%	22,2%	22,1%	21,8%	21,8%	21,7%
* Bezoldigingen excl. fictieve bijdragen		10,2%	10,1%	9,9%	9,8%	9,6%	9,6%	9,5%
* Intermediair verbruik		4,1%	4,0%	3,9%	3,9%	3,9%	3,9%	3,8%
* Overige lopende overdrachten & Subsidies		5,5%	5,4%	5,2%	5,1%	5,1%	5,1%	5,1%
* Kapitaaluitgaven, w.o.:		3,3%	3,2%	3,1%	3,3%	3,2%	3,3%	3,3%
pm. Investeringscyclus van de LO		-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
+ "Relatieve prijzen"-effecten (Basis 2015)	(4.b)	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,1%	0,3%	0,4%

Bron: Berekeningen HRF op basis van: Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 van maart 2017.

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen, op 0,1% bbp na, verschillen van het overeenstemmende totaal.

Het totale verschil van ongeveer 0,3% bbp in 2016 tussen de evolutie van de effectieve (een verslechtering van bijna 0,1% bbp) en de structurele (een verbetering van 0,2% bbp) budgettaire saldi is toe te schrijven aan de gelijktijdige weerslag van twee factoren.

- 1) De conjuncturele budgettaire gevolgen zouden maar op marginale wijze ongunstig (minder dan 0,1% bbp) geweest zijn omdat de reële groei (1,2%) iets lager lag dan de geraamde potentiële groei.
- 2) De eenmalige verrichtingen, die met 0,2% bbp nog gunstig waren in 2015, zouden praktisch neutraal geworden zijn in 2016, waardoor er een negatieve bijdrage tot de evolutie van het effectief tekort zou geweest zijn.

Tabel 20
Structurele budgettaire evolutie per jaar en per subperiode

Structurele begrotingsvooruitzichten	Jaarlijkse evolutie (% bbp)				% Evolutie / Periode (°)		
	2016	2017	2018	2019	2016-20	2016-18	2018-20
Jaarlijkse of gecumuleerde evolutie in % bbp							
Structurele NFB	0,2%	0,6%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	0,4%	-0,6%
Rentelasten (-) = Vermindering	-0,1%	-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,7%	-0,5%	-0,2%
Structureel primair saldo	0,1%	0,3%	-0,4%	-0,4%	-0,8%	-0,1%	-0,7%
* Structurele ontvangsten	-0,5%	0,0%	-0,6%	-0,4%	-1,0%	-0,6%	-0,4%
+ Op de socio-professionele inkomens	-0,8%	0,0%	-0,5%	-0,2%	-0,8%	-0,5%	-0,3%
: Fiscale (PB + bijzondere bijdrage)	-0,3%	0,1%	-0,4%	-0,2%	-0,5%	-0,3%	-0,1%
: Effectieve bijdragen	-0,5%	-0,1%	-0,1%	0,0%	-0,3%	-0,2%	-0,1%
+ Overige fiscale	0,2%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,1%	-0,1%
: VenB, roerende voorheffing, op kapitaal	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
: Btw, Accijnzen & Overige	0,3%	0,0%	0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	-0,1%
+ Niet-fiscale ontvangsten	0,1%	0,0%	-0,2%	0,0%	-0,2%	-0,2%	0,0%
* Nominale structurele primaire uitgaven	-0,5%	-0,3%	-0,2%	0,1%	-0,2%	-0,5%	0,3%
+ Tegen constante prijzen van 2015 (volume)	-0,6%	-0,5%	0,0%	-0,1%	-0,4%	-0,4%	0,0%
: Cyclisch gecorr. sociale uitkeringen, w.o.:	-0,1%	-0,1%	0,2%	0,2%	0,4%	0,1%	0,3%
* Pensioenen	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,4%	0,2%	0,2%
* Gezondheidszorg	-0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,1%
* RIZIV, beroepsziekten, arbeidsongevallen	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
* Werkloosh., FSO, brugpensioenen, loopbaanonderbr.	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
* Gezinsbijslagen & Andere div.	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,0%
: Exclusief sociale uitkeringen	-0,5%	-0,4%	-0,1%	-0,3%	-0,8%	-0,5%	-0,3%
* Bezoldigingen excl. fictieve bijdragen	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,5%	-0,3%	-0,2%
* Intermediair verbruik	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,0%
* Overige lopende overdrachten & Subsidies	-0,1%	-0,2%	-0,1%	0,0%	-0,3%	-0,2%	0,0%
* Kapitaaluitgaven, w.o.:	-0,1%	0,0%	0,1%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
pm. Investeringscyclus van de LO	0,0%	0,1%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,2%	-0,1%
+ "Relatieve prijzen"-effecten (Basis 2015)	0,03%	0,2%	-0,2%	0,1%	0,2%	-0,1%	0,3%

Bron: Berekeningen HRF op basis van: Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 van maart 2017.

(°) Gecumuleerde evolutie.

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen, op 0,1% bbp na, verschillen van het overeenstemmende totaal.

Inhoudelijk is die structurele verbetering van 0,2% bbp van het globale begrotingssaldo voor 2016 het gevolg van de combinatie van drie factoren.

- a) De vermelde verlaging van 0,1% bbp van het gewicht van de rentelasten.
- b) Een aanzienlijke verlaging ten belope van bijna 0,5% bbp van de structurele ratio van de effectieve overheidsontvangsten.
- c) Een aanzienlijke symmetrische verlaging van meer dan 0,5% bbp van de nominale structurele ratio van de primaire uitgaven, in het bijzonder van de uitgaven exclusief sociale uitkeringen.

De duidelijk vermelde achteruitgang in 2016 bij de structurele ontvangsten is, zo blijkt uit een meer gedetailleerde analyse, zelf toe te schrijven aan een sterke daling van de verplichte (effectieve sociale en fiscale) heffingen op de socio-professionele inkomens (-0,8% bbp in 2016, waarvan -0,3% bij de PB en -0,5% bbp bij de effectieve sociale bijdragen - voornamelijk patronale). Die daling van de verplichte heffingen op de socio-professionele inkomens is slechts voor een klein deel gecompenseerd (voor iets meer dan 0,3% bbp of 33% van het totaal) door een stijging van alle overige (fiscale en niet-fiscale) ontvangsten, waaronder voornamelijk van de indirecte belastingen voor 0,3% bbp. Een deel van die daling van de ontvangstenratio in 2016 is ongetwijfeld ook toe te schrijven aan ongunstige "structuur"- of "compositie"-effecten bij de ontvangsten ³⁴.

De waargenomen evolutie van de primaire uitgaven is bij gebrek aan gunstige relatieve prijzeneffecten toe te schrijven aan een daling van de structurele ratio van de uitgaven in volume (tegen constante prijzen), alsook aan een reëel groeitempo in 2016 van omzeggens 0% van het totaal van de primaire uitgaven, dat aldus niet gelijkloopt met de reële potentiële groei van de economie.

Het structurele begrotingstraject **voor het jaar 2017** is in meerdere opzichten verschillend van dat van 2016. De verwachte verbetering van het structurele saldo kan geraamd worden op iets meer dan 0,6% bbp en zou voor bijna de helft toe te schrijven zijn aan een verlaging van 0,3% bbp van het gewicht van de rentelasten en voor de andere helft aan een verbetering van het structureel primair saldo. In 2017 zou de structurele ratio van de effectieve overheidsontvangsten (exclusief toegerekende bijdragen) nagenoeg gestabiliseerd zijn op 48,4% bbp. De verbetering van het structurele primair saldo zou dus hoofdzakelijk het gevolg zijn van een nieuwe verlaging van de structurele ratio van de primaire uitgaven (-0,3% bbp, hetzij de helft minder dan in 2016).

Die cijfers verbergen evenwel een meer uitgesproken daling van de structurele ratio in volume van de primaire uitgaven (-0,5% bbp, nauwelijks lager dan die daling van 2016), die deze keer (0,2% bbp) gedeeltelijk gecompenseerd is door ongunstige relatieve prijzeneffecten ³⁵.

---

³⁴ En in het bijzonder aan een relatieve daling van het gewicht van de belastbare grondslagen die het meest belastingen opbrengen, als gevolg van een verwachte daling van het loonaandeel, een groei die eerder getrokken wordt door de netto uitvoer dan door de finale binnenlandse vraag, alsmede van een daaruit voortvloeiende verkleining van de btw-grondslag.

³⁵ Hetzij een snellere stijging in 2017 van de indexeringsindex van de overheidsuitgaven dan van de bbp-deflator, met een verwacht ongunstig verschil van meer dan 0,3%.

De verlaging van de structurele ratio van de primaire uitgaven is dus opnieuw het gevolg van een verwachte reële groei van de totale primaire uitgaven in 2017 (slechts +0,4%) die zeer veel lager ligt dan die van het door het FPB geraamde potentiële bbp (1,3%) en eveneens gevoelig lager dan de gemiddelde jaarlijkse reële groei van de structurele primaire uitgaven in de projectieperiode 2016-2022 (hetzij +1,2% per jaar). De geringe stijging of zelfs stagnatie (2016) van de reële groei van de uitgaven zou zoals in 2016, maar dan in een ietwat geringere mate, tegelijk toe te schrijven zijn aan een duidelijke beperking van de reële groei van de uitgaven voor sociale uitkeringen (1,1% per jaar) en aan een verlaging voor het derde opeenvolgende jaar van de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen tegen constante prijzen.

Tabel 21
Reële groei van de structurele primaire uitgaven(°)

Reële groei van de structurele primaire uitgaven (Exclusief OS & Cyclisch gecorrigeerd)		% jaarlijkse verandering				Gemiddelde % jaarlijkse verandering		
		2015	2016	2017	2018	2021/18	2018/15	2020/16
Totaal	(1)	0,7%	0,1%	0,4%	1,4%	1,3%	0,6%	1,1%
* Cyclisch gecorrigeerde sociale uitkeringen	(2)	2,3%	1,1%	1,0%	2,0%	1,9%	1,3%	1,7%
: Exclusief werkloosheid & brugpensioenen	(2.a)	3,1%	1,8%	1,4%	2,1%	2,2%	1,8%	2,0%
: Cyclisch gecorr. werkloosheid, brugpensioen enz.	(2.b)	-5,1%	-7,1%	-4,1%	0,0%	-2,5%	-3,8%	-1,9%
* Overige, exclusief sociale uitkeringen	(3)	-1,0%	-1,0%	-0,3%	0,7%	0,7%	-0,2%	0,4%
: Bezoldigingen, Intermed. cons. & Overdr. & Subsidies	(3.a)	1,1%	-0,9%	0,2%	-0,1%	0,5%	-0,3%	0,2%
: Kapitaal & Overdrachten RVDW & EU	(3.b)	-8,5%	-1,3%	-2,7%	4,0%	1,2%	-0,1%	1,0%

Bron: Berekeningen HRF op basis van: Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 van maart 2017.

(°) De groei van de primaire uitgaven is hier berekend volgens een methodologie die verschillend is van die van de Commissie in haar evaluatie op basis van de naleving van de uitgavennorm.

- 1) De uitgaven worden niet gecorrigeerd voor de weerslag van de discretionaire maatregelen bij de overheidsontvangsten.
- 2) De weerslag van de one shots bij de uitgaven zoals die zijn geraamd door het FPB in 2015-2016 en in zijn projectie, verschillen ietwat van de ramingen van de Commissie.
- 3) De uitgaven zijn hier exclusief de toegerekende bijdragen, om een dubbele boeking te vermijden.
- 4) De gebruikte deflator is de impliciete gewogen deflator van de primaire uitgaven en niet de bbp-deflator zoals die gebruikt wordt door de Commissie.
- 5) De in de evaluatie van de Commissie in aanmerking genomen investeringsuitgaven zijn uitgevlakt over meerdere jaren, wat hier niet het geval is.

Globaal zou het effectieve tekort op die grondslag in 2017 uitkomen op 1,9% bbp, wat een verbetering is van 0,7% bbp ten opzichte van de geraamde verwezenlijking van 2016.

In structurele termen zou de verbetering een weinig beperkter zijn, namelijk ongeveer 0,6% bbp. In vergelijking met 2016 zouden de conjuncturele budgettaire gevolgen in 2017 nagenoeg neutraal zijn ten opzichte van 2016, met een reële groei die slechts marginaal hoger zou zijn dan de geraamde potentiële groei (1,3%). Er wordt van uitgegaan dat de weerslag van de one shots (OS) ook zo is.

Kader 2: Vergelijking van de structurele evolutie 2015-2017 met deze van het Rapport van het Monitoringcomité van maart 2017 bij ongewijzigd beleid

Door de federale regering werd op 18 maart 2017 een begrotingscontrole van het lopende begrotingsjaar 2017 afgerond voor Entiteit I. Aangezien de Economische vooruitzichten 2017-2020 van het FPB werden afgesloten op 16 maart 2017, is het resultaat van de begrotingscontrole niet opgenomen in de projectie bij ongewijzigd beleid van het FPB. Het kan echter interessant zijn om de vergelijking te maken tussen het rapport van het Monitoringcomité van 10 maart 2017, wat het referentiepunt vormde voor de federale regering in haar begrotingscontrole, en de projectie bij ongewijzigd beleid door het FPB van 16 maart 2017. Beide projecties werden gemaakt voor de begrotingscontrole van de federale regering. In Tabel 22 wordt de vergelijking gemaakt tussen de ramingen uit het rapport van het Monitoringcomité en deze uit de projectie van het FPB van maart 2017, op het niveau van de Gezamenlijke Overheid.

Uit Tabel 22 blijkt dat het verschil in de structurele verbetering tussen 2015 en 2017 (namelijk -0,21% bbp) verklaard kan worden door twee elementen. Enerzijds raamt het FPB een hoger nominaal tekort bij ongewijzigd beleid in 2017 dan het Monitoringcomité³⁶ - ten belope van 0,1% bbp, en anderzijds wordt de impact van *one shots* op het vorderingensaldo negatiever ingeschat door het Monitoringcomité dan door het FPB, eveneens ten belope van ongeveer 0,1% bbp.

---

³⁶ Een belangrijk verklarend element van het verschil zijn de lagere hypothesen van het FPB ten opzichte van het Monitoringcomité voor het onderbenuttingspercentage van de kredieten bij de primaire uitgaven in 2017 en voor de opbrengsten van de strijd tegen de sociale en fiscale fraude.

Tabel 22
Vergelijking ramingen FPB met Monitoringcomité voor 2015-2017

Gezamenlijke Overheid	Monitoringcomité (MON)				FPB - Maart 2017				Vergelijking FPB/MON 2015-17
	2015	2016	2017	2015-17	2015	2016	2017	2015-17	
Effectieve NFB	-2,52%	-2,64%	-1,77%	0,75%	-2,52%	-2,57%	-1,86%	0,66%	-0,09%
* One shots	0,33%	-0,05%	0,02%	-0,31%	0,20%	-0,02%	0,00%	-0,19%	0,12%
* Cyclische correctie	-0,53%	-0,58%	-0,53%	0,00%	-0,54%	-0,57%	-0,53%	0,01%	0,01%
Structurele NFB	-2,32%	-2,01%	-1,26%	1,06%	-2,18%	-1,97%	-1,33%	0,85%	-0,21%
Jaarlijkse evolutie		0,31%	0,75%	1,06%		0,21%	0,64%	0,85%	-0,21%

Een precieze raming van de impact van de beslissingen binnen het kader van de reeds afgeronde begrotingscontrole op het niveau van Entiteit I is momenteel nog niet mogelijk, omdat de aangepaste begroting 2017 nog niet in het federale parlement werd ingediend. Door het FPB zal deze geïntegreerd worden in de update van de Economische vooruitzichten 2017-2022 in juni 2017.

In het scenario bij ongewijzigd beleid van het FPB zou het nominaal tekort in 2018 ongewijzigd blijven op 1,9% bbp. Dat zou evenwel een lichte structurele verslechtering verbergen van bijna 0,2% bbp, gecompenseerd door een cyclische bijdrage die omgekeerd licht gunstig ³⁷ zou zijn. Die structurele verslechtering zou voorkomen ondanks een nieuwe verwachte daling van het gewicht van de rentelasten van 0,2% bbp. De daaruit voortvloeiende verslechtering van het structureel primair saldo (-0,4% bbp) zou op haar beurt hoofdzakelijk toe te schrijven zijn aan een aanzienlijke nieuwe achteruitgang (-0,6% bbp) van de structurele ontvangstenratio als gevolg van de taxshift, alsook, maar beperkter, bij de uitgaven, aan de verkiezingspiek van de investeringen van de Lokale Overheden die zich in dat jaar zou laten optekenen (+0,1% bbp) en die daarna zoals verwacht op symmetrische wijze zou dalen in 2019-2020. Op die grondslag zou het structureel saldo in 2018 uitkomen op 1,5% bbp.

Het budgettair scenario van het FPB berust op de hypothese voor 2018 dat de structurele ratio van de primaire uitgaven opnieuw, maar in beperktere mate dan in 2016, zou dalen. Die daling zou in nominale termen 0,2% bbp bedragen en zou evenwel gecompenseerd worden door relatieve prijzeneffecten die verondersteld worden in dezelfde mate gunstig te zijn (+0,2% bbp), dit in tegenstelling tot de evoluties van 2017. In volume zou de daling van de structurele ratio van de effectieve primaire uitgaven onbestaande zijn. Dat zou gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan de verwachte cyclische en omkeerbare stijging van de investeringsuitgaven van 0,1% bbp. Dat weerspiegelt ook ruimer gezien bij ongewijzigd beleid een herneming van de reële groei van de primaire uitgaven tegen een tempo dat de verwachte potentiële groei van het bbp benadert.

³⁷ Omdat de reële groei hoger zou liggen dan de geraamde potentiële groei.

2.2.2 Vooruitzichten na 2018 (2019-2021) en synthese van de middellange termijn

2.2.2.1 Vooruitzichten 2019-2021

In de loop van de 3 volgende jaren zou het overheidstekort opnieuw spontaan stijgen met 0,2% bbp ondanks een nieuwe maar beperktere daling van het gewicht van de rentelasten (van bijna 0,2% bbp) en ondanks een geraamde gecumuleerde gunstige cyclische budgettaire bijdrage van 0,4% bbp. Bijgevolg zou het structurele primair saldo opnieuw verslechteren met 0,8% bbp in amper 3 jaar. Dat zou voor een deel het gevolg zijn van een nieuwe verwachte verslechtering van de structurele ontvangstenratio van 0,2% bbp maar ook en vooral van een nieuwe stijging van de nominale (tegen lopende prijzen) structurele ratio van de primaire uitgaven van 0,6% bbp (gemiddeld 0,2% bbp per jaar). Dat laatste is ruimschoots toe te schrijven aan verwachte ongunstige (stijgende) relatieve prijzeneffecten ten belope van 0,4 tot 0,5% in 3 jaar, terwijl de stijging van de ratio in volume van 0,1% bbp duidelijk kleiner zou zijn.

Die laatste evolutie zou op haar beurt het gevolg zijn van een stijging van 0,4% bbp van de structurele ratio van de sociale uitkeringen tegen constante prijzen (voornamelijk pensioenen en gezondheidszorgen). Dat zou evenwel ruimschoots gecompenseerd worden door een veronderstelde nieuwe verlaging van de structurele ratio in volume van de overige primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (-0,4% bbp), hoofdzakelijk van de overheidsbezoldigingen en de intermediaire overheidsconsumptie.

2.2.2.2 Synthese van de vooruitzichten op korte-middellange termijn 2018-2020 (3 jaar)

Op basis van vooruitzichten op middellange termijn die de 3 eerstkomende jaren dekken (jaren 2018-2020), zou de projectie van het FPB bij ongewijzigd beleid een verwachte verslechtering van 0,8% bbp van het structureel saldo aangeven en dat ondanks een nieuwe verlaging van 0,4% bbp van het gewicht van de rentelasten. De overeenstemmende verslechtering van het structureel saldo (1,2% bbp) is voor een zeer groot deel toe te schrijven aan een nieuwe daling van de structurele ratio van de overheidsontvangsten (-1% bbp), terwijl de nominale structurele ratio van de primaire uitgaven opnieuw, maar gematigd (+0,2% bbp), stijgt. De daling van de globale ontvangstenratio in 2018-2020 is grotendeels gelokaliseerd bij de heffingen op de socio-professionele inkomens (-0,7% bbp, hoofdzakelijk bij de PB), grotendeels als gevolg van de taxshift. Die laatste daling wordt niet gecompenseerd, integendeel zelfs, door een symmetrische stijging van de overige fiscale en niet-fiscale ontvangsten, die over de periode dalen met respectievelijk 0,1% bbp en 0,2% bbp. Bij de primaire uitgaven zijn de relatieve prijzeneffecten globaal licht ongunstig (stijgend, ten belope van 0,1% bbp), zodat de verhoging van de ratio in volume nog beperkter is (+0,1% bbp). Dat laatste is op zijn beurt het gevolg van de combinatie van een verwachte stijging van de ratio in volume van de sociale uitkeringen (+0,5% bbp, waarvan 0,4% bbp bij de pensioenen) en de grotendeels compenserende geraamde daling van de ratio van de overige primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (-0,4% bbp), hoofdzakelijk van de overheidsbezoldigingen ³⁸.

2.3 Het traject inzake rentelasten en schuldgraad

Het begrotingstraject dat het Federaal Planbureau uit zijn macro-economische vooruitzichten afleidt, vertaalt zich eveneens in een hieruit voortvloeiend traject voor de schuldgraad. Dit laatste traject vloeit op zijn beurt niet alleen voort uit de reeds beschreven evolutie inzake overheidstekort, maar ook uit de weerhouden hypothesen op macrofinancieel vlak (reële groei, inflatie en rentevoeten) en op het vlak van de verrichtingen “buiten NFB”.

---

³⁸ Exclusief fictieve of toegerekende bijdragen.

Ter herinnering, de evolutie van de schuldgraad wordt bepaald door twee centrale elementen: a) de exogene verrichtingen "buiten NFB" die het bruto-niveau van de schuldgraad beïnvloeden zonder weerslag op de begrotingsaldi in het ESR 2010-boekhoudsysteem, en b) een zogenaamde "endogene" component. Deze laatste hangt tegelijkertijd direct af van enerzijds het effectief waargenomen primair saldo (exclusief intresten) en anderzijds van de macrofinanciële voorwaarden die de parameters vormen van het "sneeuwbal"-effect, dat gemeten wordt vertrekkend van *het (gecorrigeerd) verschil tussen de gemiddelde (of impliciete) rentevoet op de schuld en de nominale groei van het bbp*.

Welnu, het traject van het FPB wordt tijdens de projectieperiode gekenmerkt door een veronderstelde overgang van een nog ongunstig (met positief teken) gecorrigeerd verschil (regel 7 van Tabel 23) van 0,8% in 2014-2015 naar een negatief (gunstig) verschil van gemiddeld -0,7% in 2017-2020 (4 jaar).

Tabel 23
Evolutie van de schuldgraad en determinanten

		Niveaus								Evolutie 2016-20°
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Schuldgraad: Niveau	(1)	105,8%	106,6%	106,2%	105,5%	105,2%	105,0%	104,7%	104,2%	-1,6%
Jaarlijks verschil, w.o.:	(2)=d.(1)	-0,7%	0,9%	-0,5%	-0,7%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,5%	-1,6%
* Endogene evolutie, w.o.	(3)=(3a.+3b.)	0,0%	-0,3%	-1,4%	-1,4%	-1,0%	-0,7%	-0,8%	-0,9%	-4,6%
+ Effect van het "gecorrigeerd verschil" (**)	(3a.)	0,5%	-0,1%	-0,7%	-1,0%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,7%	-3,3%
+ Effectief primair saldo (-)	(3b.)	-0,5%	-0,3%	-0,7%	-0,5%	-0,2%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-1,3%
* Weerslagen "buiten NFB"	(4)	-0,7%	1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%	0,5%	0,4%	3,0%
Percentages		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017-20°
Nominale bbp-groei "n"	(5)	2,4%	2,8%	3,2%	3,2%	3,0%	2,9%	2,9%	2,9%	3,1%
Nominale impliciete rentevoet "i"	(6)	2,9%	2,8%	2,5%	2,3%	2,2%	2,2%	2,2%	2,3%	2,3%
Gecorrigeerd verschil: "(i - n) / (1+n)"	(7)=(6-5)/(1+(6))	0,5%	-0,1%	-0,7%	-0,9%	-0,8%	-0,7%	-0,7%	-0,6%	-0,7%
pm. Impliciete reële rentevoet	(8)	2,0%	1,2%	0,7%	0,7%	0,7%	0,9%	0,7%	0,7%	0,8%

(°): Gecumuleerde evolutie over de periode 2016-2020 (1 tot 4) of gemiddelde % jaarlijkse verandering (5 tot 8).

(°°) Stemt overeen met het vereist primair saldo.

Noot: Wegens afrondingen kan het totaal tot op 0,1% afwijken van de som van de bestanddelen.

Dat is tegelijk toe te schrijven aan een versnelling van de nominale groei ³⁹, die zou stijgen van gemiddeld 2,2% in 2014-2015 tot 3,1% in 2017-2020, terwijl terzelfdertijd de nominale (impliciete of gemiddelde) rentevoet op de schuld de daling zou verder zetten en zou dalen van 3% in 2014 tot 2,2% in 2019-2021 en daarna opnieuw marginaal zou stijgen tot 2,3% in 2022. Die rentevoet zou aldus gemiddeld afnemen van 2,9% in 2014-2015 tot slechts 2,3% in 2017-2020. Afgezien van de uitzondering van een kleine tijdelijke nieuwe stijging van 0,9% in 2020, zou de reële impliciete rentevoet opvallend stabiel blijven op 0,7% over de periode 2017-2022.

In een dergelijke context van een negatief geworden verschil (met andere woorden van een gunstig geworden endogene evolutie van de schuldgraad) bevindt men zich opnieuw voor meerdere jaren in een gunstige situatie van een “omgekeerd sneeuwbaaleffect”. Dat wordt weergegeven in regel (3.a) van Tabel 23, namelijk de weerslag op de evolutie van de schuldgraad van het “gecorrigeerd verschil”. Die weerslag blijft opvallend stabiel en gunstig over de periode 2017-2022, met een gemiddeld percentage van -0,7% bbp, dus een overeenstemmende jaarlijkse bijdrage tot de verlaging van de schuldgraad. De bijdrage van het effectieve primair saldo (overschot) daarentegen tot de verlaging van de schuldgraad, die geraamd wordt op 0,7% (bbp) in 2017, verslechtert daarna, valt weg in 2020 en wordt vervolgens opnieuw marginaal positief.

In totaal zou de endogene daling van de schuldgraad ⁴⁰, die 0,3% bbp bedroeg in 2016 en die volgens de vooruitzichten van het FPB op 1,4% bbp zou uitkomen in 2017 en 2018, daarna een geleidelijke daling vertonen en gemiddeld jaarlijks slechts 0,8% bbp bedragen op het einde van de periode (2020-2022) (zie regel 3 van Tabel 23).

---

³⁹ Deze versnelling vloeit op zijn beurt zowel voort uit een zekere veronderstelde versnelling van de reële groei die vanaf 2017 gelijk aan of hoger dan 1,5% zou blijven, als uit een normalisatie van de inflatie rond 1,5-1,6%, eveneens na de bijzonder lage cijfers van de jaren 2013-2015 (gemiddeld 1,0%) of 2014-2015 (gemiddeld 0,8%).

⁴⁰ Overeenkomend met het totaal van de respectieve bijdrage van het gecorrigeerd verschil en van het effectief primair saldo.

Op die basis zou de endogene verlaging van de schuldgraad cumulatief 4,6% bbp bedragen in 4 jaar (periode 2016-2020). Het door het FPB geraamde schuldtraject toont evenwel aan dat de totale verlaging slechts 1,6% bbp zou bedragen in 4 jaar. Het verschil tussen die twee cijfers, namelijk 3% bbp, is toe te schrijven aan de aanzienlijke weerslag van de factoren “buiten NFB” of aan wat de Europese Commissie noemt “stroom-voorraad aanpassingen”. Die factoren “buiten NFB” zouden reeds een hoog niveau bereikt hebben in 2016 (1,2% bbp) en zouden daarbij ruimschoots de beperkte endogene verbetering (0,3% bbp) die dat jaar ⁴¹ verwezenlijkt werd, geneutraliseerd hebben.

In 2017 zouden die factoren “buiten NFB” volgens het FPB nog 1% bbp bedragen en daarbij bijna 2/3 van de verwachte endogene verbetering (meer dan 1,4% bbp) neutraliseren. De 3 daaropvolgende jaren (2018-2020) zouden ze gemiddeld nog bijna 0,7% bbp bedragen en aldus meer dan 60% van de endogene verbetering (gemiddeld 1,1% bbp over dezelfde periode) compenseren.

In vergelijking met de analoge projectie van het FPB ⁴² vorig jaar, is de gecumuleerde negatieve weerslag van de factoren “buiten NFB” op het dalend traject van de Belgische schuldgraad duidelijk meer uitgesproken dan in deze projectie: 3% bbp ten opzichte van 0,8% bbp een jaar geleden, hetzij 0,55% bbp meer als jaargemiddelde. Twee overheersende elementen moeten in dat belangrijk gewicht dat de verrichtingen “buiten NFB” innemen, aangestipt worden.

- 1) Op gewestelijk vlak, de zeer recente belangrijke toename van de schuld buiten NFB. Die wordt verondersteld in de nabije toekomst door te gaan. De jaarlijkse weerslag ervan zou ongeveer 0,5% bbp bedragen in 2017 en gemiddeld uitkomen op 0,4% bbp over de rest van de projectieperiode.

---

⁴¹ Hoofdzakelijk wegens het behaalde primair overschot.

⁴² Zie het Advies van de HRF van april 2016, “Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019”, Tabel 19 p. 61.

- 2) Vooral op federaal vlak, de uitgiftepremies op de overheidseffecten alsook de verschillen tussen de vervallen intresten (kasbasis) en de gelopen intresten (transactiebasis). De voor 2017 verwachte uitgiftepremies, die in de initiële begroting nog negatief (gunstig) werden verondersteld ten belope van ongeveer 0,3% bbp, werden door de Schatkist (en het Monitoringcomité) in het kader van de voorbereiding van de begrotingscontrole van maart 2017 aanzienlijk herzien; ze worden nu daarentegen ten belope van 0,15% bbp als positief (ongunstig) geraamd. Voor de latere jaren gaan het FPB en het Federaal Agentschap van de schuld uit van de hypothese dat alle nieuwe uitgiften van OLO's nieuwe a pari uitgegeven lijnen zullen zijn, waarbij er dus geen uitgiftepremies zullen zijn. Het verschil tussen de gelopen en de vervallen intresten, dat in 2017 geraamd wordt op 0,4% bbp, zou tegen het einde van de projectieperiode geleidelijk uitdoven.

In die context zou de daling van de schuldgraad in het traject bij ongewijzigd beleid van het FPB beperkt blijven tot gemiddeld 0,4% bbp per jaar in de periode 2017-2020.

2.4 Projectie bij ongewijzigd beleid per grote Entiteit en per groot overheidsniveau

De tabel die volgt, geeft de belangrijkste begrotingsindicatoren per grote Entiteit en per groot overheidsniveau weer, zoals deze voortvloeien uit de begrotingsprojectie van het FPB over de periode 2016-2022. Er moet evenwel opgemerkt worden dat de vorderingensaldi (en primaire saldi) van de Federale Overheid (FO) en van de Gemeenschappen en Gewesten (G&G) gecorrigeerd werden ten opzichte van de brutogegevens van de projectie in het Deel A van de Tabel 24 hierna, om rekening te houden met het verschil tussen de gestorte middelen en de middelen die in het kader van de BFW verschuldigd zijn, zoals geraamd door het FPB. Dit jaar zijn belangrijke veranderingen in de wetgeving betreffende het systeem van de financiering van de Sociale Zekerheid doorgevoerd. Daarom dient hier dan ook genoteerd te worden dat het begrotingsaldo van de SZ niet langer noodzakelijk een evenwicht is. Dit wordt zichtbaar in Tabel 24 hierna (regel A.1.b.), waar zich, in de projectie van het FPB, een tekort van 0,1 en vervolgens 0,3% bbp voordoet bij de Sociale Zekerheid in respectievelijk 2019 en 2020. Aangezien de projectie van het FPB “bij ongewijzigd beleid” is, kan zij zich a priori niet uitspreken over de aanpassingsmodaliteiten die verondersteld worden om dit “endogeen” tekort te doen verdwijnen. Zij gaat uit van de technische overgangshypothese dat de evenwichtsdotatie gedurende de volledige projectieperiode geblokkeerd blijft op haar nominale niveau van 2017. De nieuwe hervorming van de financieringsmodaliteiten van de Sociale Zekerheid is beschreven in bijlage 5.2.

Ten tweede worden (in de delen B en C van onderstaande tabel) de overige correcties voor de one shots in rekening gebracht bij zowel de finale (primaire) uitgaven als bij de ontvangsten (netto, dus zonder de budgettaire overdrachten). Zo worden de begrotingsaldi die voor alle one shots gecorrigeerd zijn, globaal en voor elke grote Entiteit, weergegeven.

Tot slot toont het onderste deel “D” van Tabel 24 de structurele saldi per groot overheidsniveau. Dit zijn met andere woorden de saldi die niet enkel gecorrigeerd zijn voor de one shots, maar ook voor de cyclische begrotingsweerslag op basis van de globale cyclische sensibiliteitscoëfficiënt die weerhouden is door de Commissie, en waarbij deze laatste verdeeld is pro rata van het begrotingsgewicht van elk overheidsniveau en rekening houdend met het specifieke karakter van de conjuncturele werkloosheidsuitgaven. In dit stadium is daarentegen geen cyclische correctie voor de overdrachten tussen de Entiteiten toegepast.

Tabel 24
Begrotingssaldi exclusief one shots en structurele saldi: globaal en per grote entiteit

Globale begrotingsvooruitzichten en per entiteit In % bbp		Niveaus						Evolutie		
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-20	2016-18	2018-20
NFB met BFW-correcties (FPB)	A.	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-2,1%	0,4%	0,7%	-0,3%
* Entiteit I	A.I.	-2,5%	-1,8%	-1,8%	-2,0%	-2,2%	-2,1%	0,4%	0,7%	-0,3%
+ Federale Overheid	A.I.a	-2,5%	-1,8%	-1,8%	-1,9%	-1,9%	-1,9%	0,6%	0,7%	-0,1%
+ Sociale Zekerheid	A.I.b	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,3%	-0,2%	-0,2%	0,0%	-0,2%
* Entiteit II	A.II	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
+ Gemeenschappen & Gewesten	A.II.G&G	-0,1%	-0,1%	0,0%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	-0,1%
+ Lokale Overheden	A.II.LO	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	0,1%
Overige weerslagen (finale) one shots	(B)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
* Entiteit I	(B.I)	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%	0,0%
* Entiteit II	(B.II)	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	-0,2%	-0,1%
NFB gecorr. voor BFW & one shots (excl. BFW)	C=A-B.	-2,5%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-2,1%	0,3%	0,6%	-0,3%
* Entiteit I	C.I.=A.I - B.I	-2,3%	-1,7%	-1,8%	-2,0%	-2,2%	-2,1%	0,1%	0,5%	-0,4%
* Entiteit II	C.II = A.II - B.II	-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%
pm. Voor one shots gecorr. NFB van Entiteit II	C.II.	-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%
+ G&G	C.II.G&G	-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,2%	0,2%	0,0%
+ LO	C.II.LO	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	0,1%
Structurele NFB per entiteit (incl. cycl. correctie)	D.	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%	-2,2%	-0,2%	0,4%	-0,6%
* Entiteit I, structureel saldo (*)	D.I	-1,9%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%	-2,1%	-0,2%	0,3%	-0,6%
+ Structureel primair saldo	D.1.a	0,6%	0,9%	0,5%	0,0%	-0,2%	-0,2%	-0,8%	-0,1%	-0,7%
+ Rentelasten	D.1.b	2,4%	2,2%	2,0%	1,9%	1,9%	1,9%	-0,6%	-0,5%	-0,1%
* Entiteit II, structureel saldo (*)	D.II	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
+ G&G (*)	D.II.G&G	-0,2%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,1%	0,2%	-0,1%
+ LO	D.II.LO	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	0,1%
w.o.: investeringscyclus LO		0,1%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,2%	0,1%
w.o.: gecorrigeerd voor investeringscyclus LO		0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%

(°) Niet gecorrigeerd voor de cyclische overdrachten tussen de Entiteiten.

Noot: Wegens afrondingen kan het totaal iets afwijken (maximaal 0,1% bbp) van de som van de overeenkomstige bestanddelen.

Op basis hiervan (zie deel D van Tabel 24), en bij Entiteit I, zou het structureel tekort bij ongewijzigd beleid stijgen met 0,2% bbp in 4 jaar (2016-2020), niettegenstaande de opgetekende verbetering in 2017 (van 0,6% bbp), en dit ondanks de verwachte nieuwe daling van het gewicht van de rentelasten (-0,6% bbp). Bij Entiteit II zou het structurele tekort, dat in 2016 al beperkt was tot 0,1% bbp, helemaal verdwijnen vanaf 2017 en tot in 2020-2021. Bij de G&G blijft na 2018 een licht structureel tekort (0,1% bbp) bestaan dat symmetrisch gecompenseerd wordt door een overeenkomstig licht tekort bij de LO.

2.5 De hypothesen inzake reële groei van de primaire uitgaven van de grote entiteiten

De waargenomen trajecten voor de verschillende overheidsniveaus uit de projectie inzake primaire uitgaven vloeien voort uit de weerhouden hypothesen voor zowel de “endogene”⁴³ evolutie als voor het gevoerde discretionaire beleid. De volgende tabel herneemt de verschillende impliciete hypothesen die afgeleid kunnen worden uit de gedetailleerde gegevens van de FPB-projectie op het vlak van gemiddelde reële groei van de primaire uitgaven over de periode 2016-2021 (5 jaar).

Tabel 25
Vergelijking van de jaarlijkse reële groei van de structurele primaire uitgaven

% jaarlijkse verandering in volume - 2016-2021	TOTAAL	Entiteit I	Entiteit II
Totaal finale structurele primaire uitgaven	1,1%	1,3%	0,9%
* Sociale uitkeringen	1,7%	1,8%	1,4%
* Overige	0,5%	-0,4%	0,8%
+ Bezoldigingen + Intermediair verbruik	0,3%	-1,1%	0,6%
+ Subsidies + Overige lopende uitgaven	0,0%	1,0%	1,1%
+ Kapitaaluitgaven	2,1%	-3,1%	1,4%

Op het niveau van de Gezamenlijke Overheid wordt de reële groei van de primaire uitgaven, van gemiddeld 1,1% over de periode, hoofdzakelijk getrokken door deze groei van de totale sociale uitkeringen (+1,7%), en in het bijzonder van de pensioenen (+2,3% per jaar), die bijna volledig effectief budgettair ten laste zijn van Entiteit I. Daarnaast wordt de geprojecteerde reële groei van de overige primaire uitgaven (iets minder dan 50% van het totaal) verondersteld om globaal erg gematigd te blijven (+0,5% per jaar). Bovendien ligt de gemiddelde reële groei van de primaire uitgaven van de twee grote Entiteiten globaal vrij dicht bij het algemene gemiddelde (dicht bij 1%). Maar de samenstelling ervan is aanzienlijk verschillend.

Bij Entiteit I, waar het aandeel van de sociale uitkeringen zeer sterk doorweegt (meer dan drie kwart van het totaal van zijn finale primaire uitgaven), wordt de groei van deze sociale uitkeringen (+1,8%) gedeeltelijk geneutraliseerd door een hypothese van een uitgesproken daling (-0,4% per jaar gedurende 5 jaar) van het totaal van de overige primaire uitgaven (klassieke staatsuitgaven, werkgelegenheidssubsidies, investeringsuitgaven, financiering van de EU, enz.).

⁴³ Op het vlak van socio-demografische evoluties, toekomstige impact van bestaande wetgeving, enz.

Bij Entiteit II daarentegen is de groei van de primaire uitgaven minder contrasterend en meer homogeen. De groei van de sociale uitkeringen, die na de staatshervorming aan belang gewonnen hebben (ongeveer 20% van het totaal van Entiteit II tegen 10% voorheen), benadert deze van Entiteit I maar blijft er wel onder. Dit komt namelijk door het zwakke dynamisme van de reële uitgaven van de gezinsbijslagen. Daarentegen blijft de gemiddelde reële groei van de overige primaire uitgaven van Entiteit II, die meer dan 70% van het totaal van deze uitgaven geconsolideerd over alle overheidsniveaus vertegenwoordigen, positief (+0,8% per jaar). Dit staat in contrast met de daling die in rekening gebracht werd bij Entiteit I (gemiddeld -0,4% per jaar).

2.6 Conclusies

In het scenario bij ongewijzigd beleid van het FPB blijft het wegwerken van het structurele tekort op middellange termijn tegengehouden door de omvang van de verwachte daling van de ratio van de structurele ontvangsten (-1,0% bbp over de periode 2016-2020), terwijl omgekeerd de ratio van de structurele primaire uitgaven over dezelfde periode een gunstige daling zou laten optekenen, maar wel veel beperkter (0,2% bbp).

Deze daling van de ratio van de structurele ontvangsten vloeit grotendeels voort uit de "taxshift", en meer precies uit een gecombineerde daling van de ratio van de socio-professionele belastingen (PB) en van de, voornamelijk patronale, sociale bijdragen ten belope van in totaal 0,8% bbp. Deze daling zou niet tenietgedaan worden door een compenserende toename van de overige fiscale ontvangsten en zou daarentegen aangevuld worden met een verwachte daling van de niet-fiscale ontvangsten (-0,2% bbp).

De daling van de structurele ratio van de primaire uitgaven zou op haar beurt afgeremd worden door de ongunstige evolutie van de relatieve prijzeneffecten ten belope van 0,2% bbp, zodat de daling van de globale structurele ratio in volume van de primaire uitgaven 0,4% bbp zou bedragen bij ongewijzigd beleid. Dit verbergt evenwel een duidelijk meer uitgesproken daling van de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (-0,8% bbp), die echter voor de helft geneutraliseerd wordt door een structurele toename van de zogenaamde sociale vergrijzingsuitgaven (+0,4% bbp in 4 jaar), hoofdzakelijk op het vlak van pensioenen (ook +0,4% bbp).

Op een iets meer gedesaggregeerd niveau, per grote Entiteit, zou Entiteit II erin slagen om zijn structureel tekort vanaf 2017 praktisch weg te werken, en om het structureel evenwicht aan te houden tot op het einde van het decennium. Omgekeerd, zou, zonder nieuwe bijsturingen op fiscaal en begrotingsvlak, het structureel tekort van Entiteit I, na aanzienlijk te zijn afgenomen met 0,6% bbp in 2017, zich vanaf 2019 opnieuw bevinden op het initiële niveau van 2016, namelijk een structureel tekort van 1,9% bbp. In 2020 zou dit structureel tekort bij ongewijzigd beleid opnieuw de grens van 2% overschrijden.

---

3 NORMATIEF TRAJECT VOOR DE GEZAMENLIJKE OVERHEID

3.1 Context

Alvorens over te gaan tot de aanbeveling van de Afdeling voor het begrotingstraject van de Gezamenlijke Overheid voor het Stabiliteitsprogramma 2017-2020, is het nuttig om de context waarbinnen deze aanbeveling zich situeert, in herinnering te brengen.

In de eerste plaats is er het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 van april 2016 waarin het vooropgestelde traject voor de Gezamenlijke Overheid het structureel begrotingsevenwicht beoogde in 2018. Tegelijk werd er door de Belgische regering voor geopteerd om de middellangetermijndoelstelling (*Medium Term Objective*: MTO) op het niveau van een structureel evenwicht vast te leggen⁴⁴. Dit is ambitieuzer dan de minimale MTO die door de EC in 2016 werd bepaald voor de periode 2017-2019, namelijk een structureel tekort van 0,5% bbp. Het engagement om in 2018 de MTO (structureel evenwicht) te bereiken werd door de federale regering herhaald binnen het kader van het ontwerpbegrotingsplan van 2017, ingediend bij de EC in oktober 2016.

Daarnaast zijn er de vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) waaraan België op het niveau van de Gezamenlijke Overheid dient te voldoen. De Europese criteria die uit het SGP voortvloeien, werden reeds toegelicht in hoofdstuk 1.1 van dit Advies, waarin de raming van het begrotingsresultaat van 2016 geëvalueerd werd op basis van de normen uit het preventieve en correctieve luik van het SGP. Momenteel valt België onder het preventieve luik van het SGP, waarin het aanpassingspad naar de MTO gerespecteerd moet worden tot deze bereikt is. Maar parallel zijn ook de vereisten van het correctieve luik (saldocriterium en schuld criterium) onverminderd van toepassing en kan in geval van een afwijking hiervan door de Raad een buitensporig tekort vastgesteld worden.

---

⁴⁴ Op basis van de aanbeveling van de Afdeling (Advies van april 2016) werd door de regering geopteerd voor een hogere doelstelling dan de minimaal vereiste MTO om de naleving van alle criteria van het SGP (preventieve en correctieve luik, en in het bijzonder het schuld criterium) te garanderen.

3.2 Onderzoek van het traject

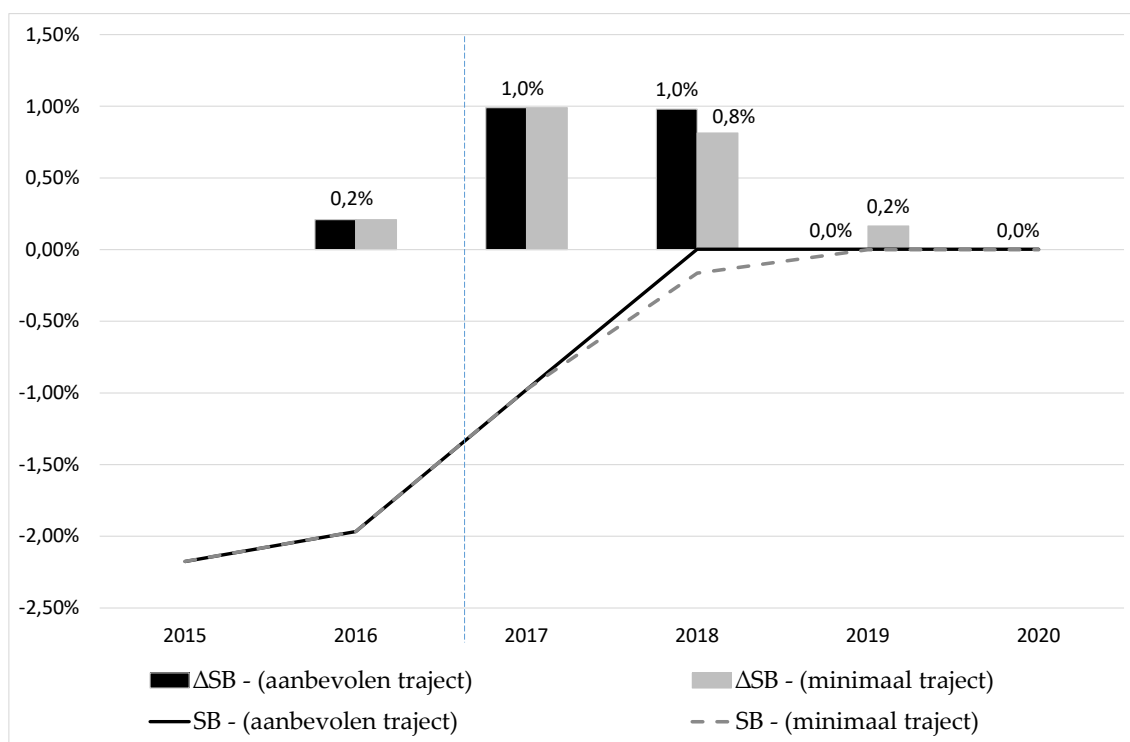
Rekening houdend met de hierboven toegelichte context, werden door de Afdeling verschillende trajecten onderzocht als aanbeveling aan de regeringen binnen het kader van de jaarlijkse actualisering van het Stabiliteitsprogramma (2017-2020). De aanbevolen jaarlijkse begrotingsdoelstellingen zijn bepaald in structurele termen, overeenkomstig de methode van de Europese Commissie⁴⁵. Het begrotingstraject is geoperationaliseerd in termen van een aanbevolen verbetering van het structurele saldo. Dit is in lijn met zowel de Europese begrotingsregels als de eerdere adviezen van de Afdeling. Ter illustratie worden het corresponderende structurele en nominale vorderingensaldo ook steeds vermeld. De correcties voor de impact van de conjunctuur en eenmalige maatregelen (*one shots*) gebeurden aan de hand van de ramingen van het Federaal Planbureau (FPB) binnen het kader van de Economische vooruitzichten 2017-2022 (maart 2017).

Uiteindelijk werden binnen het kader van dit Advies door de Afdeling twee trajecten weerhouden. In een aanbevolen traject wordt de MTO (structureel evenwicht) bereikt in 2018 (deel 3.2.2), in een alternatief minimaal vereist traject pas in 2019 (deel 3.2.3). Een aantal overwegingen van de Afdeling zijn echter gemeenschappelijk aan beide trajecten en worden vooraf toegelicht (deel 3.2.1).

---

⁴⁵ Zoals gevraagd in Art 2, §4 van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013.

Grafiek 3
Illustratie van de trajecten

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

3.2.1 Overkoepelende overwegingen bij de trajecten

Een eerste overkoepelende overweging van de Afdeling is **de bepaling van de aanbevolen verbetering van het structurele saldo in het lopende begrotingsjaar 2017**. De Afdeling opteerde ervoor om deze aanbeveling te baseren op een norm voor de gecumuleerde verbetering van het structurele saldo in 2016 en 2017 (i.e. het verschil tussen het structurele saldo in 2015 en 2017). Op basis van de (voorlopige) beoordeling van de begrotingsresultaten van 2016 in hoofdstuk 1, bleek immers dat de geraamde realisatie *prima facie* afwijkt van zowel de nationale doelstellingen als de Europese criteria van het SGP ⁴⁶.

⁴⁶ De definitieve evaluatie van de begrotingsrealisaties in 2016 zal door de Afdeling gebeuren op basis van de vaststellingen zoals gepubliceerd in de door het INR gevalideerde nationale rekeningen (april 2017) en door de EC op basis van het *Spring Forecast* in de lente van 2017.

Als norm voor de aanbevolen structurele verbetering in 2016 en 2017 werd door de Afdeling voor 1,2% bbp geopteerd. Dit correspondeert met de optelsom van de minimale vereisten van het preventieve luik van het SGP (een jaarlijkse verbetering van 0,6% bbp). Vanuit de vaststelling dat het FPB in zijn macrobudgettaire projectie van maart 2017 een structurele verbetering van 0,2% bbp raamt in 2016 (terwijl 0,6% bbp verbetering als doelstelling werd vooropgesteld), rest nog een te realiseren verbetering van 1,0% bbp in 2017 om op het niveau van de Gezamenlijke Overheid deze norm te bereiken. Dit werd dan ook weerhouden als aanbevolen verbetering in 2017 in beide trajecten hierna ⁴⁷.

De aanbevolen structurele verbetering in 2017 betreft de vermindering van het structurele tekort, inclusief de bijkomende uitgaven binnen het kader van het asiel- en migratiebeleid en de extra veiligheidsuitgaven binnen het kader van de strijd tegen terrorisme, waarvoor door de regeringen de toepassing van de flexibiliteitsclausule werd aangevraagd bij de EC.

Deze flexibiliteit wordt door de Afdeling, in lijn met de benadering van de EC, pas ex post toegepast bij de controle van de naleving van de doelstellingen. Concreet wordt binnen dit kader de vereiste structurele verbetering verlaagd ten belope van het bedrag dat in aanmerking komt voor een toepassing van de flexibiliteitsclausule. Op basis hiervan wordt de eventuele afwijking tussen de realisatie en de 'gecorrigeerde' doelstelling nagegaan ⁴⁸.

Een tweede overkoepelende overweging met betrekking tot de hieronder aanbevolen trajecten **betreft de naleving van het schuld criterium** uit het correctieve luik van het SGP. De Afdeling stelt hier vast dat een *prima facie* (numerieke) naleving van het schuld criterium, op basis van de onderliggende hypothesen uit de projectie van het FPB van maart 2017, in beide trajecten pas plaatsvindt vanaf 2018 ofwel twee jaar na het einde van de transitieperiode voor de toepassing van het schuld criterium. Ter verklaring van de moeilijke naleving van het schuld criterium in het eerste jaar na de transitieperiode (2017) ⁴⁹ kunnen, niet exhaustief, verschillende factoren aangehaald worden:

---

⁴⁷ Analytisch kan de bepaling van de aanbevolen doelstelling geformuleerd worden als $\Delta SB_{2016} + \Delta SB_{2017} = norm$. Waarbij $\Delta SB_{2017} = norm - \Delta SB_{2016}$.

⁴⁸ De ex post toepassing hangt samen met de definiëring van de uitgaven die in aanmerking komen voor de toepassing van de flexibiliteitsclausule door de EC. Het betreft hier enkel de werkelijke, bijkomende en niet-recurrente uitgaven. Een ex-ante inschatting van deze bedragen is in het verlengde hiervan moeilijk (vastlegging via provisies).

⁴⁹ De naleving van het schuld criterium wordt in de prospectieve (*forward looking*) benadering in 2017 nagegaan op basis van een vergelijking tussen een norm (die berekend is op basis van de schuldgraad in 2016, 2017 en 2018) en de schuldgraad in 2019.

- De aanwezigheid van een aanzienlijke exogene schuldtoename (i.e. buiten de impact van het vorderingensaldo) in de onderliggende hypothesen van het FPB. De impact van deze factor op de schuldgraad is in 2016 (1,2% bbp) en 2017 (1,0% bbp) hoog vanuit een historisch perspectief en houdt aan over de gehele periode van de projectie (gemiddeld 0,6% bbp over de periode 2018-2022). De samenstelling van de exogene schuldtoename wordt in detail toegelicht in hoofdstuk 2.3 van dit Advies. Deze exogene schuldtoename compenseert in een niet geringe mate de endogene schuldafname, die voortvloeit uit de verbetering van het (primaire) vorderingensaldo ⁵⁰. Dit effect is in Tabel 26 en Tabel 27 geïllustreerd aan de hand van de lijnen 13(a-b).
- De *prima facie* (numerieke) overschrijding van het schuld criterium tijdens de transitieperiode (2014-2016), waarbinnen in principe voldoende voortuitgang geboekt diende te worden in de richting van een volledige naleving van het schuld criterium.
- Zoals geïllustreerd in deel 2.1.2 van dit Advies, is de raming van de (negatieve) output gap door het FPB in niveau hoger dan de raming ervan door de EC. In het verlengde van de hoger geraamde output gap, wordt een groter gedeelte van het nominale tekort door het FPB als cyclisch beschouwd en is dus in eerste instantie een lagere structurele verbetering nodig om de MTO (structureel evenwicht) te bereiken. In het verlengde hiervan correspondeert eenzelfde structureel saldo in eerste instantie met een hoger nominaal tekort op basis van de FPB-raming van de output gap dan op basis van de EC-raming. Dit effect verkleint echter naarmate de output gap zich in de ramingen van beide instellingen sluit rond 2020-2021.
- De beperkte verslechtering van het begrotingssaldo in 2016. In nominale termen wordt in 2016 door het FPB een stijging van het tekort ten belope van 0,1% bbp verwacht op het niveau van de Gezamenlijke Overheid.

---

⁵⁰ Daarnaast speelt ook het verloop van de impliciete rente en de nominale groei een bepalende rol.

In het verleden werd door de EC reeds opgemerkt dat de naleving van de criteria van het preventieve luik als een belangrijke relevante factor beschouwd kan worden om, ondanks een *prima facie* (numerieke) afwijking, de schuldregel toch als nageleefd te beschouwen ⁵¹. Ter verantwoording van het belang dat ook binnen het correctieve luik aan de naleving van het preventieve luik gehecht wordt, wijst de EC steeds op de onderliggende berekening van de minimale MTO. Deze voorziet reeds in een versnelde afbouw van de schuldgraad indien deze hoger dan 60% bbp bedraagt. De naleving van de minimale MTO of het aanpassingstraject hier naar toe *an sich*, verzekert dus de houdbaarheid van de schuld(graad).

In het verlengde hiervan wenst de Afdeling op te merken dat de minimale criteria uit het preventieve luik van het SGP in beide van de meegegeven trajecten nageleefd worden en deze trajecten zelfs in twee opzichten ambitieuzer zijn dan wat zou corresponderen met een strikte toepassing van dit Europese minimum:

- De in beide trajecten door de Afdeling weerhouden MTO is deze van een structureel evenwicht, wat ambitieuzer is dan de minimale MTO van -0,5% bbp voor de periode 2017-2019 zoals berekend door de EC. Dit is consistent met de MTO die door de regering werd vastgelegd in het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016);
- Een minimale toepassing van de Europese vereisten voor het aanpassingspad naar de MTO (tot deze bereikt is), zou resulteren in een aanbevolen jaarlijkse structurele verbetering van 0,6% bbp ⁵². In de trajecten hierna werd door de Afdeling uitgegaan van een jaarlijkse verbetering van 1,0% bbp in 2017 en minstens 0,8% bbp in 2018.

Door de Afdeling wordt een begrotingstraject dat ambitieuzer is dan het preventieve luik van het SGP noodzakelijk geacht om een zo spoedig mogelijke naleving van het schuld criterium te realiseren; ze acht een verder uitstel ten opzichte van haar aanbeveling om dit uiterlijk in 2018 te bewerkstellingen niet wenselijk.

---

⁵¹ Concreet gaat het hier over de communicatie van de EC binnen het kader van de zogenaamde Art 126(3) rapporten. Zie hoofdstuk 1 van dit Advies voor meer detail hierover.

⁵² De vereiste structurele verbetering die correspondeert met '*normal times*' en een schuldgraad hoger dan 60% bbp in de matrix van de EC (cf. *Vademecum on the Stability and Growth Pact*, versie 2016, p. 39).

Ter afsluiting van de overwegingen rond het schuld criterium kan worden opgemerkt dat de naleving van het aanpassingspad naar de MTO (preventief luik SGP) door de EC geïdentificeerd werd als een cruciale, maar niet noodzakelijk voldoende voorwaarde, om uitiem te besluiten dat het schuld criterium werd nageleefd ondanks een *prima facie* (numerieke) overschrijding. In dit oordeel spelen ook factoren die door de EC als relevant worden beschouwd.

3.2.2 Aanbevolen traject: MTO (structureel evenwicht) in 2018

In het verlengde van enerzijds de doelstelling uit het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016) en anderzijds het belang dat door de Afdeling gehecht wordt aan een zo spoedige mogelijke naleving van het schuld criterium, wordt in het voorgestelde traject de MTO bereikt in 2018. Binnen dit traject wordt het schuld criterium in een *forward looking* berekening nageleefd vanaf 2018 met een beperkte marge van 0,1% bbp.

Indien uitgegaan wordt van de eerder bepaalde aanbevolen structurele verbetering in 2017 (1% bbp), dan rest in 2018 nog een identieke vereiste structurele verbetering van 1,0% bbp om in hetzelfde jaar nog de MTO (structureel evenwicht) te bereiken. Dit stemt overeen met een aanzienlijke inspanning t.o.v. het ongewijzigd beleid, zoals geraamd door het FPB (afgesloten op 16 maart 2017, vóór de begrotingscontrole van de federale regering). Eenmaal de MTO bereikt, wordt deze structurele doelstelling aangehouden over de looptijd van het traject en is geen structurele verbetering meer noodzakelijk. Aangezien het FPB in zijn projectie echter uitgaat van een spontane verslechtering van het structurele saldo, blijft evenwel een begrotingsinspanning noodzakelijk. Voor een gedetailleerde toelichting van de hypothesen van het FPB wordt verwezen naar deel 2 van dit Advies.

Tabel 26
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Rentelasten	(2)	3,0%	2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,2%
Cyclische component	(3)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(4)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(5)=(1)+(2)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)-(3)-(4)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%
<hr/>							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(7)$			1,0%	1,0%	0,0%	0,0%
Genormeerde structureel saldo	(7)		-2,0%	-1,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerde vorderingensaldo	(8)=(7)+(3)+(4)		-2,6%	-1,5%	-0,3%	-0,2%	-0,1%
Genormeerde rentelasten	(9)		2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(9)$			-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Genormeerde primair structureel saldo	(10) = (7) + (9)		0,9%	1,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(10)$			0,7%	0,7%	-0,1%	-0,1%
Genormeerde primair saldo	(11)=(8)+(9)		0,3%	1,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(11)$			0,8%	0,9%	0,0%	0,0%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12)=(11)-(5)		0,0%	0,4%	1,5%	1,8%	2,0%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(12)$			0,4%	1,2%	0,3%	0,2%
<hr/>							
Genormeerde schuldgraad	(12)		106,6%	105,8%	103,6%	101,5%	99,3%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(13) = $\Delta(12)$		0,9%	-0,8%	-2,2%	-2,1%	-2,2%
Endogene evolutie	(13.a)		-0,3%	-1,8%	-2,9%	-2,8%	-2,8%
Exogene evolutie	(13.b)		1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%
Schuld criterium							
Backward looking berekening (norm)	(14)			101,8%	101,6%	100,9%	99,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(14) - (12)			-4,0%	-2,0%	-0,6%	0,1%
Forward looking berekening (norm)	(15)			100,9%	99,4%	97,4%	95,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(15) - (12)t+2			-0,6%	0,1%	0,4%	0,8%
Cyclically adjusted berekening (norm)	(16)			104,6%	102,5%	101,0%	99,4%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(16)-(14)			-2,8%	-0,8%	-0,1%	0,0%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Door de MTO (structureel evenwicht) in 2018 te bereiken is dit traject consistent met de optiek van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016) en met het eerste traject dat vorig jaar door de Afdeling werd aanbevolen in haar Advies van april 2016.

3.2.3 Minimaal vereist traject om te voldoen aan het schuld criterium vanaf 2018: MTO (structureel evenwicht) in 2019

Na onderzoek is de Afdeling tot de vaststelling gekomen dat de naleving van het schuld criterium vanaf 2018 ook mogelijk is met een alternatief traject waarin de MTO (structureel evenwicht) pas wordt bereikt in 2019. Aangezien de nipte marge voor de naleving van het schuld criterium in 2019, die er nog was in het hierboven aanbevolen traject (0,1% bbp) in dit traject evenwel afwezig is, wordt het traject hierna door de Afdeling als een minimaal vereist traject beschouwd.

Op basis van de eerder toegelichte aanbevolen structurele verbetering in 2017 (1% bbp), bleek dat in 2018 een verbetering van minstens 0,8% bbp noodzakelijk is om vanaf 2018 het schuld criterium te respecteren op basis van een *forward looking* berekening. Om het structurele evenwicht in 2019 te bereiken is nog een bijkomende structurele verbetering van 0,2% bbp nodig in dat jaar. De MTO wordt vervolgens aangehouden in 2020.

De bijkomende inspanning ten opzichte van ongewijzigd beleid, zoals geraamd door het FPB (afgesloten op 16 maart 2017, vóór de begrotingscontrole van de federale regering), is in dit traject iets meer gespreid in de periode-2018-2019.

Tabel 27
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,5%	-2,6%	-1,9%	-1,9%	-2,1%	-2,2%
Rentelasten	(2)	3,0%	2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,2%
Cyclische component	(3)	-0,5%	-0,6%	-0,5%	-0,4%	-0,2%	-0,1%
Enmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo bij ongewijzig beleid	(5)=(1)+(2)	0,5%	0,3%	0,7%	0,5%	0,2%	0,0%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)-(3)-(4)	-2,2%	-2,0%	-1,3%	-1,5%	-1,9%	-2,1%
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(7)$			1,0%	0,8%	0,2%	0,0%
Genormeerd structureel saldo	(7)		-2,0%	-1,0%	-0,2%	0,0%	0,0%
Genormeerd vorderingensaldo	(8)=(7)+(3)+(4)		-2,6%	-1,5%	-0,5%	-0,2%	-0,1%
Genormeerde rentelasten	(9)		2,9%	2,6%	2,3%	2,2%	2,1%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(9)$			-0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Genormeerd primair structureel saldo	(10) = (7) + (9)		0,9%	1,6%	2,2%	2,2%	2,1%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(10)$			0,7%	0,6%	0,0%	-0,1%
Genormeerd primair saldo	(11)=(8)+(9)		0,3%	1,0%	1,8%	2,0%	2,0%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(11)$			0,8%	0,8%	0,2%	0,0%
Gecumuleerde primaire inspanning	(12)=(11)-(5)		0,0%	0,4%	1,4%	1,8%	2,0%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(12)$			0,4%	1,0%	0,5%	0,2%
Genormeerde schuldgraad	(12)		106,6%	105,8%	103,8%	101,7%	99,5%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(13) = $\Delta(12)$		0,9%	-0,8%	-2,0%	-2,1%	-2,2%
Endogene evolutie	(13.a)		-0,3%	-1,8%	-2,8%	-2,8%	-2,8%
Exogene evolutie	(13.b)		1,2%	1,0%	0,7%	0,7%	0,6%
Schuld criterium							
Backward looking berekening (norm)	(14)			101,8%	101,6%	101,0%	99,5%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(14) - (12)			-4,0%	-2,2%	-0,7%	0,0%
Forward looking berekening (norm)	(15)			101,0%	99,5%	97,6%	95,6%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(15) - (12)+2			-0,7%	0,0%	0,4%	0,8%
Cyclically adjusted berekening (norm)	(16)			104,6%	102,6%	101,2%	99,6%
<i>Vershil ('+' = respect criterium)</i>	(16)-(14)			-2,8%	-1,0%	-0,2%	-0,1%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Door het structurele begrotingsevenwicht te bereiken in 2019 is dit traject consistent met het minimaal vereist traject dat de Afdeling weerhield in het advies van april 2016 en waarin de MTO bereikt werd in 2019. Tegelijk stemt de aanbevolen structurele verbetering in 2018 (0,8% bbp) overeen met de doelstelling die door de regering weerhouden werd in het traject van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 (april 2016).

---

4 VERDELING VAN DE TRAJECTEN VAN DE GEZAMENLIJKE OVERHEID

4.1 Context

Zoals voorzien in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 dient de Afdeling een advies op te stellen over de begrotingsdoelstelling, in nominale en structurele termen, voor de verschillende overheidsniveaus en per gemeenschap en gewest. Teneinde dit te kunnen realiseren, heeft het HRF-Secretariaat een methodologie ontwikkeld die moet toelaten om per overheidsniveau een structureel saldo te berekenen, dat eveneens coherent is met de Europese methodologie. Deze methodologie werd uitvoerig besproken in bijlage 5.2 “Ramingen van de structurele saldi per overheidsniveau overeenkomstig het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013”, terug te vinden in het HRF-Advies van maart 2015.

In het verlengde van bovenstaande opdracht uit het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013, opteerde de Afdeling ervoor om zowel het begrotingstraject waarin de MTO (structureel evenwicht) wordt bereikt in 2018, als het minimaal vereiste traject, waarin de MTO een jaar later wordt bereikt, te verdelen over de verschillende overheidsniveaus en per gemeenschap en gewest. Voor deze verdeling werden door de Afdeling een aantal principes weerhouden, welke worden toegelicht in deel 4.1.1 hieronder.

Ingevolge de Zesde Staatshervorming en in het bijzonder de herziening van de Bijzondere Financieringswet moet bij de verdeling met enkele bijzonderheden worden rekening gehouden voordat het traject kan verdeeld worden tussen enerzijds Entiteit I en anderzijds de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden (Entiteit II). Deze elementen, welke het gevolg zijn van de verruiming van de fiscale autonomie van de Gewesten inzake personenbelasting, worden in deel 4.1.2 methodologisch toegelicht.

4.1.1 Overkoepelende overwegingen bij de verdeling

4.1.1.1 Algemeen principe van de Afdeling voor de verdeling: een interne vertaling van de MTO

Op het niveau de Gezamenlijke Overheid werden eerder in dit Advies twee trajecten meegegeven. In beide trajecten wordt via een aanpassingspad ten laatste in 2019 de MTO (structureel evenwicht) bereikt en deze wordt vervolgens aangehouden over de resterende looptijd van het traject. Dit principe voor de Gezamenlijke Overheid werd ook door de Afdeling toegepast voor de verdeling van deze trajecten tot op het niveau van de individuele overheden.

Teneinde de MTO op het niveau van de Gezamenlijke Overheid te realiseren, beveelt de Afdeling aan dat elke subentiteit, inclusief elke gemeenschap en gewest, dit structureel evenwicht dient te realiseren en vervolgens aan te houden over de verdere looptijd van het traject. Met betrekking tot de lengte van het aanpassingstraject naar de MTO werden, volledig in lijn met de aanbevolen begrotingstrajecten op het niveau van de Gezamenlijke Overheid, twee opties weerhouden. Enerzijds is er de verdeling van het aanbevolen traject waarin de MTO (structureel evenwicht) door elke overheid bereikt dient te worden in 2018 (deel 4.2). Anderzijds werd ook het minimale traject verdeeld, waarin de MTO pas wordt bereikt in 2019 (deel 4.3).

4.1.1.2 Traject van de Lokale Overheden

Het door de Afdeling voorgestelde traject voor de Lokale Overheden is evenwel identiek in beide benaderingen. Bij de bepaling van dit traject werd conform met de bepalingen van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013⁵³ rekening gehouden met de stijging van de investeringsuitgaven in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Hiertoe wordt in de aanbeveling van de Afdeling een verslechtering van het structurele saldo toegelaten in 2017 en 2018. Deze stemt overeen met de projectie bij ongewijzigd beleid van het FPB, waarin de lokale investeringscyclus reeds is verwerkt, en correspondeert met een geleidelijke afbouw van een structureel overschot in de richting van een evenwicht. Eenmaal dit evenwicht bereikt in 2018, dient het te worden aangehouden over de verdere periode van dit traject.

---

⁵³ Artikel 2, § 4, van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013.

4.1.1.3 Traject van de Gemeenschappen en Gewesten

De Afdeling koos ervoor om de aanbevolen spreiding van de door de Gemeenschappen en Gewesten te realiseren structurele verbetering (om de MTO te bereiken) te baseren op deze die aanbevolen werd op het niveau van de Gezamenlijke Overheid. Hieruit vloeit voort dat een gedifferentieerd traject gepresenteerd wordt voor Gemeenschappen en Gewesten, in het verlengde van het beschouwde traject op het niveau van de Gezamenlijke Overheid:

- Binnen het kader van het traject waarin op het niveau van de Gezamenlijke Overheid de MTO (structureel evenwicht) bereikt wordt in 2018, stelde de Afdeling vast dat een lineaire spreiding van de structurele verbetering noodzakelijk was om het schuld criterium te respecteren vanaf 2018 en in hetzelfde jaar de MTO te bereiken⁵⁴. In lijn hiermee werd ervoor geopteerd om ook op het niveau van de individuele gemeenschappen en gewesten de noodzakelijke structurele verbetering om het structurele evenwicht te bereiken, gelijk te verdelen over de periode 2017-2018.
- Binnen het kader van het minimale traject, waarin de MTO (structureel evenwicht) pas bereikt wordt in 2019, bleek na onderzoek dat een niet-lineaire spreiding van de inspanning over de periode 2017-2019 noodzakelijk is om het schuld criterium na te leven vanaf 2018 op het niveau van de Gezamenlijke Overheid. Hiertoe situeert zich in 2017 de grootste aanbevolen structurele verbetering en deze wordt geleidelijk afgebouwd in 2018 en 2019. Bij de bepaling van de aanbevolen structurele verbetering op het niveau van de Gemeenschappen en Gewesten werd hetzelfde principe gehanteerd.

4.1.1.4 Entiteit I en Entiteit II

Binnen **Entiteit II** worden de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden geconsolideerd. De hierna gepresenteerde trajecten voor Entiteit II volgen dus integraal uit de trajecten van de twee componenten van Entiteit II, waarvoor de door de Afdeling gehanteerde principes hierboven toegelicht werden.

De vereiste structurele verbetering voor **Entiteit I** werd vervolgens bepaald als het saldo tussen de vereiste verbetering voor de Gezamenlijke Overheid en de vereiste structurele verbetering die volgt uit de trajecten van de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden (samen Entiteit II).

---

⁵⁴ Met een aanbevolen structurele verbetering van 1,0% bbp in 2017 en 2018.

4.1.2 Impact van de gewestelijke personenbelasting op het traject

4.1.2.1 De ontvangsten van de gewestelijke personenbelasting

Bij de opstelling van het traject vertrekt de Afdeling, zowel voor het geheel van gemeenschappen en gewesten als voor elk van de gewesten individueel, van het vorderingensaldo in HRF-definitie. Dit betekent dat de ontvangsten van de gewestelijke personenbelasting op een andere wijze worden bepaald dan in de Nationale Rekeningen die conform de ESR 2010 methodologie worden opgemaakt.

De ESR-ontvangsten van de gewestelijke personenbelasting van het jaar (t) stemmen overeen met de in dat jaar ingekohierde bedragen. Die ingekohierde bedragen hebben – op kruissnelheid - betrekking op minstens twee aanslagjaren, met name het vorige en het lopende aanslagjaar⁵⁵. Voor het begrotingsjaar 2015 – dat het eerste jaar was van de inwerkingtreding van de Zesde Staatshervorming en dus ook het eerste aanslagjaar was voor de heffing van de gewestelijke personenbelasting – stemden de ESR-ontvangsten overeen met een gedeeltelijke jaaropbrengst omdat ten eerste, de inkohierungen van het aanslagjaar niet per 1 januari van dat aanslagjaar van start gaan, maar ten vroegste vanaf juli, en ten tweede, er geen voorgaande aanslagjaar was vermits het ging om het aanvangsjaar.

Gelet op de negatieve impact op het vorderingensaldo van de gewesten en dus van het geheel van gemeenschappen en gewesten, heeft de Afdeling geopteerd om zowel voor de uittekening van de aanbevolen trajecten als voor de evaluatie van de naleving van de begrotingsdoelstellingen geen rekening te houden met de ESR-definitie van de gewestelijke personenbelasting maar met een eigen definitie die deze partiële aanrekening neutraliseert.

De door de Afdeling in haar vorige adviezen weerhouden definitie van de gewestelijke personenbelasting correspondeert met de 12 maandelijksse voorschotten die de Federale Overheid tijdens het jaar – en wel vanaf 1 januari van het aanslagjaar – aan de gewesten stort en die overeenstemmen met de geraamde ontvangsten van de gewestelijke personenbelasting voor dat aanslagjaar.

---

⁵⁵ Het kunnen ook meer dan twee aanslagjaren zijn wanneer bijzondere aanslagtermijnen worden ingeroepen waarvan de duur langer is dan de gewone aanslagtermijn van 18 maanden (te rekenen vanaf 1 januari van het aanslagjaar).

De ontvangsten in HRF-definitie zijn dus hoger dan deze geregistreerd in de Nationale Rekeningen en wel ten belope van het verschil tussen de aan de gewesten gestorte voorschotten en de door het INR bepaalde ESR-ontvangsten. Voor het begrotingsjaar 2015 bedroeg dat verschil 4,6 miljard euro of 1,1% bbp.

Onderhavige trajecten vertrekken voor elk van de gewesten van het NFS van 2016 uitgedrukt in HRF-definitie. Het verschil (voorschotten – ESR-ontvangsten) bedraagt – op basis van een *voorlopige* inschatting door het INR van eind maart -0,3 miljard euro of -0,07% bbp voor de drie gewesten tezamen.

Dat is in vergelijking met 2015 een gevoelige verandering in het verschil tussen beide concepten, zowel wat de omvang als het teken van dat verschil betreft. Dat wordt als volgt verklaard :

- op 2016 worden in ESR zowel de inkohieringen van het aanslagjaar 2015 in 2016 als de inkohieringen van het aanslagjaar 2016 in 2016 aangerekend;
- er heeft zich in 2016 een versnelling van het inkohieringsritme voorgedaan zodat het procentueel aandeel van de inkohieringen van het aanslagjaar 2016 in de loop van 2016 hoger was dan dit in 2015 het geval was voor het aanslagjaar 2015.

Deze twee elementen verklaren de gevoelig lagere omvang van het verschil tussen beide concepten. Het minteken wordt verklaard door het feit dat de inkohieringen hoger zijn dan de voorschotten.

In het bedrag van de voorschotten 2016 is tevens de volgende afrekening begrepen :

- het saldo van de afrekening van de gewestelijke personenbelasting die plaatsvindt na 20 maanden : in september van het jaar volgend op het aanslagjaar wordt op basis van de ontvangsten geïnd tot en met augustus van het jaar volgend op het aanslagjaar; de afrekening van het aanslagjaar 2015 is het verschil tussen de gestorte voorschotten in 2015 en de ontvangsten geïnd tot en met augustus 2016 met betrekking tot datzelfde aanslagjaar: +0,06% bbp ;
- de ontvangsten geïnd van september 2016 tot het jaareinde 2016 : +0,02% bbp.

4.1.2.2 Toelichting van de one offs.

Bij de overgang van het nominaal vorderingensaldo naar het structureel saldo wordt gecorrigeerd voor de cyclische invloeden ⁵⁶ en voor de éénmalige factoren. Factoren worden als éénmalig beschouwd of als one off's ingedeeld omdat zij slechts éénmalig of uitzonderlijk voorkomen of omdat de impact ervan op het saldo zeer wisselvallig is, zowel wat de omvang als het teken betreft (+ of – effect op het saldo).

Tot de eerste groep behoort de one off inzake de raming van de definitieve autonomiefactor (zie punt 4.1.2.2.1). Deze one off impacteert weliswaar de vorderingensaldi van meer dan één jaar, met name de saldi van de periode 2015-2017 en in tegengestelde zin het saldo van het jaar 2018 – maar wordt niettemin als éénmalig beschouwd omdat hij een gevolg is van de Zesde Staatshervorming ⁵⁷.

In het advies van maart 2016 werd in het aanbevolen budgettaire traject deze one off afgezonderd en werd een baseline scenario opgesteld met structurele saldi en overeenstemmende vorderingensaldi die *niet* gecorrigeerd werden voor de raming van de definitieve autonomiefactor. Daarnaast werd tevens het traject met de gecorrigeerde vorderingensaldi toegevoegd om de aanbevelingen nauwer te laten aansluiten bij de begrotingswerkzaamheden. Die werkwijze wordt in onderhavig advies aangehouden ⁵⁸.

Een tweede tot deze groep behorende one off houdt zowel verband met de vaststelling van de definitieve autonomiefactor als het inkohieringsritme en effecteert enkel het begrotingsjaar 2018 (zie punt 4.1.2.2.2).

Tot de tweede groep éénmalige factoren worden de one off's gerekend die zijn opgenomen in de punten 4.1.2.2.3 en 4.1.2.2.4.

---

⁵⁶ In onderhavig advies werden de cyclische correcties berekend volgens de methodologie ontwikkeld in het advies van maart 2015.

⁵⁷ Zie de lijnen (2) en (9) in de tabellen met de trajecten van de individuele gewesten.

⁵⁸ Zie lijn (10) in de tabellen met de trajecten van de individuele gewesten. De in punt 4.1.2.2.2 vermelde one off werd dus niet opgenomen in de one off inzake de raming van de definitieve autonomiefactor bedoeld in punt 4.1.2.2.1.

4.1.2.2.1 One off inzake de raming van de definitieve autonomiefactor (*neutraal op niveau van de gezamenlijke overheid*)

Zoals toegelicht in het advies van maart 2016 en in punt 4.1.2.1. hiervoor, voorziet de Bijzondere Financieringswet dat, in afwachting van de vaststelling van de definitieve autonomiefactor, een voorlopige autonomiefactor wordt weerhouden (van 25,990%, toe te passen op de belasting Staat voor het bekomen van de gewestelijke opcentiemen) voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017. De reden van dit uitstel met drie jaar is dat bepaalde componenten van de autonomiefactor niet vóór de raming van de voorschotten met betrekking tot het aanslagjaar 2018 beschikbaar zijn.

In tabel 26 van het advies van maart 2016 is duidelijk aangegeven dat zowel het referentiebedrag van de dotatie «fiscale uitgaven» (component B van de teller van de autonomiefactor) als de belasting Staat (noemer van de autonomiefactor) dienen bevestigd te worden door het Rekenhof (uiterlijk op 31.12.2016 respectievelijk 30.04.2017) en vervolgens bij koninklijk besluit dienen vastgesteld te worden. Het K.B. inzake het referentiebedrag van de fiscale uitgaven van het aanslagjaar 2015 is in voorbereiding en de termijn voor het verslag van het Rekenhof inzake de belasting Staat van het aanslagjaar 2015 is nog niet verstreken. Vandaar dat bij de begrotingscontrole 2017 de gewestelijke personenbelasting nog steeds werd geraamd op basis van gewestelijke opcentiemen à 25,990%, conform de Bijzondere Financieringswet.

Afgezien van de nog te doorlopen procedure, kunnen de componenten toch reeds als voorlopig definitief worden beschouwd en kan de impact van de definitieve autonomiefactor reeds vrij goed ingeschat worden.

Het door het Rekenhof gecertificeerde referentiebedrag van de fiscale uitgaven en het aan het Rekenhof overgemaakte bedrag van de belasting Staat werden dan ook weerhouden in de aangepaste ramingen 2017 en het afrekeningssaldo 2016 die ter gelegenheid van de begrotingscontrole 2017 werden opgemaakt. Ook de federale personenbelasting van het aanslagjaar 2015 is intussen definitief gekend. In combinatie met de one off toegelicht in punt 4.1.2.2.3, houdt dit in dat de op de begrotingsjaren 2016 en 2017 aangerekende dotatie fiscale uitgaven, solidariteitsmechanisme en overgangsmechanisme definitief respectievelijk quasi definitief zijn ⁵⁹, wat bij de redactie van het advies van maart 2016 nog helemaal niet het geval was.

---

⁵⁹ Voor het begrotingsjaar 2017 zijn nog de inflatie en de groei onzeker alsook de demografische parameters die bij de begrotingscontrole 2017 nog niet werden afgestemd op de recentste demografische data.

Bijgevolg is ingevolge de definitieve vaststelling van de autonomiefactor – in de huidige fase - nog enkel een correctie vereist met betrekking tot de dotatie fiscale uitgaven, het solidariteitsmechanisme en het overgangsmechanisme van het begrotingsjaar 2015, en niet van de begrotingsjaren 2016-2017. In het advies van maart 2016 daarentegen werd nog rekening gehouden met een rechtzetting van de drie jaren.

Wat wel nog voor de drie jaren dient rechtgezet te worden, zijn de gewestelijke opcentiemen van de aanslagjaren 2015 – 2017 die in neerwaartse zin dienen herzien te worden gelet op de lagere quasi definitieve autonomiefactor. Afgezien van de inflatie en de reële groei van het bbp van 2017, die mede de omvang van die rechtzetting van het begrotingsjaar 2017 bepalen, kan de herziening definitief berekend worden.

Vornoemde rechtzettingen lokken ook one off correcties uit omdat zij éénmalig en rechtstreeks voortspruiten uit de inwerkingtreding van de Zesde Staatshervorming en eens geregeld in de begroting 2018 geen impact meer zullen hebben (althans in ESR).

Die one off correcties die in mindering komen van het nominaal vorderingensaldo om te komen tot het structureel saldo, kunnen als volgt samengevat worden ⁶⁰:

---

⁶⁰ Het FPB beschouwt de one off inzake de herziening van de gewestelijke opcentiemen ingevolge definitieve vaststelling van de autonomiefactor als «Personal Income Tax : regional autonomy (gap to the definitive system». De overige hier bedoelde one off's worden beschouwd als «gap to amounts owned under the financing law».

Tabel 28
One off vaststelling definitieve autonomiefactor

One off vaststelling definitieve autonomiefactor (% bbp)	2015	2016	2017	2018
Totaal :	0,154%	0,115%	0,116%	-0,361%
<i>Vlaamse Gewest</i>	0,093%	0,074%	0,074%	-0,226%
<i>Waalse Gewest</i>	0,045%	0,032%	0,032%	-0,102%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,016%	0,009%	0,009%	-0,032%
Gewestelijke opcentiemen	0,115%	0,115%	0,116%	-0,325%
<i>Vlaamse Gewest</i>	0,074%	0,074%	0,074%	-0,208%
<i>Waalse Gewest</i>	0,032%	0,032%	0,032%	-0,091%
<i>Brusselse Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,009%	0,009%	0,009%	-0,026%
Dotatie fiscale uitgaven	0,047%	0,000%	0,000%	-0,043%
<i>Vlaamse Gewest</i>	0,030%	0,000%	0,000%	-0,027%
<i>Waalse Gewest</i>	0,013%	0,000%	0,000%	-0,012%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,004%	0,000%	0,000%	-0,004%
Solidariteitsmechanisme	0,004%	0,000%	0,000%	-0,003%
<i>Vlaamse Gewest</i>	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
<i>Waalse Gewest</i>	0,002%	0,000%	0,000%	-0,002%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,001%	0,000%	0,000%	-0,001%
Overgangsmechanisme	-0,011%	0,000%	0,000%	0,010%
<i>Vlaamse Gewest</i>	0,089%	0,000%	0,000%	-0,081%
<i>Waalse Gewest</i>	-0,058%	0,000%	0,000%	0,053%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	-0,043%	0,000%	0,000%	0,039%
Sleutel federale PB (dotatie werk)	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
<i>Vlaamse Gewest</i>	-0,099%	0,000%	0,000%	0,091%
<i>Waalse Gewest</i>	0,054%	0,000%	0,000%	-0,050%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	0,045%	0,000%	0,000%	-0,041%

Bron: Federaal Planbureau en eigen berekeningen.

4.1.2.2.2 One off inzake de inwerkingtreding van de definitieve autonomiefactor en het inkohieringsritme (*neutraal op het niveau van de gezamenlijke overheid*)

De voorlopig definitieve autonomiefactor die – mits bekrachtiging bij koninklijk besluit ⁶¹ - zal toegepast worden met ingang van het aanslagjaar 2018 is lager dan de voorlopige autonomiefactor. Aangezien de op het begrotingsjaar 2018 aangerekende ontvangsten inzake de gewestelijke personenbelasting slechts ten dele zullen gevormd worden door kohieren van het aanslagjaar 2018 en voor het overige door kohieren van het of de vorige aanslagja(a)r(en) (met gewestelijke opcentiemen bepaald op basis van de voorlopige en te hoge autonomiefactor) dient een one off correctie te worden toegepast om het uitzonderlijk gedeelte dat gebaseerd is op te hoge gewestelijke opcentiemen te corrigeren.

⁶¹ De noemer van de autonomiefactor (de belasting Staat van het aanslagjaar 2015) zal slechts definitief zijn na de ontvangst van het Rapport van het Rekenhof en de vastlegging bij koninklijk besluit.

De volgende correctie wordt in mindering gebracht om het voor 2018 aanbevolen nominaal vorderingensaldo om te zetten naar structureel saldo : 0,06% bpp ⁶², met volgende geraamde verdeling :

- Vlaamse Gewest : 0,039% bpp;
- Waalse Gewest : 0,017% bpp;
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 0,005% bpp.

4.1.2.2.3 One off inzake de afrekeningssaldi van de krachtens de Bijzondere Financieringswet en gelijkaardige bijzondere wetten toegewezen gedeelten van de opbrengst van de federale personenbelasting en de btw, de dotaties toegekend omwille van de overheveling van nieuwe bevoegdheden in uitvoering van de zesde Staatshervorming en de diverse dotaties die aan gemeenschappen en gewesten worden overgedragen (*neutraal op het niveau van de Gezamenlijke Overheid*)

De afrekeningssaldi die op basis van de definitieve parameterwaarden na afloop van het betrokken begrotingsjaar worden vastgesteld, beïnvloeden de middelen van het daaropvolgende begrotingsjaar en de impact van die saldi kan sterk variëren in functie van de afwijkingen tussen de voorlopige en de definitieve parameterwaarden.

De correctie toegepast op het vorderingensaldo van het jaar (t) wordt bepaald als het verschil tussen het afrekeningssaldo van (t-1) en het afrekeningssaldo van (t) ⁶³. De correctie wordt in mindering gebracht van het nominaal vorderingensaldo om te komen tot het structureel vorderingensaldo ⁶⁴:

$$-\left[\text{afrekeningssaldo (t-1)} - \text{afrekeningssaldo (t)} \right] = \\ -\text{afrekeningssaldo (t-1)} + \text{afrekeningssaldo (t)}$$

Het structureel saldo van (t) houdt bijgevolg rekening met de op basis van de definitieve parameters vastgestelde middelenoverdracht van het begrotingsjaar (t).

Dit resulteert voor de periode 2015-2018 in de volgende correcties :

---

⁶² Het FPB beschouwt deze correctie als een «Personal Income Tax assessment (gap to full year)».

⁶³ Het FPB beschouwt deze correctie als een «gap to amounts owned under the financing law».

⁶⁴ Voor het jaar volgend op het lopende jaar 2017, dus voor 2018, is de correctie nog onvolledig omdat enkel het voorlopig afrekeningssaldo van 2017 kan geraamd worden. Na 2018 is de correctie noodzakelijkerwijze gelijk aan nul.

Tabel 29
One off [afrekeningssaldo (t-1) - afrekeningssaldo (t)]

One off [afrek. saldo (t-1) - afrek. saldo (t)] (% bbp)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal :	-0,10%	0,06%	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%
<i>Vlaamse Gemeenschap</i>	-0,04%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Franse Gemeenschap</i>	-0,04%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Duitstalige Gemeenschap</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Waals Gewest</i>	-0,02%	0,03%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest (a)</i>	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Franse Gemeenschapsscommissie</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Vlaamse Gemeenschapscommissie</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Bron: Federaal Planbureau en eigen berekeningen.

(a): Met inbegrip van het aan bepaalde Brusselse gemeenten toegewezen gedeelte van de federale personenbelasting (art. 46*bis*, bijzondere wet van 12 januari 1989 op de Brusselse Instellingen).

4.1.2.2.4 One off inzake de afrekeningssaldi van de gewestelijke personenbelasting (*neutraal op het niveau van de Gezamenlijke Overheid*)

Het betreft een nieuwe one off die wordt toegevoegd door de Afdeling en betrekking heeft op de afrekening van de gewestelijke personenbelasting na 20 maanden, zoals toegelicht in punt 4.1.2.1.

Het in september aan de gewesten overgemaakte afrekeningssaldo van het aanslagjaar 2015 – overeenstemmend met het verschil tussen de in 2015 betaalde voorschotten en de geïnde ontvangsten tijdens de periode 01.01.2015 tot 31.08.2016 - was niet verwaarloosbaar : +0,06% bbp voor de drie gewesten tezamen.

Het afrekeningssaldo van het aanslagjaar 2016 dat in september 2017 aan de gewesten zal gestort worden op basis van de geïnde ontvangsten tijdens de periode 01.01.2016 tot 31.08.2017, werd ter gelegenheid van de begrotingscontrole 2017 geraamd op +0,05% bbp.

Er wordt algemeen verwacht dat deze jaarlijkse afrekeningssaldi mettertijd in belang zullen afnemen omdat de voorschotten nauwer zouden moeten aansluiten bij de effectieve opbrengsten naarmate de reeks met voorbije aanslagjaren aangroeit. Tot op heden vormt het aanslagjaar 2015 het enige uitgangspunt voor de ramingen van de gewestelijke personenbelasting. Om die reden mag aangenomen worden dat de omvang van de afrekeningssaldi voor 2015-2016 eerder uitzonderlijk is en dus het voorwerp van een one off kunnen uitmaken.

Er wordt voor de begrotingsjaren 2015-2016 een correctie toegepast die op dezelfde wijze wordt berekend als de correctie met betrekking tot de afrekeningssaldo van de overdrachten, bedoeld in punt 4.1.2.2.3 ⁶⁵.

In de omzetting naar het structureel saldo werd het nominaal vorderingensaldo verminderd met de volgende correcties :

Tabel 30
One off [afrekeningssaldo aanslagjaar (t-1) - afrekeningssaldo aanslagjaar (t)]

One off [afrek. saldo AJ (t-1) - afrek. saldo AJ (t)]	2015	2016
<i>(% bbp)</i>		
Totaal :	-0,057%	0,005%
<i>Vlaams Gewest</i>	-0,045%	0,009%
<i>Waals Gewest</i>	-0,012%	0,007%
<i>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	-0,0004%	-0,011%

Bron: FOD Financiën en eigen berekeningen.

⁶⁵ Aangezien het aanslagjaar 2015 het eerste aanslagjaar is in de gewestelijke personenbelasting en er dus geen afrekeningssaldo van het vorige aanslagjaar is, bestaat de correctie voor het begrotingsjaar 2015 uit het afrekeningssaldo van het aanslagjaar 2015.

4.2 Verdeling van het traject waarin de MTO bereikt wordt in 2018

4.2.1 Entiteit I

Tabel 31
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor Entiteit I (a)

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,29%	-2,53%	-1,78%	-1,47%	-1,99%	-2,15%
Rentelasten	(2)	2,62%	2,44%	2,18%	1,99%	1,90%	1,86%
Cyclische component	(3)	-0,37%	-0,39%	-0,36%	-0,26%	-0,16%	-0,05%
Correctie overdrachten	(4)	-0,08%	-0,02%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	0,00%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,20%	-0,24%	-0,11%	0,33%	0,03%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	-0,15%	-0,12%	-0,12%	0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	0,35%	-0,12%	0,00%	-0,03%	0,03%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,33%	-0,08%	0,40%	0,52%	-0,10%	-0,29%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-2,05%	-1,88%	-1,27%	-1,52%	-1,86%	-2,10%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-2,14%	-2,41%	-1,66%	-1,83%	-1,99%	-2,15%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,48%	0,03%	0,52%	0,16%	-0,10%	-0,29%
<hr/>							
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,95%	0,92%	0,00%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-1,88%	-0,92%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-2,41%	-1,31%	-0,31%	-0,14%	-0,05%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		2,44%	2,18%	1,98%	1,86%	1,78%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,27%	-0,19%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,57%	1,25%	1,98%	1,86%	1,78%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,69%	0,73%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,03%	0,87%	1,67%	1,72%	1,73%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			0,83%	0,80%	0,05%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,35%	1,51%	1,82%	2,02%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(15)$			0,35%	1,16%	0,31%	0,20%
<hr/>							
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-2,53%	-1,43%	0,05%	-0,14%	-0,05%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

(a) Het vorderingensaldo van Entiteit I (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (6)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.2.2 Entiteit II

Tabel 32
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor Entiteit II (a)

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,23%	-0,04%	-0,09%	-0,42%	-0,06%	-0,04%
Rentelasten	(2)	0,38%	0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
Cyclische component	(3)	-0,18%	-0,19%	-0,17%	-0,13%	-0,08%	-0,02%
Correctie overdrachten	(4)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,00%	0,21%	0,11%	-0,29%	0,00%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	-0,16%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,16%	0,38%	0,30%	-0,06%	0,28%	0,28%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-0,13%	-0,09%	-0,06%	-0,02%	0,01%	-0,02%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-0,38%	-0,16%	-0,20%	-0,05%	-0,06%	-0,04%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,00%	0,27%	0,19%	0,30%	0,28%	0,28%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,04%	0,05%	0,00%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-0,09%	-0,05%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-0,16%	-0,20%	-0,03%	-0,06%	-0,02%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,04%	-0,03%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,34%	0,33%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,00%	0,02%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,27%	0,19%	0,32%	0,27%	0,31%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			-0,08%	0,13%	-0,05%	0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,00%	0,02%	-0,01%	0,02%
Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)	$\Delta(15)$			0,00%	0,02%	-0,03%	0,03%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-0,04%	-0,08%	-0,40%	-0,06%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

- (a) Het vorderingensaldo van Entiteit II (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (6)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.2.2.1 Gemeenschappen en Gewesten

4.2.2.1.1 Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten

Tabel 33
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018
voor de Gemeenschappen en Gewesten (a)

Gemeenschappen en Gewesten in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,40%	-0,15%	-0,14%
Rentelasten	(2)	0,27%	0,33%	0,30%	0,28%	0,26%	0,26%
Primair saldo	(3)	-0,02%	0,19%	0,20%	-0,12%	0,11%	0,12%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,02%	-0,10%	-0,12%
One shot raming definitieve autonomiefactor	(5)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(6) = (1)-(5)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,04%	-0,15%	-0,14%
Baseline scenario (excl. one shot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ7)			0,09%	0,09%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(7)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,15%	-0,16%	-0,15%	-0,11%	-0,07%	-0,02%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(9)	-0,14%	0,06%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Genormeerde NFB	(11) = (7)+(8)+(9)+(10)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,02%	-0,05%	-0,02%
Baseline scenario incl. one shot autonomiefactor:							
One shot raming definitieve autonomiefactor	(12)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(13) = (11) + (12)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,38%	-0,05%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

(a) Het vorderingensaldo van het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (3)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.2.2.1.2 Individuele Gemeenschappen en Gewesten

Tabel 34
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Vlaamse Gemeenschap (incl. Zorgfonds) (a)

Vlaamse Gemeenschap + Zorgfonds in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,072%	-0,010%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,093%	0,074%	0,074%	-0,226%	0,000%	0,000%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(3) = (1)-(2)	-0,164%	-0,083%				
Baseline scenario (excl. oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,008%	0,008%	0,000%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,045%	-0,017%	-0,008%	0,000%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,087%	-0,092%	-0,086%	-0,062%	-0,038%	-0,012%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	-0,075%	0,014%	0,000%	0,035%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,043%	0,012%	0,017%	0,013%	0,007%	0,001%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,164%	-0,083%	-0,077%	-0,014%	-0,030%	-0,010%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,093%	0,074%	0,074%	-0,226%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	-0,072%	-0,010%	-0,003%	-0,240%	-0,030%	-0,010%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 35
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Franse Gemeenschap

Franse Gemeenschap in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,061%	-0,028%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			0,010%	0,010%	0,000%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,017%	-0,020%	-0,010%	0,000%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,032%	-0,034%	-0,032%	-0,023%	-0,014%	-0,004%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,039%	0,019%	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(5)	0,028%	0,007%	0,008%	0,006%	0,003%	0,001%
Genormeerde NFB	(6) = (2)+(3)+(4)+(5)	-0,061%	-0,028%	-0,033%	-0,017%	-0,010%	-0,004%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 36
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor het Waals Gewest (a)

Waals Gewest in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,116%	-0,074%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,045%	0,032%	0,032%	-0,102%	0,000%	0,000%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(3) = (1)-(2)	-0,160%	-0,106%				
Baseline scenario (excl. Oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,059%	0,059%	0,000%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,115%	-0,117%	-0,059%	0,000%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,022%	-0,023%	-0,021%	-0,015%	-0,009%	-0,003%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	-0,027%	0,033%	0,000%	0,015%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,003%	0,002%	0,003%	0,002%	0,001%	0,000%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,160%	-0,106%	-0,078%	0,002%	-0,008%	-0,003%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,045%	0,032%	0,032%	-0,102%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	-0,116%	-0,074%	-0,045%	-0,100%	-0,008%	-0,003%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van het Waals Gewest werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 37
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (a)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	0,006%	-0,017%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,016%	0,009%	0,009%	-0,032%	0,000%	0,000%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(3) = (1)-(2)	-0,010%	-0,026%				
Baseline scenario (excl. Oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,008%	0,008%	0,000%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,010%	-0,016%	-0,008%	0,000%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,008%	-0,008%	-0,008%	-0,005%	-0,003%	-0,001%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	0,006%	-0,003%	0,000%	0,004%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,002%	0,001%	0,001%	0,001%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,010%	-0,026%	-0,014%	0,000%	-0,003%	-0,001%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,016%	0,009%	0,009%	-0,032%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	0,006%	-0,017%	-0,005%	-0,033%	-0,003%	-0,001%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 38
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Duitstalige Gemeenschap

Duitstalige Gemeenschap in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,0321%	-0,0076%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			0,0037%	0,0037%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,0312%	-0,0074%	-0,0037%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0005%	-0,0006%	-0,0005%	-0,0004%	-0,0002%	-0,0001%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0006%	0,0003%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0002%	0,0001%	0,0001%	0,0001%	0,0001%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6) = (2)+(3)+ (4)+(5)	-0,0321%	-0,0076%	-0,0041%	-0,0003%	-0,0002%	-0,0001%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 39
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Franse
Gemeenschapscommissie

Franse Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,0018%	0,0052%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0026%	-0,0026%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	0,0020%	0,0053%	0,0026%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0001%	-0,0001%	-0,0001%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0002%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	0,0018%	0,0052%	0,0026%	0,0000%	0,0000%	0,0000%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 40
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Vlaamse
Gemeenschapscommissie

Vlaamse Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,0024%	0,0005%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0002%	-0,0002%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	0,0025%	0,0005%	0,0002%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	0,0024%	0,0005%	0,0002%	0,0000%	0,0000%	0,0000%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 41
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Gemeenschappelijke
Gemeenschapscommissie

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,0039%	0,0012%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0014%	-0,0014%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,0020%	0,0029%	0,0014%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0025%	-0,0027%	-0,0025%	-0,0018%	-0,0011%	-0,0003%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0022%	-0,0004%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0029%	0,0014%	0,0015%	0,0012%	0,0007%	0,0001%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	-0,0039%	0,0012%	0,0005%	-0,0006%	-0,0004%	-0,0002%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

4.2.2.2 Lokale Overheden

Tabel 42
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2018 voor de Lokale Overheden

Lokale Overheden in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	0,09%	0,10%
Rentelasten	(2)	0,11%	0,10%	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%
Primair saldo	(3)	0,17%	0,20%	0,10%	0,06%	0,17%	0,16%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,11%	0,10%
Structurele verbetering	(d.5)			-0,05%	-0,04%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(5)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,00%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(7)	-0,02%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB	(8)= (5)+(6)+(7)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	-0,01%	0,00%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

4.3 Verdeling van het minimale traject waarin de MTO bereikt wordt in 2019

4.3.1 Entiteit I

Tabel 43
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor Entiteit I (a)

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,29%	-2,53%	-1,78%	-1,47%	-1,99%	-2,15%
Rentelasten	(2)	2,62%	2,44%	2,18%	1,99%	1,90%	1,86%
Cyclische component	(3)	-0,37%	-0,39%	-0,36%	-0,26%	-0,16%	-0,05%
Correctie overdrachten	(4)	-0,08%	-0,02%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	0,00%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,20%	-0,24%	-0,11%	0,33%	0,03%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	-0,15%	-0,12%	-0,12%	0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	0,35%	-0,12%	0,00%	-0,03%	0,03%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,33%	-0,08%	0,40%	0,52%	-0,10%	-0,29%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-2,05%	-1,88%	-1,27%	-1,52%	-1,86%	-2,10%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-2,14%	-2,41%	-1,66%	-1,83%	-1,99%	-2,15%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,48%	0,03%	0,52%	0,16%	-0,10%	-0,29%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,95%	0,79%	0,13%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-1,88%	-0,92%	-0,13%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-2,41%	-1,31%	-0,45%	-0,14%	-0,05%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		2,44%	2,18%	1,98%	1,86%	1,79%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,27%	-0,19%	-0,12%	-0,07%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,57%	1,25%	1,85%	1,86%	1,79%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,69%	0,59%	0,01%	-0,07%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,03%	0,87%	1,53%	1,73%	1,73%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			0,83%	0,67%	0,19%	0,01%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,35%	1,37%	1,82%	2,02%
<i>Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)</i>	$\Delta(15)$			0,35%	1,03%	0,45%	0,20%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-2,53%	-1,43%	-0,09%	-0,14%	-0,05%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

(a) Het vorderingensaldo van Entiteit I (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (6)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.3.2 Entiteit II

Tabel 44
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor Entiteit II (a)

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,23%	-0,04%	-0,09%	-0,42%	-0,06%	-0,04%
Rentelasten	(2)	0,38%	0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
Cyclische component	(3)	-0,18%	-0,19%	-0,17%	-0,13%	-0,08%	-0,02%
Correctie overdrachten	(4)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Eenmalige verrichtingen (one shots)	(5)	0,00%	0,21%	0,11%	-0,29%	0,00%	0,00%
° Waarvan one shot raming definitieve AF	(5a)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
° Overige one shots	(5b)	-0,16%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Primair saldo bij ongewijzigd beleid	(6)=(1)+(2)	0,16%	0,38%	0,30%	-0,06%	0,28%	0,28%
Structureel saldo bij ongewijzigd beleid	(7)=(1)-(3)-(4)-(5)	-0,13%	-0,09%	-0,06%	-0,02%	0,01%	-0,02%
p.m. Vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(8)=(1)-(5a)	-0,38%	-0,16%	-0,20%	-0,05%	-0,06%	-0,04%
p.m. Primair saldo bij ongewijzigd beleid (excl. one shot autonomiefactor)	(9)=(6)-(5a)	0,00%	0,27%	0,19%	0,30%	0,28%	0,28%
IN BASELINE OPTIEK (excl. one shot autonomiefactor)							
Aanbevolen structurele verbetering	$\Delta(10)$			0,04%	0,02%	0,03%	0,00%
Genormeerd structureel saldo	(10)		-0,09%	-0,05%	-0,03%	0,00%	0,00%
Genormeerd vorderingensaldo	(11)=(10)+(3)+(4)+(5b)		-0,16%	-0,20%	-0,06%	-0,06%	-0,02%
Genormeerde rentelasten (ESR)	(12)		0,43%	0,39%	0,35%	0,34%	0,33%
<i>Evolutie van de rentelasten</i>	$\Delta(12)$			-0,04%	-0,03%	-0,02%	-0,01%
Genormeerd primair structureel saldo	(13)=(10)+(12)		0,34%	0,33%	0,32%	0,34%	0,33%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	$\Delta(13)$			0,00%	-0,01%	0,01%	-0,01%
Genormeerd primair saldo	(14)=(11)+(12)		0,27%	0,19%	0,29%	0,27%	0,31%
<i>Primaire verbetering</i>	$\Delta(14)$			-0,08%	0,10%	-0,02%	0,03%
Gecumuleerde primaire inspanning	(15)=(14)-(9)		0,00%	0,00%	-0,01%	-0,01%	0,02%
<i>Bijkomende primaire inspanning (jaarlijks)</i>	$\Delta(15)$			0,00%	-0,01%	0,00%	0,03%
p.m. Genormeerd vorderingensaldo (incl. one shot autonomiefactor)	(16)=(11)+(5a)		-0,04%	-0,08%	-0,42%	-0,06%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

- (a) Het vorderingensaldo van Entiteit II (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (6)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.3.2.1 Gemeenschappen en Gewesten

4.3.2.1.1 Geheel van de Gemeenschappen en Gewesten

Tabel 45
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor
de Gemeenschappen en Gewesten (a)

Gemeenschappen en Gewesten in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,40%	-0,15%	-0,14%
Rentelasten	(2)	0,27%	0,33%	0,30%	0,28%	0,26%	0,26%
Primair saldo	(3)	-0,02%	0,19%	0,20%	-0,12%	0,11%	0,12%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,02%	-0,10%	-0,12%
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(5)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(6) = (1)-(5)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,04%	-0,15%	-0,14%
Baseline scenario (excl. oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ7)			0,09%	0,06%	0,03%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(7)	-0,23%	-0,18%	-0,09%	-0,03%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(8)	-0,15%	-0,16%	-0,15%	-0,11%	-0,07%	-0,02%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	-0,14%	0,06%	0,00%	0,07%	0,00%	0,00%
Correctie overdrachten	(10)	0,08%	0,02%	0,03%	0,02%	0,01%	0,00%
Genormeerde NFB	(11)= (7)+(8)+(9)+(10)	-0,44%	-0,25%	-0,21%	-0,05%	-0,05%	-0,02%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(12)	0,15%	0,12%	0,12%	-0,36%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(13) = (11) + (12)	-0,29%	-0,14%	-0,10%	-0,41%	-0,05%	-0,02%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

(a) Het vorderingensaldo van het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten (alsook het primair saldo) (lijnen (1) en (3)) werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

4.3.2.1.2 Individuele Gemeenschappen en Gewesten

Tabel 46
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Vlaamse Gemeenschap
(incl. Zorgfonds) (a)

Vlaamse Gemeenschap + Zorgfonds in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,072%	-0,010%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,093%	0,074%	0,074%	-0,226%	0,000%	0,000%
	(3) = (1)-(2)	-0,164%	-0,083%				
Baseline scenario (excl. oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,008%	0,006%	0,003%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,045%	-0,017%	-0,008%	-0,003%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,087%	-0,092%	-0,086%	-0,062%	-0,038%	-0,012%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	-0,075%	0,014%	0,000%	0,035%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,043%	0,012%	0,017%	0,013%	0,007%	0,001%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,164%	-0,083%	-0,077%	-0,016%	-0,030%	-0,010%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,093%	0,074%	0,074%	-0,226%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	-0,072%	-0,010%	-0,003%	-0,242%	-0,030%	-0,010%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 47
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Franse Gemeenschap

Franse Gemeenschap in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,061%	-0,028%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			0,010%	0,007%	0,003%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,017%	-0,020%	-0,010%	-0,003%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,032%	-0,034%	-0,032%	-0,023%	-0,014%	-0,004%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,039%	0,019%	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(5)	0,028%	0,007%	0,008%	0,006%	0,003%	0,001%
Genormeerde NFB	(6) = (2)+(3)+ (4)+(5)	-0,061%	-0,028%	-0,033%	-0,020%	-0,010%	-0,004%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 48
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor het Waals Gewest (a)

Waals Gewest in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	-0,116%	-0,074%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,045%	0,032%	0,032%	-0,102%	0,000%	0,000%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(3) = (1)-(2)	-0,160%	-0,106%				
Baseline scenario (excl. Oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,059%	0,039%	0,020%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,115%	-0,117%	-0,059%	-0,020%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,022%	-0,023%	-0,021%	-0,015%	-0,009%	-0,003%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	-0,027%	0,033%	0,000%	0,015%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,003%	0,002%	0,003%	0,002%	0,001%	0,000%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,160%	-0,106%	-0,078%	-0,018%	-0,008%	-0,003%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,045%	0,032%	0,032%	-0,102%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	-0,116%	-0,074%	-0,045%	-0,120%	-0,008%	-0,003%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van het Waals Gewest werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 49
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (a)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid (a)	(1)	0,006%	-0,017%				
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(2)	0,016%	0,009%	0,009%	-0,032%	0,000%	0,000%
NFB zonder correctie raming definitieve autonomiefactor	(3) = (1)-(2)	-0,010%	-0,026%				
Baseline scenario (excl. Oneshot autonomiefactor):							
Structurele verbetering	(Δ 4)			0,008%	0,005%	0,003%	0,000%
Genormeerde structurele NFB	(4)	-0,010%	-0,016%	-0,008%	-0,003%	0,000%	0,000%
Cyclische weerslag	(5)	-0,008%	-0,008%	-0,008%	-0,005%	-0,003%	-0,001%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(6)	0,006%	-0,003%	0,000%	0,004%	0,000%	0,000%
Correctie overdrachten	(7)	0,002%	0,001%	0,001%	0,001%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB	(8) = (4)+(5)+(6)+(7)	-0,010%	-0,026%	-0,014%	-0,003%	-0,003%	-0,001%
Baselinescenario incl. oneshot autonomiefactor:							
Oneshot raming definitieve autonomiefactor	(9)	0,016%	0,009%	0,009%	-0,032%	0,000%	0,000%
Genormeerde NFB gecorrigeerd voor raming definitieve autonomiefactor	(10) = (8) + (9)	0,006%	-0,017%	-0,005%	-0,035%	-0,003%	-0,001%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

(a) Het vorderingensaldo van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd gecorrigeerd om te compenseren voor de gedeeltelijke registratie in ESR van de gewestelijke opcentiemen in de begrotingsjaren 2015 en 2016, op basis van zeer voorlopige berekeningen van het INR.

Tabel 50
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Duitstalige Gemeenschap

Duitstalige Gemeenschap in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,0321%	-0,0076%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			0,0037%	0,0025%	0,0012%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,0312%	-0,0074%	-0,0037%	-0,0012%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0005%	-0,0006%	-0,0005%	-0,0004%	-0,0002%	-0,0001%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0006%	0,0003%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0002%	0,0001%	0,0001%	0,0001%	0,0001%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6) = (2)+(3)+ (4)+(5)	-0,0321%	-0,0076%	-0,0041%	-0,0015%	-0,0002%	-0,0001%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 51
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Franse
Gemeenschapscommissie

Franse Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,0018%	0,0052%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0026%	-0,0018%	-0,0009%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	0,0020%	0,0053%	0,0026%	0,0009%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0001%	-0,0001%	-0,0001%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0002%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	0,0018%	0,0052%	0,0026%	0,0008%	0,0000%	0,0000%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 52
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Vlaamse
Gemeenschapscommissie

Vlaamse Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,0024%	0,0005%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0002%	-0,0002%	-0,0001%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	0,0025%	0,0005%	0,0002%	0,0001%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	0,0024%	0,0005%	0,0002%	0,0001%	0,0000%	0,0000%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

Tabel 53
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor de Gemeenschappelijke
Gemeenschapscommissie

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-0,0039%	0,0012%				
Structurele verbetering	(Δ 2)			-0,0014%	-0,0010%	-0,0005%	0,0000%
Genormeerde structurele NFB	(2)	-0,0020%	0,0029%	0,0015%	0,0005%	0,0000%	0,0000%
Cyclische weerslag	(3)	-0,0025%	-0,0027%	-0,0025%	-0,0018%	-0,0011%	-0,0003%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(4)	-0,0022%	-0,0004%	0,0000%	0,0000%	0,0000%	0,0000%
Correctie overdrachten	(5)	0,0029%	0,0014%	0,0015%	0,0012%	0,0007%	0,0001%
Genormeerde NFB	(6)=(2)+(3)+ (4)+(5)	-0,0039%	0,0012%	0,0005%	-0,0002%	-0,0004%	-0,0002%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2017-2022 en zeer voorlopige gegevens van het INR.

4.3.2.2 Lokale Overheden

Tabel 54
Traject MTO (structureel evenwicht) in 2019 voor Lokale Overheden

Lokale Overheden in % bbp		2015	2016	2017	2018	2019	2020
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	0,09%	0,10%
Rentelasten	(2)	0,11%	0,10%	0,09%	0,08%	0,07%	0,07%
Primair saldo	(3)	0,17%	0,20%	0,10%	0,06%	0,17%	0,16%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,11%	0,10%
Structurele verbetering	(d.5)			-0,05%	-0,04%	0,00%	0,00%
Genormeerde structurele NFB	(5)	0,11%	0,09%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%
Cyclische weerslag	(6)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	0,00%
éénmalige verrichtingen (one-shots)	(7)	-0,02%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Genormeerde NFB	(8)= (5)+(6)+(7)	0,06%	0,10%	0,01%	-0,02%	-0,01%	0,00%

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Economische vooruitzichten 2017-2022 van het FPB (03/2017).

Opm.: Voor de Lokale Overheden is het minimaal vereiste traject (MTO in 2019) gelijk aan het aanbevolen traject (MTO in 2018).

---

5 BIJLAGEN

5.1 *Wijzigingen in de toepassing van het Stabiliteits- en Groeipact (december 2016)*

In de Ecofin-Raad van 23 en 24 april 2016 werd door de lidstaten aan het *Economic and Financial Committee* (EFC) het mandaat gegeven om de mogelijkheid te verkennen om de toepassing van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) te vereenvoudigen, transparanter te maken en de coherentie tussen de indicatoren gehanteerd in het preventieve en het correctieve luik van het SGP meer te stroomlijnen. Hiervoor werd door het EFC gewerkt binnen het bestaande juridische kader.

Binnen dit kader werden twee *opinions* goedgekeurd door het EFC op 29 november 2016 en vervolgens onderschreven door de Ecofin Raad op 6 december 2016. Beide zullen reeds van toepassing zijn vanaf de aanbevelingen van de Raad in de lente van 2017. Hieronder wordt de impact van deze *opinions* op de toepassing van het preventieve en het correctieve luik van het SGP beschreven.

5.1.1 **Aanpassing van de toepassing van het correctieve luik van het SGP** ⁶⁶

Voortaan zal binnen het correctieve luik van het SGP ook een uitgavencriterium gehanteerd worden, zoals reeds binnen het preventieve luik het geval is (cf. infra). Het uitgavencriterium zal worden toegepast bij de analyse of een lidstaat de aanbeveling van de Raad voor het leveren van een bepaalde begrotingsinspanning binnen het kader van de *Excessive Deficit Procedure* (EDP) naleefde. In de vaste terminologie gaat het over de analyse van 'effectief ondernomen actie'. Deze beoordeling gebeurt in drie stappen (de '*EDP decision tree*')

- Eerst wordt het geobserveerde nominale saldo en de gerealiseerde verbetering van het structurele saldo vergeleken met de aanbevelingen van de Raad. Enkel indien een lidstaat zowel het aanbevolen saldo als de gevraagde structurele verbetering realiseerde wordt de EDP opgeschort.

---

⁶⁶ *Improving the Assessment of effective action in the context of the excessive deficit procedure – A specification of the methodology* (29/11/2016) (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14813-2016-INIT/en/pdf>).

- Indien een lidstaat het aanbevolen saldo en/of de gevraagde structurele verbetering niet bereikt of dreigt niet te bereiken, vormt een '*careful analysis*' van de redenen hiervan de volgende stap. Tot nu toe werd op basis van twee indicatoren ⁶⁷, namelijk de aangepaste structurele verbetering en de '*bottom-up*' begrotingsinspanning, de vergelijking gemaakt tussen wat in de EDP aanbeveling gevraagd was en wat uiteindelijk gerealiseerd werd. Naast deze twee indicatoren kunnen ook nog bijkomende relevante factoren in overweging genomen worden bij deze beslissing.
- Aan de hand van het oordeel in de tweede stap volgt dan de finale beslissing of een lidstaat effectieve actie ondernomen heeft of niet. Op basis van deze beslissing wordt, in het geval effectieve actie ondernomen is, de deadline voor de correctie van het buitensporige tekort verlengd of wordt, indien geen effectieve actie werd ondernomen, overgegaan tot een 'hogere' stap in de EDP-procedure.

De recente hervorming van het correctieve luik van het SGP heeft een impact op de tweede stap binnen de analyse van de effectieve actie: de '*careful analysis*'. In plaats van nog langer gebruik te maken van de 'aangepaste' structurele verbetering en de '*bottom-up*' inspanning, wordt er voortaan geopteerd om de gerealiseerde begrotingsinspanning na te gaan aan de hand van een uitgavencriterium.

De definiëring van het uitgavenaggregaat is consistent met het uitgavencriterium dat momenteel reeds gebruikt wordt binnen het preventieve luik van het SGP ⁶⁸. Er is eveneens in een correctie voor discretionaire maatregelen langs inkomstenzijde voorzien; de uitgavengroei wordt zo 'netto' beschouwd. Het is enkel toegelaten om een hogere uitgavengroei dan aanbevolen te realiseren als de overschrijding gecompenseerd wordt met nieuwe inkomstenmaatregelen. De maximale groei van de uitgaven wordt bovendien vastgelegd in nominale termen voor alle jaren waarop de EDP aanbeveling betrekking heeft.

---

⁶⁷ Een volledige bespreking van deze indicatoren valt buiten het opzet van deze toelichting. Samengevat houdt de 'aangepaste' structurele verbetering rekening met herzieningen van de potentiële groei en onverwachte schommelingen in de inkomsten (de zogenaamde α en β correcties) en vormt de '*bottom-up*' inspanning de som van alle inspanningen die de lidstaat leverde om de inkomsten te verhogen of de uitgaven te beperken.

⁶⁸ Het gaat dus over de groei van een uitgavenaggregaat dat gecorrigeerd is voor rente-uitgaven, EU-fondsen en cyclische werkloosheidsuitkeringen en waarin de nationale investeringsuitgaven afgevlakt zijn over vier jaar. In tegenstelling tot bij het preventieve luik gebeurt de correctie voor one-offs binnen de correctieve arm rechtstreeks.

De maximaal toegelaten uitgavengroei wordt berekend aan de hand van de begrotingsdoelstellingen die door de Raad in het kader van de EDP-procedure worden aanbevolen. Waar vroeger de noodzakelijke begrotingsinspanning werd uitgedrukt in termen van extra noodzakelijke (*bottom-up*) maatregelen (t.o.v. een scenario bij ongewijzigd beleid), zal die voortaan worden uitgedrukt via een toegelaten (netto) uitgavengroei die consistent is met het behalen van het aanbevolen nominale begrotingssaldo ⁶⁹.

De al dan niet naleving van het uitgavencriterium creëert binnen de *careful analysis* een bepaalde verwachting over de naleving van de EDP-aanbeveling (net zoals vroeger op basis van het signaal van de aangepaste structurele verbetering en *bottom-up* inspanning het geval was) maar parallel is er nog steeds ruimte voor '*other considerations*' wanneer die relevant geacht worden.

5.1.2 Aanpassing van de toepassing van het preventieve luik van het SGP ⁷⁰

Binnen dit kader is het interessant vooraf op te merken dat **al sinds de totstandkoming van het *six pack* (2011), de naleving van het preventieve luik van het SGP wordt nagegaan op basis van dubbele indicator**. Enerzijds is er de door de Raad aanbevolen verbetering van het structurele saldo, anderzijds is er de daarmee corresponderende groei van een gecorrigeerde uitgavenaggregaat ⁷¹ (dat een bepaalde referentiewaarde niet mag overschrijden, tenzij gecompenseerd door nieuwe maatregelen langs inkomstzijde). Beide indicatoren vormen een input in de beoordeling van de naleving van de criteria van het preventieve luik van het SGP en staan hierbij *prima facie* (kwantitatief) al op dezelfde hoogte. Binnen het kader van een globale analyse (*overall assessment*) wordt in sommige gevallen door de Raad, op basis van een advies van de EC, een expliciete voorkeur uitgesproken voor een van beide indicatoren. Deze voorkeur wordt bepaald aan de hand van de individuele sterktes en zwaktes van beide indicatoren bij het weergeven van de effectief gerealiseerde begrotingsinspanning.

---

⁶⁹ Dit wijkt af van de bepaling van de uitgavengroei binnen het preventieve luik. Binnen het preventieve luik is de maximale uitgavengroei enerzijds rechtstreeks afhankelijk van de potentiële groei op middellange termijn en anderzijds van de gevraagde verbetering van het structurele saldo (via de zogenaamde convergentiemarge).

⁷⁰ *Improving the predictability and transparency of the SGP: A stronger focus on the expenditure benchmark in the preventive arm* (14814/16 ECOFIN 1107 UEM 399: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14814-2016-INIT/en/pdf>).

⁷¹ Zie voetnoot 68 voor de exacte definiëring.

De in november 2016 door het EFC goedgekeurde wijzigingen aan de toepassing van het preventieve luik van het SGP situeren zich vooral op **een technisch niveau**. In de eerste plaats wordt de zichtbaarheid van het uitgavencriterium als indicator verhoogd. Vanaf de lente van 2017 zal de jaarlijkse landenspecifieke aanbeveling van de Raad (binnen het kader van het Europese Semester) de aanbevolen begrotingsinspanning voor het huidige en het komende begrotingsjaar uitdrukken aan de hand van zowel de aanbevolen verbetering van het structurele saldo als de corresponderende toegelaten uitgavengroei⁷². Merk echter op dat de corresponderende begrotingsinspanning op basis van beide indicatoren ex-ante identiek is.

Daarnaast wordt ook de voorspelbaarheid van het uitgavencriterium verhoogd door de toegelaten uitgavengroei reeds in de lente van het voorgaande jaar vast te leggen en niet langer in de herfst. Tot op heden werd voor de evolutie van de bbp-deflator uitgegaan van het gemiddelde dat volgde uit de *Spring Forecast* en de *Autumn Forecast*⁷³. Voortaan zal binnen dit kader enkel de raming van de bbp-deflator uit de *Spring Forecast* gehanteerd worden, waardoor de finaal toegelaten referentiegroei reeds gekend zal zijn voor de opmaak van de initiële begroting van het komende jaar.

Tot slot wordt voortaan systematisch overgegaan tot een globale analyse (*overall assessment*) van het *prima facie* (kwantitatieve) signaal van beide indicatoren binnen het preventieve luik (i.e. uitgavengroei en verloop van het structurele saldo). Binnen dit kader zal voortaan het signaal rond de naleving van het uitgavencriterium bovendien systematisch gecorrigeerd worden voor de impact van eenmalige en tijdelijke maatregelen (*one offs*), een factor waarvan bij de berekening van het structurele saldo reeds abstractie wordt gemaakt.

---

⁷² Tot op heden was het aan de lidstaat om deze berekening zelf te maken of af te leiden uit de EC-documenten.

⁷³ De evolutie van de bbp-deflator is nodig voor de omvorming van de doelstelling m.b.t. de reële uitgavengroei tot een doelstelling in nominale termen (of omgekeerd: om de geobserveerde nominale uitgavengroei in reële termen uit te drukken).

5.2 De hervorming van de financiering van de Sociale Zekerheid

In overeenstemming met het op 30 maart 2017 in de plenaire zitting van de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurde wetsontwerp houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid werd met ingang van 1 januari 2017 het financieringsstelsel van de sociale zekerheid aangepast en vereenvoudigd met het oog op de verbetering van het financieel en budgettair beheer. Daarbij zijn responsabiliseringsmechanismen ingevoerd en werden de Commissies voor Financiën en Begroting bij de RSZ en de RSVZ opgericht die belast worden met de regelmatige opvolging van de inkomsten en uitgaven. De financiering van de sociale zekerheid is georganiseerd rond drie bronnen: de rijkstoelagen, een evenwichtsdotatie en de alternatieve financiering (afhoudingen op federaal geïnde fiscale ontvangsten). De initiële staatsbegroting 2017 is reeds op basis van dit wetsontwerp ingediend.

De concrete aanleiding tot de hervorming was het feit dat in 2015 en 2016, door de overheveling in het kader van de Zesde Staatshervorming naar de gemeenschappen en gewesten van een reeks bevoegdheden inzake sociale zekerheid, de door de federale overheid aan de sociale zekerheid betaalde middelen neerwaarts werden bijgesteld om een evenwicht (en geen overschot) te verzekeren. Die aanpassing werd doorgevoerd door enerzijds de alternatieve financiering voor de twee globale beheren (stelsel van werknemers en dat van zelfstandigen) forfaitair te verminderen en anderzijds door de bijdrage van de twee globale beheren in de financiering van de geneeskundige verzorging te beperken. Hierna worden bondig de belangrijkste financieringsbronnen voorgesteld, zoals die na de hervormingen voorzien zijn.

De twee sociale zekerheidsstelsels worden voortaan als volgt gefinancierd:

- De alternatieve financiering wordt vereenvoudigd door alleen de btw en de roerende voorheffing als financieringsbron te behouden (accijnzen op tabak in reserve). Die afhoudingen ten voordele van respectievelijk het werknemers- en het zelfstandigenstelsel bedragen 13,41% en 3,33% van de btw-ontvangsten en 40,73% en 10,12% van de ontvangsten uit roerende voorheffing en worden bovendien (tussen 2017 en 2020) verhoogd ter compensatie voor de sociale bijdragenverminderingen in het kader van de taxshift. Na 2020 worden deze verhogingen in verband met de compensatie van de taxshift opgenomen in die afhoudingspercentages.

- Een forfaitaire globale rijkstoelage van 1,922 miljard euro voor het werknemersstelsel en van 0,363 miljard euro voor het zelfstandigenstelsel. Die bedragen kunnen evolueren in functie van de aanpassing aan de inflatie (gemeten op basis van de gezondheidsindex) en een vergrijzingscoëfficiënt ⁷⁴.
- Een evenwichtsdotatie ⁷⁵, waarvan het bedrag elk jaar wordt vastgesteld per socialezekerheidsstelsel en na zes responsabiliseringscriteria ⁷⁶ in aanmerking genomen te hebben en eventueel na het nemen van correctiemaatregelen door de federale regering.

De geneeskundige verzorging wordt als volgt gefinancierd:

- Het deel van de financiële middelen van respectievelijk het globaal beheer werknemers en het globaal beheer zelfstandigen wordt vastgesteld op 80,15% en 8,02% van de begrotingsdoelstelling geneeskundige verzorging, gecorrigeerd voor de door de regering besliste maatregelen. Tussen 2018 en 2021 worden die twee bedragen jaarlijks aangepast aan het groeipercentage van de gemiddelde gezondheidsindex van het jaar.
- De eigen alternatieve financieringen (wet ziekenhuizen en accijnzen op tabak) worden geschrapt.
- Het saldo wordt gefinancierd door een aanvullende alternatieve financiering die van de btw-inkomsten ingehouden wordt. Die geldt dus als sluitpost en dekt het verschil tussen de uitgaven en de totale ontvangsten.

Tenslotte dient nog vermeld dat oneigenlijke sociale zekerheidsuitgaven zoals bijvoorbeeld de uitgaven in verband met de loopbaanonderbrekingen in de overheidssector ten laste worden gelegd van de primaire uitgaven van de Federale Staat.

---

⁷⁴ Die is slechts van toepassing indien de effectieve leeftijd tot uittreding van de arbeidsmarkt significant (met minstens 6 maanden per jaar) verhoogt en terzelfdertijd de reële bbp-groeivoet meer dan 1,5% bedraagt.

⁷⁵ Die dotatie brengt die twee socialezekerheidsstelsels in evenwicht, zonder evenwel rekening te houden met de rekeningen van hun beleggingen. Daarenboven mag de evenwichtsdotatie van het stelsel van zelfstandigen niet minder bedragen dan één negende van die van het stelsel van de werknemers.

⁷⁶ Die zes responsabiliseringscriteria zijn niet exhaustief. Aldus wordt in een politieke afweging van de federale regering rekening gehouden met bijvoorbeeld het resultaat van de strijd tegen de sociale fraude, de oorzaken van de verhoging van de volume-effecten, de bijdrage van de sociale zekerheid in de naleving van de afspraken gemaakt in het Stabiliteits- en groeipact en het al dan niet respecteren van de budgettaire neutraliteit van de akkoorden gesloten tussen de sociale partners.

D/2017/11.691/1